

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

EVLİLİK GÖÇÜ KAPSAMINDA OLUŞAN RUS-TÜRK KARMA AİLE
YAPILARININ İNCELENMESİ: ANTALYA ÖRNEĞİ

Ali ETÖZ

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Aylin ÇİÇEKLİ

Akdeniz Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

EVLİLİK GÖÇÜ KAPSAMINDA OLUŞAN RUS-TÜRK KARMA AİLE
YAPILARININ İNCELENMESİ: ANTALYA ÖRNEĞİ

Ali ETÖZ

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Aylin ÇİÇEKLİ

Akdeniz Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

ONAY SAYFASI

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ali Etöz'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Akdeniz Göç Araştırmaları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. İslam Can

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr.Ü. Aylin Çiçekli

Üye : Dr. Öğr.Ü. Sinem Burcu Uğur

Tez Başlığı: Evlilik Göçü Kapsamında Oluşan Rus-Türk Karma Aile Yapılarının İncelenmesi:
Antalya Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 25 / 07/2023

Mezuniyet Tarihi : / /2023

Prof. Dr. Tuncer DEMİR

Müdür

AKADEMİK BEYAN

T.C

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

AKDENİZ UYGARLIKLARI ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Evlilik Göçü Kapsamında Oluşan Rus-Türk Karma Aile Yapılarının İncelenmesi: Antalya Örneği” adlı çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını beyan ederim.

ALİ ETÖZ

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ	v
GRAFİKLER LİSTESİ	vi
KISALTMALAR.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

RUSYA'DAN TÜRKİYE'YE EVLİLİK GÖÇÜNÜN TARİHİ ARKA PLANI VE GELİŞİMİ

1.1. Toplumsal Bir Olgu Olarak Göç	4
1.1.1. Göç Kavramı.....	5
1.1.2. Göç Çeşitleri	6
1.1.2.1. İç Göç	6
1.1.2.2. Dış Göç	7
1.1.2.3. Zorunlu Göç.....	7
1.1.2.4. Seks Ticareti	8
1.1.2.5. Evlilik Göçü.....	8
1.1.3. Göçün Nedenleri.....	9
1.1.3.1. Sosyo-Ekonomik Nedenler.....	10
1.1.3.2. Siyasal ve Kültürel Nedenler	11
1.1.3.3. Güvenlik Nedenleri.....	11
1.1.4. Göçün Sebep Olduğu Sosyo-Kültürel, Ekonomik ve Siyasi Sonuçlar	12
1.1.5. Göç ve Çok kültürlülük	14

1.1.6. Kùltùrlerarası İletişim.....	15
1.2. Kùreselleşme Bağlamında Uluslararası Göç	15
1.2.1. Göç ve Entegrasyon	18
1.2.2. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göç Tarihi	20
1.3. Kùreselleşme Sürecinde Türk-Rus İlişkisi	23
1.3.1. Ruslar ve Antalya Tercihleri.....	26
1.4. Göçün Feminizasyonu ve Feminist Kuramın Etkileri.....	29
1.5. Rusya'dan Türkiye'ye Kadın Göçü	30

İKİNCİ BÖLÜM

RUS-TÜRK KARMA AİLE YAPISI VE EVLİLİK

2.1. Aile Kurumunun Göç Olgusu Bağlamında Değerlendirilmesi.....	34
2.2. Kavramsal Bağlamda Aile	36
2.2.1. Aile Türleri.....	38
2.2.1.1. Geleneksel Geniş Aile	39
2.2.1.2 Çekirdek Aile.....	39
2.2.1.3. Tek Ebeveynli Aile	40
2.2.1.4. Nikahsız Birliktelik.....	41
2.3. Evlilik.....	42
2.3.1. Kùltùrlerarası Evlilik Olgusu.....	43
2.3.2. Boşanma	44
2.4. Rus-Türk Karma Aileler	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	52
3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Analizi	53
3.3. Kapsam ve Sınırlılıklar	56
3.4. Literatür İncelemesi	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Hane Halkı Özellikleri ve Kişi.....	62
4.1.1. Katılımcıların Aile Tipleri.....	62
4.1.2. Yaşam yeri olarak Antalya'nın Tercih Sebebi.....	62
4.2. Evlilik ve Boşanma	63
4.2.1. Eşlerin Tanışması	63
4.2.2. Rus/Türk Ailelerinde Uygun Görülen Evlilik Zamanı	64
4.2.3. Evlilik Kararının Alınması.....	66
4.2.4. Rus/Türk aile yapıları içerisinde eşlerin birbirlerinde aradıkları özellikler	67
4.2.5. Boşanmaya İlişkin Durumlar	68
4.2.6. Türk/Rus Düğünlerinde Geleneksel Adetler.....	69
4.2.7. Farklı Kültürlerin Evliliğine Karşı Tepkiler	70
4.2.8. Evlilik sonrası sosyo-kültürel ve ekonomik çevreler.....	72
4.3. Aile İçi İlişkiler	74
4.3.1. Hane İçerisinde Sorumluluklar	74
4.3.2. Aile İçerisinde Karar Alma	75
4.3.3. Bir Yabancıyla Evlenmek	75
4.3.4. Aile İçerisinde Çocukların İsimlendirilmesi ve Yetiştirilme Kültürleri	77
4.4. Aile ve Toplum Yaşamına İlişkin Olgular.....	78
4.4.1. Ailelerin Evlilik, Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış Açıkları	79
4.4.2. Evlilik Sürecinde Din Değişimi.....	80
4.5. Sosyo-Kültürel Faaliyetler	81
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	83
KAYNAKÇA.....	87
ÖZGEÇMİŞ	87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Saha Araştırmasının Kurgusu.....	54
Şekil 2. Nitel Araştırma Sürecinin Adımları	56

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıları Tanıtıcı Veriler.....	61
--	----

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. 2022 Yılı Türkiye'nin Hudut Kapılarından Giriş Yapan İlk On Ülke.....	22
Grafik 2. 2023 Yılı İtibariyle Türkiye'de İkamet İzni İle oturan İlk On Ülke.....	23
Grafik 3. ADNKS Verilerine Göre Türkiye ve Antalya'daki 2017-2021 Yılları Arası Rus Nüfusu	27
Grafik 4. 2013-2021 Yılları Arası Türkiye ve Antalya'da Yabancılara Yönelik Konut Satışları	27
Grafik 5. Türkiye Geneline Ruslara Yönelik Yapılan Konut Satışları 2015-2021	28

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

AIHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

İOM: Uluslararası Göç Örgütü

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TKGM: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

ÖZET

Gelişen teknolojik alt yapılar ve ulaşım ağlarıyla birlikte uluslararası göçlerde artış yaşanmaya başlamıştır. Uluslararası göçler, birey ve toplumların yaşam biçimleri veya çevresel etkiler nedeniyle farklı çeşitlere ayrılmaktadır. Bu uluslararası göç çeşitleri içerisinde son yıllarda öne çıkan türlerden biri ise uluslararası evlilik göçleridir. Türkiye’de uluslararası evlilikler açısından Antalya önemli bir merkezdir. Antalya’nın farklı kültürel yapılara ev sahipliği yapması bu tür karma aile yapılarının toplum içerisine adapte olmalarını kolaylaştırmaktadır.

Çalışmada, Antalya’da yaşayan Rus/Türk karma aile yapılarının genel görünümleri, günlük yaşam pratikleri, kültürel benzerlik ve farklılıkların neler olduğu, kadın ve erkeğin aile içerisindeki rollerinin nasıl olduğu gibi durumların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kişilerle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Çalışma gerçekleştirilirken devam eden Rusya-Ukrayna savaşından dolayı özellikle Ruslar görüşmeye katılmak istememişlerdir. Bundan dolayı çalışma, görüşmelere 7 Türk erkek, 7 Rus kadın olmak üzere 14 kişi katılmıştır.

Rus/Türk karma aile yapılarının kurulmasında bireylerin duygularının yanı sıra mantıklarının da ağır bastığı anlaşılmıştır. Eşler arasındaki uyumun ailenin devamlılığında etkili olduğu anlaşılmıştır. Bireyler farklı kültürlerde yetişmiş olsalar da eşlerinin kültürel yapısına karşı önyargı ile hareket etmemektedirler. Aile içerisindeki sorumluluklar, eşlerin yetkinlik durumuna göre paylaşılmaktadır. Rus/Türk karma aile yapılarında kadın, çocukların bakımı ve evin genel sorumluluğu noktasında güçlü bir görüntü çizmektedirler. Rus ve Türk aile yapılarının yaşamlarında farklılıklar tespit edilirken aynı zamanda benzerlikler de bulunmaktadır. Evlilik olgusu her iki kültürde de ailenin kurulması noktasında çok önemli bir yapıdır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Evlilik, Aile, Betimsel Analiz, Derinlemesine Görüşme,

ABSTRACT

With the developing technological infrastructures and transportation networks, there has been an increase in international migration. International migrations are divided into different types due to the lifestyles of individuals and societies or environmental effects. Among these types of international migration, one of the prominent types in recent years is international marriage migration. Antalya is an important center for international marriages in Turkey. The fact that Antalya is home to different cultural structures makes it easier for such mixed family structures to adapt to the society.

In this study, it is aimed to determine the general appearance of Russian/Turkish mixed family structures living in Antalya, daily life practices, cultural similarities and differences, and how the roles of men and women in the family are. In the study, descriptive analysis, one of the qualitative analysis methods, is used. In-depth interviews were conducted with the people participating in the research. 14 people, 7 Turkish men and 7 Russian women, participated in the research. It has been understood that in the establishment of Russian/Turkish mixed family structures, the logic of the individuals as well as their emotions predominate. It has been understood that the harmony between spouses is effective in the continuity of the family. Although individuals are brought up in different cultures, they do not act with prejudice against the cultural structure of their spouses. Responsibilities in the family are shared according to the competency of the spouses. In Russian/Turkish mixed family structures, women draw a strong profile in terms of caring for children and general responsibility of the house. While there are differences in the lives of Russian and Turkish family structures, there are also similarities. The phenomenon of marriage is a very important structure in the establishment of the family in both cultures.

Keywords: International Migration, Marriage, Family, Descriptive Analysis, In-depth Interview,

ÖNSÖZ

Karma aile yapıları, kültürel farklılıkları kaynaştırması bakımından günümüzde incelenmesi gereken alanlardan biridir. Özellikle, gelişen teknoloji ve ulaşım ağlarıyla birlikte zaman ve mesafe kavramının aşılmasının kolay bir hale gelmesi, Uluslararası göçler neticesinde evlilik göçlerini de ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmanın amacı farklı kültürel grupları içerisinde barındıran Antalya’da, yine o gruplardan biri olan Rus/Türk karma aile yapılarını incelemektir. Rus/Türk ailelerin genel yapısı, evlilik pratikleri ve günlük pratikleri incelenmektedir.

Çalışma konusunun belirlenmesinde, planlanmasında, araştırılmasında ve yürütülmesinde ilgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerini benimle her zaman paylaşan, bana her fırsatta yardımcı olan değerli danışman hocam Sayın Dr. Aylin Çiçekli hocama teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmanın saha araştırması kısmında tezin yapı taşlarını oluşturan, aile yaşamlarını benimle paylaşan tüm katılımcılara, katılımcılarla görüşmeme katkıda bulunan Antalya İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü çalışanlarına çok teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans eğitim sürecimde sabırla ve içtenlikle bana her zaman destek olan kıymetli aileme sonsuz teşekkür ederim.

ALİ ETÖZ

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerin üst düzeye çıktığı günümüz dünyasında, insanların bulundukları coğrafi konumları değiştirme olanakları her geçen gün daha kolay hale gelmiştir. Bireylerin daha iyi iş ve eğitim olanaklarının yanı sıra, sosyal yaşam gibi nedenlerden dolayı farklı bir bölgeyi tercih etmeleri, onların göç ile ilişkili hale gelmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla göç de toplumsal bir olgu olarak kendisini göstermektedir. Göç bazen zorunlu olarak bazen ise gönüllü olarak gerçekleşmektedir. Göç süreci bireyler ve toplumlar açısından sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda olumlu ve olumsuz etkilere neden olmaktadır. Özellikle küreselleşme ve uluslararası göç hareketlerindeki artışla birlikte bu etkiler daha fazla ön plana çıkmaktadır. Göç hareketleri bireysel ya da grup halinde gerçekleşebilmektedir.

Göç, kazandığı uluslararası boyut sayesinde farklı kültürdeki insanları karşılaştırmakta ve onların bir arada yaşamalarını sağlamaktadır. Fakat farklı kültürler beraber yaşadıkları ortamlarda uyum yakalayabilmesinin yanı sıra, kültürler arası çatışmaları da ortaya çıkarmaktadır. Göçmenler, toplumların değişimine neden olan bir işleve sahiptirler. Bu yargı günümüzde gelişim gösteren teknoloji ve ulaşım ağları nedeniyle daha da artış göstermiştir. İnsanların göç ettikleri alanlarda güvenli yaşama isteği öncelikli beklentileri arasında yer almaktadır. Bu sebeple kitlesel olarak gerçekleşen göç hareketlerinde gruplar, genel olarak birbirleri ile yakın ortamlarda oturmakta ve beraber hareket etmeye çalışmaktadırlar. Göç eden topluluklar gittikleri bölgelerde kendi kültürlerini, dillerini ve inanç durumları korumaya çalışmaktadırlar (Arslan ve Taş, 2022: 3). Göç ile birlikte yeni bir ortamda yaşamaya başlayan insanlar, bir taraftan yeni ortama alışmaya çalışmakta ve bu ortamda kendilerine alan oluşturmaya çalışırken, diğer yandan hayatta kalmaya, yok olmamaya çalışarak sahip olduklarını kaybetmemeye mücadelesi içerisine girerler (Ekici ve Tuncel, 2015: 15).

Türkiye, coğrafi konumu ve sosyo-kültürel yapısından dolayı geçmiş yıllardan itibaren göçmenler için uğrak noktası olmuştur. Sanayi devrimi sonrası Göç olgusunu sadece insan hareketliliği olarak değerlendirmemek gerekir. Göçün ortaya çıkardığı sosyal hareketlilik, hedef ülkelerdeki toplumların yapısında değişmelere ve etkilenmelere de neden olmaktadır (Şimşek, 2020: 261-262). Türkiye, göç veren bir ülke görüntüsüne sahip olsa da günümüzde yaşanan savaşlar, kötü ekonomik koşullar Türkiye'yi göç veren ülke noktasından hedef ülke konumuna getirmiştir.

Göçün etkilediği en önemli alanlardan bir tanesi de ailedir. Aile, toplumsal yapının en temel yapı taşlarından biridir. Aile, zaman içerisinde sürekli gelişen ve değişen bir olgu olma özelliğine sahiptir. İnsanların gerek aynı kültüre mensup kişilerle gerekse de farklı kültürden kişilerle yaptıkları evlilikler, onların aile olma yolundaki adımlardır. Uluslararası göçlerde

yaşanan artışla birlikte farklı uyruklu insanların aynı ortamları paylaşması, evlilik göçü adı verilen göç türünün varlığını ortaya çıkarmaktadır.

Evlilik yolu ile gerçekleşen göç hareketliliğin sürekli artış göstermesi, bu göç türünün araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Ataerkil toplum yapısı, kadınların edilgenliğini ve göç eden erkeklere bağımlılıklarını ortaya çıkarmaktadır. Kadınlar, daha iyi bir yaşam biçimi, güvence ve refah için evlilik göçüne katılmaktadırlar. Bu tür evlilikler kadınların ekonomik olarak rahat edebilmelerini sağlayan iyi bir seçenek olarak görülebilmektedir. Bu doğrultuda evlilik, göçün sonucu değil aracıdır. Her ne kadar ekonomik şartlar göçün arkasındaki temel etken olsa da seyahat imkanlarındaki kolaylıklar, internet ağlarının yaygınlaşması, yurtdışında eğitim, çalışma ve seyahat amaçlı bulunan kişilerin sayısının artması, insanların farklı coğrafyalardaki kişilerle evlilik yapmalarına olanak tanımaktadır. Uluslararası evlilikler, erkeklere oranla daha az ekonomik şartlara sahip kadınların göç etme nedenlerine etki eden bir olgudur (Filiyeva Erkeç, 2017: 26). Evlilik göçlerinde genel olarak kadınların sayısı erkeklere göre daha fazla olmaktadır. Burada kadınların mevcut sosyal ve ekonomik durumlarının bu duruma neden olduğunu söyleyebiliriz.

Günümüzde sıralamalarda zaman zaman düzensizlikler yaşansa da evlilik okul bitirme, işe girme ile beraber yetişkinlikle uyumlu yaşam serüveninin üç önemli geçişinden biri olarak kabul edilmektedir. Evliliğin iki kişi tarafından kurulması ve evliliğin toplumsal işlevi nedeniyle, her toplumda olduğu gibi yeni evlenen kişilerin nerede oturacağıyla ilgili normlarda mevcuttur. Birçok toplumda cinsiyete dayalı olarak kadından beklentiler fazladır. Bu beklentilerden bir tanesi de evlendiğinde eşile birlikte yaşamak için göç etmesi gerektiğidir (Aydın ve Özgür, 2010: 21). Evlilik, yaşam sürecindeki en önemli olaylardan biri olmasının yanı sıra, aynı zamanda kadın ve erkek üzerinde ekonomik ve sosyo-kültürel zorlamalar yapan bir kurumdur.

Türkiye’de yabancılarla yapılan evliliklerin büyük bir kısmında kadın tarafı yabancı uyrukludur. Bunun nedeni ise kadınların evlilik göçüne katılımlarının erkeklere oranla daha fazla olmasıdır. Kadınların yaşadıkları toplumdaki dezavantajlı durumlar, kadınların evlilik göçünü gerçekleştirmelerine neden olmaktadır. Karma evliliklerin kültürler arası bağların güçlenmesine katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Zaman zaman farklı gruplar arasındaki etkileşimin, ekonomik ve kültürel farklılıkları daha görünür hale getirmekle birlikte, samimi bir ilişkinin çiftlerin gruplarına karşı var olan önyargı ve kalıplaşmış düşünceleri yok etme imkanı sunduğu düşünülmektedir. Bu yönüyle farklı kültürdeki insanlarla yapılan evliliklerin, farklı toplumsal gruplar arasında şiddet ve çatışmaları azaltması ve sosyal bütünleşmeye katkıda bulunması beklenmektedir (Sili Kalem, 2017: 1039). Farklı kültürel yapılara ait kişilerin evlilik

kararı almaları, geçmişe göre daha az yadırganan ve yeterince kanıksanmamış bir olgu haline gelmiştir. Türk toplumundaki norm ve değerler kadınların farklı uyruktaki biriyle evlenmesini zorlaştırmış olsa da son yıllarda kadınların yabancı uyruklu kişilerle evlenme sayılarında artış yaşanmıştır.

Türkiye’de yabancılarla ilgili yapılan çalışmalarda özellikle Ruslara/Türk karma ailelere yönelik yeterli düzeyde araştırma bulunmamaktadır. Teknoloji ve ulaşım ağlarının gelişmesiyle birlikte uluslararası göçlerde hareketlilik ortaya çıkmıştır. Uluslararası göçlerin nedenlerinden bir tanesi de evlilik göçleridir. Türkiye’ye gelerek burada evlenip aile kuran yabancıların birçoğu ise Ruslardan oluşmaktadır. Rusların büyük bir çoğunluğunun turizm amacıyla geldikleri Türkiye’de, kalmayı tercih etmelerinin yanı sıra kurmuş oldukları sosyal iletişim ağları bu evliliklerin gerçekleşmesinde önemli rol oynamaktadır. Ailedeki kadın ve erkek rollerinin saptanması, evlilik pratiklerinin değerlendirilmesi, ebeveynlerin çocukları üzerindeki denetimini öğrenmek adına bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Çalışma ana hatlarıyla dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde göç kavramının kavramsal ve kuramsal çerçevesine, ikinci bölümde aile ile ilgili genel tanımlama ve kavramlara, üçüncü bölümde çalışmanın metodolojisine ve alana dair literatür incelemesine, dördüncü bölümde ise araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. Çalışmada nitel analiz yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışma için katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

RUSYA'DAN TÜRKİYE'YE EVLİLİK GÖÇÜNÜN TARİHİ ARKA PLANI VE GELİŞİMİ

1.1. Toplumsal Bir Olgu Olarak Göç

Ülkeler ve kültürler içerisinde, toplumsal yapı faktörünün yeni bir oluşuma sahip olabilmesi açısından göç hareketlerinin rolü göz ardı edilemez. Toplamlar, içerisinde farklı grup ve kültür bileşenlerini barındıran bir ilişkiler ağına sahiptir. Bu doğrultuda göç olgusu, farklı toplumları bir araya getirerek, çeşitli uyum politikaları ile birey ve toplum arasında sosyo-kültürel ve ekonomik bütünlük sağlamayı hedefleyen bir araç olarak görülebilir (Akıncı, Gedik ve Nergiz, 2015: 60).

Göç, Coğrafi mekânlardaki fiziksel değişim sürecine neden olmaktan ziyade, psikolojik ve sosyolojik açıdan karmaşık bir süreci meydana getirmektedir. Bu karmaşık durumdaki sosyal yapı, coğrafi olarak gerçekleşen göç sürecinin sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi etkileriyle toplumun yapısında değişikliğe neden olan nüfus hareketleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç hareketlerinden kaynaklı olarak toplumlar, aktif bir değişim süreci içerisinde dinamik ve karmaşık sosyolojik ve ekonomik temelli olgularla karşı karşıya kalmaktadır. Bu doğrultuda göç sürecinin sağlıklı bir şekilde yönetilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Ülkeler, bu gereklilik neticesinde politikalar üreterek göç sürecinin sosyal yaşam, kültürel yapı, istihdam ve konut yapıları üzerindeki olumsuz etkilerini asgari seviyeye indirmeye çalışmaktadırlar (Yıldırım, 2018: 133). Göçün temel belirleyicilerine bakıldığında sosyal yapı ve birey gibi unsurların ön plana çıktığı görülmektedir. Bu doğrultuda göç eden kişiler, göç ettikleri bölge içerisinde yer alan coğrafi mekânlar üzerinde geniş bir etkiye sebep olmaktadır.

Göç olgusu, farklı toplumsal problemlere neden olması bakımından temel bir sosyolojik yapı niteliğine sahiptir. Bireylerin bulundukları noktalardan farklı bir yere kendisi, ailesiyle veya belirli bir grup halinde hareket etmesi birçok değişim sürecini de beraberinde getirmektedir. Göçler, hem ekonomik ve sosyal sebeplerle verilen kararların hem de bireylerin kendi kişisel beklentilerinin bir sonucu olarak da anlaşılabilir. (Akan ve Arslan, 2008: 5). Göç, fiziksel bir yer değiştirme hareketinden çok, toplumsal bir olgu olarak da ifade edilmektedir. Göç toplumsal olgu olma özelliğini, bireysel veya grupsal olarak yer değiştirme hareketinin ötesinde, bu yer değiştirme sürecinin toplumsal yapıdaki göze çarpan yansımaları, göçe neden olan faktörler ve göç hareketinin sonuçları ile kazanmaktadır.

İnsanların yeterli düzeyde kullanabilecekleri imkânların ihtimalini artıran ve toplumsal hareketlilik noktasında çeşitli imkânlar ortaya çıkaran göç olgusunun kültürel kimliklerin

ortaya çıkmasında önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Kültürel yapılarını kapalı bir toplumsal çevrede yaşayan kitlelerin, kendilerine göre daha farklı bir kültürel anlayışa sahip gruplarla aynı ortamda yaşamadan kendi kültürel benliklerini tanımaları zor olmaktadır. Bu bağlamda göç, belirli yapıdaki kültürel grupların kendi kimliklerini tanıtmaları noktasında etkin bir ortam oluşturmaktadır. (Parin, 2019: 684).

Sosyokültürel bir değişim olarak ifade edilen göç olgusu, hedef ülke açısından uyum politikalarını hayata geçirmeyi gerekli kılmaktadır. Uyum politikaları oluşturulmadığı takdirde yaşanabilecek kültürel çatışmalar her iki toplum yapısını da olumsuz etkileyecektir (Doğan ve Keskinel, 2020: 52). Geniş bir çerçeveye sahip olan göç, göç hareketine dâhil olan birey ve toplumların varlığını devam ettirebilmesi noktasında insani yönü olan bir olgu niteliğindedir.

Göçün toplumsal bir olgu olarak değerlendirilmesine imkân sağlayan ana faktör, göçün tüm kültür ve toplumları etkisi altına alabilen ve bundan kaynaklı olarak sorun yaratabilen bir güce sahip olmasından ileri gelir. (Türkan Özcan ve Paşaoğlu Yöndem, 2021: 95). Göç sürecine dâhil olan ve göç etmeye mecbur kalan insanlar, bireysel yaşamlarının yanı sıra toplumsal ve siyasi hareketliliğe de etkide bulunurlar.

1.1.1. Göç Kavramı

Türk Dil Kurumuna göre (1998: 863) göç; “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlanmaktadır. Birey veya belirli bir grup insanın uluslararası bir sınırı aşarak veya ülke içerisinde yer değiştirmesi, süresi, yapısı ve sebebi ne olursa olsun insanların gerçekleştirmiş oldukları nüfus hareketleri göç olarak ifade edilmektedir. Bu duruma mülteci gruplarının, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı nedenlerden dolayı hareket eden bireylerin göçü de dâhil edilmektedir (İOM Göç Sözlüğü, 2021: 35). Temel anlamda göç, ilk olarak coğrafi bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda göç kavramı insanlık tarihine kadar uzanan, insanlığın ortak bir olgusu olarak bilinen bir deneyim olarak karşımıza çıkmaktadır (Bartram, Monforte ve Poros, 2019: 13).

Göç olgusunun toplumsal değişme biçimi olarak değerlendirilmesinde endüstrileşme ve kentleşmenin etkisi bulunmaktadır. Batı toplumlarında sanayi devrimin etkisiyle birlikte kent sayılarında artış yaşanmış ve kentlerde büyüme meydana gelmiştir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ise modernleşme süreci ile birlikte kent yapılarının gelişmesi göç sürecini hızlandırmıştır (Akan ve Arslan, 2008: 3).

Bireyler zorunlu veya gönüllü olarak doğdukları coğrafyalardan ayrılabilmekte, bulundukları ülke içerisinde ya da kendileri açısından uygun gördükleri bir ülkede yaşamlarını devam ettirebilmektedirler. Göç süreci birey ve aileler açısından zorlu bir süreçtir, yeni bir ülke, yeni bir kültür riskli bir süreci beraberinde getirebilmektedir. Bu risk durumunun göze alınabilmesi için ülkeler arasındaki itici ve çekici etkenlerin ve bireyler açısından motivasyon sürecinin bulunması gerekmektedir (Adıgüzel, 2016:3). Göç hareketlerinin sonucunda insanlar yalnızca fiziki olarak yer değiştirmekle kalmazlar, aynı zamanda kişisel yaşamlarını da içerisine alan ilişki sürecini yeniden inşa ederler. Zira göç eden bireyler ve toplumlar göç sürecinde sadece somut şeyleri değil, aynı zamanda hayallerini, kültürlerini, dillerini ve yaşam biçimlerini de beraberinde götürmektedirler.

1.1.2. Göç Çeşitleri

Bireyler için göç kararı almak bazen isteğe bağlı olurken, bazen de zorunlu olarak gerçekleştirilir. Gelişen ve değişen toplum yapılarıyla birlikte insanlar yaşadıkları ülke içerisinde bile eğitim, sağlık ve iş alanlarında yaşanan yetersizlik nedeniyle zorunlu göç edebilirler. Toplum içerisindeki genel yaşam biçimleri göç türlerini ortaya çıkaran en büyük etkenlerden biridir. Bu başlık altında, geçerliliğini sürdüren göç türleri değerlendirilecektir.

1.1.2.1. İç Göç

Bir ülkenin kendi sınırları içerisinde geçici veya kalıcı olarak gerçekleştirilen göçlerdir. İç göçler bazen zorunlu olarak gerçekleştirilirken, bazen ise gönüllü olarak gerçekleştirilir. İç göçler bir ülkenin nüfusunun nitelik ve niceliğini etkilemez ancak ülke içerisindeki bölgelerin nüfus yoğunluğunu etkiler (Bulak, 2016: 36).

İç göç hareketleri hem gelişmiş hem de gelişmekte olan birçok ülkede çeşitli nedenlerden dolayı varlık gösterebilmektedir. İç göçler aynı ülke içerisinde bir kentten köye, başka bir kentten bir diğerine doğru gerçekleştirilen hareketliliklerdir. (Polat, 2020: 5). Şehir veya köylerdeki ekonomik yetersizlikler, iş olanaklarındaki azlık, sağlık alanındaki yetersizlikler, eğitimdeki geri kalmışlık ve sosyal yaşamdaki beklentilerin karşılanamaması iç göç hareketlerini tetikleyebilmektedir.

İç göç hareketine katılan bireyler dış göçe katılanlara göre dil ve kültür açısından daha az sorunla karşılaşır. Bireylerin sahip olduğu sağlık, eğitim ve çalışma hakkı yine devam etmektedir (Bartram, Monforte ve Poros, 2019: 192). Uluslararası göçmenlerin tam tersi olarak, iç göç hareketine katılan kişiler, yasal engellerle karşılaşmadıkları gibi aynı zamanda kendi vatandaşlıklarını da korumaya devam ederler.

1.1.2.2. Dış Göç

Ülkeler arasında yapılan göç hareketlerine “dış göç” denir. Dış göç hareketleri kalıcı veya geçici olabilirler. Dış göçlerin yaşanmasında en büyük nedenlerden bazıları savaş, işsizlik ve siyasi baskılar olabilmektedir. Bunun yanı sıra insanlar, kendilerine daha iyi çalışma şartları ve eğitim olanakları oluşturmak adına beyin göçü de yapabilmektedirler (Atılğan, Günay ve Serin, 2017: 44). Dış göç hareketinin gerçekleşeceği ülkenin çekici faktörlerinden ziyade, terk edilen ülkedeki itici faktörler daha etkili olmaktadır (Han, 2010: 17).

Dış göç hareketine katılan bireyler, farklı bir kültürel çevreye girmelerinden dolayı belirli bir süre topluma uyum sağlayamama, barınma, yabancı karşıtlığı, uygun çalışma koşullarına erişememe, dil ve kültürel açıdan yetersiz kalmak gibi birçok faktörle karşı karşıya kalırlar. Zaman içerisinde dış göç kavramı yerini uluslararası göçe bırakmıştır. Özellikle 1990’lı yıllar sonrasında işsizlik ve iktisadi durgunluk sorunların artmasına neden olmuş ve bu bağlamda dış göç kavramı, küresel göç hareketlerini ifade etmekte yetersiz kalmıştır. Bu yetersizlik nedeniyle dış göç yerine uluslararası göç kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Emini, 2018: 16).

1.1.2.3. Zorunlu Göç

Zorunlu göç veya yerinden edilme, insanların kendi iradeleri dışında yaşadıkları bölgeleri terk etmek zorunda kalmalarını ifade eder (Tekin, 2011: 93). Siyasi baskılar, savaşlar ve doğal nedenler gibi bireylerin iradesi dışında gelişen etkenler, bireyleri göç etmeye zorunlu hale getirir. Zorunlu göçler hem ülke içerisinde hem de farklı ülkelere yönelik olarak gerçekleşirler. Farklı ülkelere zorunlu göç eden kişiler mülteci, sığınmacı ve göçmen olarak tanımlanabilmektedir. Zorunlu olarak göç eden insanlar hem göç öncesinde hem de göç sonrasında kültürel, ekonomik ve sosyal birçok sorunla karşılaşabilirler (Demircan ve Güler, 2022: 3).

Zorunlu göç ile yerinden edilmiş kişiler bu göç hareketini ekonomik, siyasal, etnik, dilsel, dinsel ve kültürel eşitsizliğin temelini oluşturan ve çoğunluğa hakimiyet ve meşruiyet kazandırma yoluyla azınlıkta bulunan grubun özgürlük ve haklarını kısıtlayan iktidar ve hâkim sınıfların sebebiyet verdiği sorunların baskısı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bazı bölgelerde zorunlu göç sonrası insanların geri dönme ihtimaline karşılık, daha önceden yaşamış oldukları ev ve binalar yakılıp yıkılmaktadır. Bu tür durumlar, yoksulluğa neden olmakla birlikte aynı zamanda insanlarda psikolojik travmalar da yaratmaktadır (Emini, 2018: 14).

1.1.2.4. Seks Ticareti

Seks ticareti ilk olarak 19. Yüzyılın sonlarına doğru, özellikle de Avrupa ve Kuzey Amerika merkezli beyaz kadın ticareti olarak ulusların gündemine girmiştir. Beyaz kadın ticareti tartışmaları daima fuhuş politikalarına dair tartışmalarla iç içe olmuştur. Beyaz kadın ticaretinden duyulan endişe, fuhuşu ortadan kaldırmaya yönelik büyük feminist kampanyalarla birlikte 1904 yılında uluslararası bir sözleşme ile kadın ticaretinin yasaklanmasına yol açmıştır. Fuhuş ve insan ticareti arasındaki ilişki sonraki yıllarda daha belirgin hale gelmiştir (Coşkun,2014: 186). Seks ticareti son dönemlerde feminist göç araştırmacıları tarafından üzerine yoğunlaşılan alanlardan bir tanesi olmuştur. Coşkun (2014)'a göre, olası iş fırsatlarına ulaşabilmek için Türkiye'ye gelen göçmen kadınlar sömürüye karşı daha açık ve savunmasız durumdadırlar. Göçmen kadınların kayıt dışı çalışma şartları ve yasadışı konumları nedeniyle kötü çalışma koşullarına çok daha kolay boyun eğdikleri vurgulanır. Seks ticaretine maruz kalan kadınların, diğer göçmen kadınlarla benzer işlerde çalışabilmek için Türkiye'ye göç ettiklerini fakat göçün bir aşamasında kırılgan yapıda olmalarından dolayı da seks ticaretine maruz kaldıkları belirtilir (Erten, 2017: 25). Seks ticaretine maruz kalan kadınlar psikolojik olarak çöküş yaşayabilmektedirler. İçinde bulundukları duruma karşı koyamamaları kadınlar açısından kırılganlık ve mağduriyet oluşturmaktadır.

1.1.2.5. Evlilik Göçü

Literatürde özel bir göç türü olarak ele alınan evlilik göçü, evlilik sonucu eşlerin bir araya gelmesi, evlenme sürecindeki bireylerin bir yerden başka bir yere hareketlerinin öne çıkması nedeniyle çiftlerin önceden yaşadıkları yerden farklı bir yere taşınmasıyla ortaya çıkmaktadır. Evlilik yolu ile gerçekleşen göç hareketlerinin her geçen gün artış göstermesi, bu yeni göç türünü önemli bir araştırma alanı haline getirmektedir (Fılıyeva, 2018: 17). Dış göç hareketlerinin en yaygın türü olan iş gücü göçünden sonra evlilik göçü gelmektedir. Evliliğin toplumsal işlevlerinden dolayı evliliğe ait kurallar ve düzenlemeler toplumsal normlar çerçevesinde oluşturulur. Bu bağlamda her evlilik kültürel öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Evlilik göçünde de diğer evliliklerde olduğu gibi kişisel etkenler ağır basmaktadır. Bunun yanı sıra evlilik yoluyla göç eden kişi, grup veya ailesiyle göç eden kişilerle aynı imkanlara sahip olmayabileceği gibi bundan dolayı uyum süreci daha zorlu olabilmektedir (Atila Demir, 2010: 72-73). Evlilik iki kişi arasında gerçekleşen ve toplumsal normlar tarafından da onaylanan birlikteliktir.

Evlilik göçü denildiğinde, eşlerden birinin ya da her ikisinin evlilik öncesi yaşadığı coğrafi konumdan farklı bir konuma göç etmesi demektir. Evlilik göçünün kadın veya erkeğin

ayrıldığı ya da gittiği yeni yerlerle arasındaki itme-çekme eğiliminden ziyade, evlilik olgusunu beraber gerçekleştireceği kişinin bulunduğu ayrı bir mekâna hareketi olarak görülmektedir. Bir aile içerisinde yaşama hakkı uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınsa da aile birleşimi ya da evlilik yoluyla göç eden eşlerin büyük bir çoğunluğunu oluşturan kadınların birçok sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmaları söz konusudur. Evlilik yoluyla göç eden kadınlar, çoğu Avrupa ülkesinde göç ettikleri ilk yıllarda çalışma haklarına sahip değillerdir. Bu durum kadınları eşlerine karşı daha bağımlı hale getirmektedir (Erten, 2017: 30). Göç ve hareketlilikle ilgili yaşam değişimlerinin büyük bir çoğunluğu aile döngüsünü, özellikle de medeni durum değişikliklerini içermektedir. Bu doğrultuda, evlenme, boşanma, birlikte yaşama, yeniden evlenme ve eşlerden birinin ölümü gibi durumlar göçü etkilemektedir.

Birçok toplumdaki ataerkil yapı, kadın faktörünün edilgenliğini ve göç eden bireylerle arasındaki bağlantıyı açıklamada önemli bir etkidir. Kadınlar daha iyi refah düzeyine ulaşabilmek adına evliliği ve evlilik göçünü tercih edebilmektedirler. (Aydın ve Özgür, 2009: 21). Kadınların emek piyasasında azınlıkta olması nedeniyle evlilik onlar için cazip hale gelebilmekte, bu doğrultuda da evlilik, göçün sonucu olmaktan ziyade aracı durumuna dönüşmektedir.

Aile birleşimi ve aile oluşumu kavramları birbirlerinden farklı yönleri nedeniyle ayrılmaktadır. Aile oluşumu, kişinin menşe ülkeden biriyle evlenerek varış ülkesine göç etmesiyle devam etmektedir. Örneğin, geçmiş yıllarda AB üyesi olmayan ve AB'ye giriş yapmak isteyen kişiler için yasal bir hak iddia etmenin neredeyse tek yolu evlilik olmuştur. 1980'lerin sonlarından itibaren aile oluşumun önem kazanmasıyla birlikte ulus ötesi evlilikler, kısıtlayıcı göçmen politikalarını aşmak için bir araç olarak görülmüştür (Bayraktar, 2011: 34).

Türkiye ile ilgili olarak evlilik göçleri hem iç göç hem de dış göç bağlamında değerlendirilebilmektedir. İç göç bağlamında gerçekleşen göçler genellikle kırdan kente doğru bir hareketliliği gösterirken, uluslararası düzeyde gerçekleşen evlilik göçleri ise iki farklı durumda gerçekleşir. Bunlardan ilki Türkiye'den yurtdışına doğru gerçekleşirken diğeri ise yurtdışından Türkiye'ye doğru gerçekleşir. (Adiller, 2016: 79). Her iki göç tarzı içerisinde gerçekleşen evlilik göçlerinin en belirgin özelliği, kadınların bu göç türündeki yoğunluğunun erkeklere göre daha fazla olmasıdır.

1.1.3. Göçün Nedenleri

Göç, bireylerin göç etmeden önce içerisinde bulunduğu mevcut şartlarla alakalı bir durumdur. Bireylerin isteklerini karşılayabilmek için gerçekleştireceği pratiklerden birisi de göç ederek yaşam alanlarını değiştirmekten geçmektedir. Göç hareketleri ekonomik, sosyal ve

siyasal sebeplerden meydana gelmektedir. Bununla birlikte göç hareketinin gerçekleşmesinde itici ve çekici faktörler de etkili olmaktadır (Tufan Emini, 2018: 17). Çekici faktörler, insanlar için daha cazip yaşam alanı sunmaktadır Hedef ülkelerin sahip olduğu sosyal refah düzeyi, bireylerin harekete geçmesinde önemli bir etkindir. Göç hareketine katılan bireylerin birtakım sebeplerden ötürü bulundukları ülkeyi terk etmeleri ise itici faktörler olarak ifade edilmektedir. İtici faktörler, göç sürecinde daha aktif bir role sahip olmaktadır. Göç hareketine dâhil olan insanların daha farklı bir yaşam standardı istemelerindeki temel itici faktör, mevcut durumlarda beklentilerini gerçekleştiremedikleri veya gerçekleşmesi mümkün olmadığına inanmalarından ileri gelmektedir. (Emini, 2018: 17). Bu bağlamda insanların göç etmelerindeki başlıca etken, kendileri ve aileleri için daha konforlu bir yaşam süreci sağlamak istemelerinden ileri gelmektedir.

Bireylerin veya toplulukların, bir bölgeden bir bölgeye ya da bir ülkeden başka bir ülkeye göç nedenleri farklı olabilmektedir. Aynı zamanda göç sürecinde yolculuk masrafları, göç edilecek mesafe, kültürel veya sosyal engeller gibi farklı dezavantajlarla da karşı karşıya kalabilmektedirler. Göç hareketleri ister ülke içerisinde ister de ülke dışında olsa dahi insanlar, yaşanan bölgedeki olumsuz çevre koşullarından uzaklaşmak ve gidecek oldukları yerdeki avantajlardan faydalanmak için göç etmeyi tercih ederler (Çetinkaya ve Oral, 2017: 4). Göçleri ortaya çıkaran farklı nedenler bulunmaktadır. Bireylerin yaşamış oldukları coğrafyalarda maruz kaldıkları siyasi baskılar, ekonomik yetersizlikler, güvenlik sorunları ve sosyal problemler, onları göç etmeye zorlayan en önemli etkenlerdir. Bu bağlamda göçün ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel ve ekonomik nedenlerine daha detaylı yer vermek adına bu nedenler aşağıda üç başlık altında açıklanacaktır.

1.1.3.1. Sosyo-Ekonomik Nedenler

Bölgeler ve ülkeler arasında meydana gelen göç hareketlerinin temelinde ekonomik faktörler bulunmaktadır. Göçün büyük bir kısmı gelişmişlik düzeyi fazla olan kentlere doğru yönelmektedir. Ekonomik gelişmelerin yavaş olduğu 1960'lı yıllarda Avrupa Birliği ülkeleri, nüfus azlığından kaynaklı olarak meydana gelen işgücü açığını kapatmak için ülkelerine göçmen işçiler kabul etmişlerdir. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren bireylerin maruz kaldığı ekonomik problemler, düşük ücretler, yüksek vergi oranları, çalışma koşullarındaki zorluklar, farklı mesleki alanlarda istihdam edilmeleri, bulundukları kentsel alanların yetersizliği gibi nedenlerden ötürü göç süreci tüm dünyada ivme kazanmıştır (Atılğan, Günay ve Serin, 2017: 39). Bireyler ekonomik açıdan yetersiz olduklarında, kendilerini ekonomik anlamda refaha ulaştıracak bölgelere doğru hareketlenmeye başlamaktadırlar.

Ekonomik nedenlere bağılı olarak gerçekleşen göç hareketleri, ilk zamanlarda yalnızca yaşamlarını sürdürebilmek için gerçekleştirilirken, ilerleyen zamanlarda daha iyi şartlarda çalışmak ve yaşamak amacıyla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Çoğunlukla, yaşam standartlarının yüksek olduğu ve ekonomik istikrarın bulunduğu komşu ölkelere yönelik olarak gerçekleştirilen göçler, teknoloji ve ulaşım alanında yaşanan değişim ve gelişimle birlikte daha uzak ölkelere doğru da gerçekleşmeye başlamıştır. (Çil, 2019: 48). Küreselleşme çağı ile birlikte farklı coğrafyalardaki yaşam standartlarına ve iletişim araçlarına tanıklık eden insanlar da bu durumdan etkilenererek göç etmektedirler.

1.1.3.2. Siyasal ve Kültürel Nedenler

Zorla yerinden edilen insanlar ve göçe zorlanan gruplar, kendi imkânları doğrultusunda baş edemeyecekleri güç karşında çaresiz olarak farklı ölkelere göç etmeyi tercih etmektedirler. Bu güç unsuru bazı ölkelerde devlet tarafından oluşturulurken, bazı ölkelerde ise yönetim boşluğundan kaynaklı olarak örgütler veya çeşitli yapılar tarafından oluşturulur (Erdem, 2022: 20). Siyasi nedenlerin dışında insanları göç etmeye zorlayan nedenlerden bir tanesi de kültürel nedenlerdir. İnsanların farklı yerleri tanıma arzuları, statülerini artırmak istemeleri ve göç eden kişilerden etkilenmiş olmaları gibi durumlar göç sürecindeki kültürel nedenleri oluşturmaktadır (Zengen, 2020: 48). Politik ve ekonomik istikrarsızlığın çok olduğu ölkelerde, bireyler kendilerini baskı altında hissederek gelişmiş ölkelere sığınma talebi için başvurabilirler. Siyasi nedenli göçlerde, yasal veya yasal olmayan faktörlerin birey ve gruplar üzerinde meydana getirdiği baskı ve şiddet dikkat çekmektedir.

Daha iyi şartlar, yüksek ücretler ve yüksek refah durumunun yanı sıra gittikleri yerlerin veya ölkelerin etnik farklılıklarının sebep olduğu ayrımcılık, siyasi istikrarsızlık, rejim değişiklikleri, vatandaş mübadele politikaları gibi durumlar kültürel ve siyasi faktörlerde göç hareketlerinin yaşanmasına neden olmaktadır. Bu durum ölkeler arasında yaşanabileceği gibi bir ülkenin farklı bölgeleri arasında yaşanan eşitsizlikten de ortaya çıkabilmektedir. (Atılğan, Günay ve Serin, 2017: 39-40). Eğitim olanaklarındaki yetersizlik de göçe neden olabilirken özellikle geniş aileler tarafından oluşturulan kontrol mekanizması ve otoriteden kurtulma isteği, bireylerin göç etmelerinde başka bir sebep olarak gösterilebilir.

1.1.3.3. Güvenlik Nedenleri

Güvenlik kaynaklı olarak gerçekleşen göçler savaş ya da terör olayları sebebiyle gerçekleşmektedir. Savaşlar, fetihler, ulus devletlerin ortaya çıkışı ve devletlerin yeniden yapılanması gibi durumlar zorunlu ve gönüllü göçün yaşanmasına neden olmuştur. Savaşlar

geçmişten bu yana ülkeler açısından göç sürecinin yaşanmasına neden olmaktadır. Savaşlar sonucunda yetersiz kalmış köy ve kentlerde meydana gelen olumsuzluklar nedeniyle bireyler göç kararı almaktadırlar. Savaşlar dışında insanların göç etmesine neden olan olgulardan bir tanesi de terör olaylarıdır. İnsanlar ihtiyaç duydukları gereksinimlerini yerine getirirken güven içerisinde olmak istemektedirler. Terör olayları ise başlı başına bir güvenlik meselesidir. Bireyler veya toplumlar, bulundukları coğrafyalarda terör olayları nedeniyle kendilerini güvenli hissetmedikleri takdirde göç etmeye karar vermektedirler. Bu göç süreci bazen bireysel veya grup halinde alınan karar dolayısıyla gerçekleşirken, bazen ise devlet eliyle göç mecburi tutulmaktadır. (Araz, 2019: 38-39). Türkiye’de özellikle 1980 sonrasında Türkiye’nin doğu bölgelerinde yaşanan terör olayları sebebiyle iç göç hareketleri devlet eliyle gerçekleştirilmiştir.

1.1.4. Göçün Sebep Olduğu Sosyo-Kültürel, Ekonomik ve Siyasi Sonuçlar

Göç olgusu sadece coğrafi bir yer değiştirme hareketi değildir, aynı zamanda siyasi, kültürel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla toplumsal yapıda önemli değişimlere neden olan bir nüfus hareketi olarak değerlendirilmektedir. Göçmenler gerçekleştirmiş oldukları göç hareketi ile yalnızca bedenlerini değil aynı zamanda daha önce yaşamış oldukları çevrelerin sosyo-kültürel etkilerini de gitmiş oldukları bölgelere götürerek kültürel bir etkileşimin oluşmasını sağlamaktadırlar. Zira göç süreci, kültürel ve coğrafi anlamda birbirlerinden uzak farklı toplumlar arasında iletişim kurulmasına neden olmaktadır. Oluşan kültürel etkileşimi belirleyen en önemli unsur, göç eden bireylerin göç ettikleri yeni bölgelerde yaşayan insanlarla sosyo-kültürel açıdan farklılıkları olup olmadığıdır. Sosyo-kültürel farklılığın gözle görülür olduğu durumlarda bireyler arasındaki etkileşim ve uyum daha zor bir hale gelecektir. (Ergun ve Tümtaş, 2016: 1352). Bu bağlamda göç ve kültür arasında karşılıklı bir etkileşim bulunmaktadır.

Kısa zamanda gerçekleşen göç hareketleri kentlerdeki yaşam tarzına ve kültürel dokuya zarar verebilmektedir. Yaşanan kültür çatışmaları en çok genç kuşakları etkilemektedir. Göç eden bireyler heyecanlı, renkli ve aktif bir yaşamı isterken; göç alan bölgelerin göç politikaları ve bu bölgelerde yaşayan insanların göçmenlere karşı önyargılı olması, göç eden bireylerin toplum içerisinde soyutlanmasına neden olmaktadır. Bu gibi durumlar çatışmalara sebep olurken, göç eden bireylerin otoriteye başkaldırma gibi davranışlar sergileyerek suça karışma olasılıklarını artırmaktadır. İlk zamanlar aradığını bulamayan göçmen aileler, erken yaşta aile ekonomisine katkı sağlaması için çocuklarını çalışmaya iterken, onların hem eğitim hem de sosyal açıdan olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. (Akan ve Arslan, 2008: 61-62). Göç, göç eden insanların sosyal dünyasında önemli trajedilere neden olmaktadır. Göç edilen

bölgelerde bireylerin karşı karşıya kaldıkları barınma ve iş bulma gibi temel sorunların dışında, kültürel yaşam alanında da kriz yaşanmaktadır.

Göç sonrasındaki geçiş evresinin uzun sürmesi nedeniyle bireyler, sahip oldukları bilgi ve becerileri işgücü piyasasına aktaramamaktadırlar. Bu durumda kültürel sermayesi sıfırlanan göçmen bireyler, gitmiş oldukları ülkelerde bilgi ve becerilerini yeniden kazanarak işgücü piyasasında kendilerine yer bulabilirler. (Tufan Emimi, 2018:54). Bunun dışında, ilk zamanlarda eğitim düzeylerinin altında bir iş alanında çalışmaya ve kültürel sermayelerinin beklentilerinden daha alt düzeyde bir değerlendirmeye tabi tutulurlar.

Göç, farklı kültürel yapıların ve sosyal çevrelerin bir araya gelmelerini sağlarken, aynı zamanda kentlerde artan nüfus oranıyla birlikte altyapı ihtiyacının oluşmasına, gelir eşitsizliğine, güvenlik ve sosyal uyum problemlerinin yaşanmasına sebep olmaktadır. Bunun dışında kentlerde sosyal ve mekânsal ayrışmalara da neden olabilmektedir. Zorunlu olarak gerçekleşen göç hareketleri devletler tarafından güvenlik tehdidi olarak görülmekte ve böylece göçle ilgili düzenlemelerde merkezi yönetim söz sahibi olmaktadır. Fakat göç sürecinden en fazla etkilenen kentler ve kent yönetimleridir. Göç öncesi dönemde mevcut nüfusa göre planlanan hizmetler, göçle birlikte yaşanan nüfus artışıyla yetersiz kalabilmektedir. Bu durum yerel yönetim birimlerinin sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Göç süreci kentlerdeki temel hizmetlerden yararlanamama, gecekondulaşma, kentlerde oluşan marjinalleşme gibi birçok toplumsal sorunu da beraberinde getirebilmektedir. Bu bağlamda göç alan bölgeler sosyo-ekonomik anlamda yetersiz kalabilmekte ve böylece yaşam koşulları daha zor hale gelebilmektedir (Çetiner ve Günay, 2021: 9). Büyük çaplı gerçekleşen kitlesel göç hareketleri nedeniyle yaşanan ani nüfus artışları, konut açığının yaşanmasına da neden olmaktadır. Göç edilen bölgeler göçe hazırlıklı olmadıkları takdirde ve sanayileşmeyi tam anlamıyla sağlayamadıklarında oluşan barınma sorunları, gecekondulaşma probleminin yaşanmasına neden olmaktadır.

Bireysel veya kitlesel olarak gerçekleşen göçler sonrası bireylerin gittikleri çevrelere adapte olma süreçleri zaman gerektirir. Bu süreç içerisinde insanlar ekonomik, kültürel ve siyasal sorunlarla karşı karşıya kalırlar. Yeni ülke veya yeni şehirdeki işgücü piyasasına dâhil olabilmek göç eden insanlar açısından zaman zaman zor olabilmektedir. Bundan kaynaklı olarak da göç eden kişinin ve ailesinin ekonomik yapısı olumsuz etkilenmektedir. Göç sonrası süreçte hem göç eden kitleler açısından hem de göç alan bölgedeki insanlar açısından kültürel çatışmalar yaşanabilmektedir. Bu durum genellikle göçmenlerin entegrasyonunu zorlaştırmasından dolayı, göçmenler üzerinde psikolojik travmalara neden olabilmektedir. Gerçekleşen göçler siyasi açıdan ülkeler arasında krizlere neden olabilmektedir. Göçmenlerin

sınır aşırı hareketleri ülkeler açısından güvenlik tehditlerini de beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda ülkelerdeki toplum ile hükümetler arasında göçmenler konusunda fikir ayrılıkları da yaşanabilmektedir.

1.1.5. Göç ve Çok kültürlülük

İlk kez Avrupa’da ortaya çıkan ve amacı etnik, kültürel ve dilsel farklılıkları bir potada eriterek ortak bir tarih, dil ve kültüre odaklı bir ulus ortaya çıkarmak olan ulus-devlet projesi, günümüzde ciddi bir meydan okuma ile karşı karşıya kalmıştır. (Canatan, 2009: 80).

Çok kültürlülüğün ne olduğu ve temelde hangi tartışmaları gündeme getirdiğini anlayabilmek için kavramsal çerçevesini tanımlamak gerekmektedir. Dünyada çok kültürlülük kavramı ilk kez 1957 yılında İsviçre’de kullanılmış olsa da 1960’ların sonunda ortak anlamına Kanada’da ulaşmıştır. Çok kültürlülük, ayrı etnik ve dini yapıların beraber yaşamasını ifade eden bir kavramdır. Bir toplumun çok kültürlü olması, sadece o toplumdaki üyeler arasında gelenekler, adetler, değerler vb. açısından bir farklılık oluşturmaktan ibaret değildir (Özensel, 2012: 59-60).

Çok kültürlülük kavramı farklı anlamlarda ifade edilmesi nedeniyle net bir tanımla yapılamamaktadır. Genel olarak bakıldığında çok kültürlülüğe yönelik tanımlama yapan Mintzel, çok kültürlülüğü ülke genelinde farklılıkların bir arada yaşaması amacı ile gerekli düzenlemelerin yapılması ve eğitimlerin verilmesini içeren pedagojik program şeklinde tanımlamaktadır (Mintzel, 1997’den akt. Karaköse, 2022: 41).

Çok kültürlülüğü ortaya çıkaran temel faktörün göç olduğu ifade edilmektedir. Geçtiğimiz son elli yılda yaşanan göç krizlerinde, göçe maruz kalan bölgelerdeki yerel halkın genellikle benzer tepkiler verdikleri görülmektedir. Bunlar göçmenlerden kaynaklı olduğu ileri sürülen kayıt dışı istihdam, işsizlik artışları, temel gıda ve tüketim ürünlerindeki fiyat artışları, suç oranları vb. şeklinde sıralanabilmektedir. (Ceylan, 2021: 41). Bu faktörler, çok kültürlülüğü ortaya çıkaran göç olgusunun beklenen sonuçlarıdır.

Çok kültürlülük kavramı, göçmen ve etnik grupların ev sahibi toplum ile ilişkisini ele alan önemli politik ve entelektüel konulardan biri haline gelmiştir. Günümüzde Kanada, ABD ve Avustralya bu modeli benimseyen ülkelerin başında gelmektedir. Özellikle farklı etnik grupların fazla olduğu toplumlar için çok kültürlülük kavramı en uygun model olmaktadır (Karaköse, 2022: 40). . Çok kültürlülük, temelde etnik yapıların kabulünü esas alarak, toplumda asimilasyon yönünde yapılan baskının azalmasında önemli rol oynamaktadır.

Çok kültürlü bir yapının oluşması için en büyük etken göçtür. Bu nedenle farklı coğrafyalardan gelen birçok insan, birbirlerinden farklı dil, din, eğitim, kültür, hatta düşünce

yapılarına sahip olmalarına rağmen tek bir devletin çatısı altında yaşayabilmektedirler. Tek ortak noktaları her insanın doğuştan sahip olduğu temel insan hak ve özgürlüklerine sahip olmaları olan bu topluluklar, vatandaşlık bağlamında devlet ve yasalar önünde eşit konumda bulunmaktadır (Ceylan, 2021: 46).

1.1.6. Kùltùrlerarası İletişim

İletişim yalnızca bir eylem değil, aynı zamanda çok boyutlu bir yapıdır. Gerald R. Milner ve Mark Steinberg'in tanımlamasına göre iletişim, bireyin anlamları isteyerek başka bir bireye aktarma sürecini ifade etmektedir. Onlara göre iletişim rastlantısal bir etkinlik olmamasının yanı sıra, planlı ve sistemli bir şekilde gerçekleştirilen etkinliktir (Miller ve Steinberg, 1975'ten akt. Ersoy Çelik, 2020: 16).

Kùltùrlerarası iletişim, bir kùltürü ortaya çıkaran gelenekler, normlar ve inançları benimseyen kişinin, farklı bir kùltürün pratiklerini kullanması ve bağlanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Kùltùrlerarası iletişim çalışmalarının temel konusunun, farklı kùltürleri benimseyen insanlar arasındaki ilk karşılaşmalardan ortaya çıktığı söylenebilir. Bu bağlamda kùltùrlerarası iletişimin farklı kùltürel temsillerdeki etkileşimle ortaya çıkan belirsizlikler ve yabancıyı anlamlandırma üzerine gerçekleştiği söylenebilir (Ercan ve Özer, 2020: 173-174).

İletişim ve ulaşım ağlarının gelişmesi, dünyanın her bölgesini ulaşılır hale getirmektedir. Çok uluslu şirketlerin artan faaliyetleri, milyonlarca kişinin uluslararası piyasada yer değiştirmesine neden olarak farklı kùltürdeki insanlar arasında iletişim problemlerini ortaya çıkarmaktadır. Kùltürler arası iletişim, oluşacak bu sorunları ortadan kaldırmaya yönelik çözümler sunan bir alan olarak karşımıza çıkar (Aksoy, 2012: 298). Günümüzde hemen hemen her alanda etkisini hissettiren küreselleşme olgusu, uluslararası göç hareketlerini artırmakta ve farklı kùltürlere ait bireylerin bir arada yaşamasına imkân sağlamaktadır.

1.2. Küreselleşme Bağlamında Uluslararası Göç

Günümüzde küreselleşme sürecinin çok boyutlu yapısıyla birlikte dünya genelinde artış gösteren uluslararası göç hareketliliği, içinde yaşamış olduğumuz dönemin göçler çağı (Castles ve Miller, 2008) olarak ifade edilmesine yol açmıştır. Küresel düzeyde gerçekleşen göç hareketleri, göç alan ve göç veren ülkelerin ulusal egemenlik ve ulusal güvenliğini ilgilendiren bir konu olmasından ziyade, uluslararası ilişkilerde ekonomik, siyasi, insani, güvenlik ve kalkınmaya yönelik olan gündemi birçok açıdan etkisi altına alan sınır ötesi bir olguya dönüşür. Castles ve Miller'e göre (2008, 12-14) günümüzde uluslararası göç hareketlerini etkileyen beş temel eğilim üzerinde durulmaktadır. Bu eğilimlerden birinci ve ikinci eğilim, göç olgusunun

küreselleşme etkisinde kalması sonucunda uluslararası göç hareketlerinde artış yaşanması ve zamanla daha fazla ülkenin, bireyin ve toplumun göç hareketinden etkilenmesidir. Üçüncü eğilim, ülkeleri etkileyen göç hareketlerinin zorunlu, ekonomik farklı göç türlerini içeren şekilde çeşitlilik göstermesi ve karma göç akımlarının ön plana çıkmasıdır. Dördüncü eğilim, uluslararası kadın göçmen sayısındaki artışla birlikte uluslararası göç sürecinde toplumsal cinsiyet boyutunun öneminin artmasıdır. Beşinci ve son eğilim ise, göçün siyasi boyutu kapsamında hem ulusal hem de uluslararası düzeyde siyaset ve politikaların şekillenmesi üzerindeki artan etkisidir. Bu çerçevede uluslararası göç hareketleri, küresel politikalar alanında önemi giderek artış gösteren bir olgu haline gelmiştir. Nitekim Birleşmiş Milletler (BM) üyesi ülkelerin Eylül 2016’da oybirliği ile kabul ettikleri “Göçmenler ve Mülteciler için New York Deklarasyonu” ile birlikte, uluslararası toplum tarafından göçün öncelikli bir küresel politika meselesine dönüştüğünün somut olarak kabul edildiği yeni bir dönem başlamıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 1).

Uluslararası göç olgusu ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel ve demografik etkenlerin birbirleriyle etkileşim göstermesi nedeniyle anlam kazanmaktadır. Çok boyutlu bir kavram olmasından kaynaklı olarak birçok sosyal bilimcinin ilgi alanına dâhil olmaktadır. Artış gösteren göç hareketleri nedeniyle birçok toplumda ulusal kimlik anlayışı ve vatandaşlık kavramlarına tehdit olarak görülmesi nedeniyle bu olguların yeniden tanımlanması gerektiğine yönelik fikirler ortaya çıkarmaktadır. Bu doğrultuda uluslararası göçün hem nedenleri hem de sonuçları değerlendirildiğinde, genel anlamda siyasi gündem konusu oluşturulan ve sürekli olarak değer kazanan bir politika haline gelerek devletlerin gündeminde önemli bir konuma sahiptir (Şemşit, 2018: 271). Devletler zaman zaman uluslararası göçü koz olarak kullanabilmektedirler. Bu noktada uluslararası göç her zaman varlığını hissettiren bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde uluslararası göç olgusunu anlamak için kullanılan pek çok kavramın köken olarak, sosyal bilimler yapısının da temelini oluşturulduğu 19. Yüzyıla dayandığı görülmektedir. Uluslararası göçe yönelik kullanılan kavramlarda endüstriyel döneme ait düşünce yapıları ve sosyo-ekonomik düzenlemelerin izleriyle karşılaşılırken, kullanılan birçok kavram da Avrupa’dan Amerika kıtasına yönelik olarak gerçekleştirilen göç hareketlerinin tanımlanmasına ve anlamlandırılmasına yönelik gerçekleştirilen tutumların sonucunda ortaya çıkmıştır. Uluslararası göç olgusu, yapısal anlamda hem çok dinamik, karmaşık ve çok boyutlu bir olgu özelliğine sahipken, hem de gelişim anlamında süreklilik göstermektedir. (İhlamur Öner, Şirin Öner, 2018: 13). Uluslararası göç olgusu, içerisine gelişim gösterdiği durumların koşullarından etkilenerek yeni dönüşümleri ortaya çıkarabilmektedir.

Uluslararası göç hareketleri, özellikle 1950-1970 (soğuk savaş) sonrası dönemi kapsayarak toplumların yeniden şekillenmesi noktasında ve küreselleşme sürecinde baş aktörlerden biri haline gelmiştir. Küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı sermaye, mal ve hizmet sektörlerinde yaşanan canlılık insan hareketliliğini de tetiklemiştir. Tarihi bir olgu olan uluslararası göç hareketlerinin özellikle son dönemlerde ulusal ve uluslararası politikada küresel anlamda sosyo-ekonomik sonuçları oldukça büyüktür (Bodur Ün ve Paydak, 2017: 2). Uluslararası göç ve küreselleşme olgusu çerçevesinde aktarılmaya çalışılan toplumsal değişimler, gerçek süreçte ortaya çıkan olayların sadece belirli bir kısmını yansıtmaktadır. Gerçekleşen dönüşüm hareketlerinin toplumsal yapıya olan etkilerini ifade etmek adına yeni kavramlara ihtiyaç duyulduğu aşıkardır. Özellikle küreselleşme hareketinin, bireylerin yalnızca iş sektörü ya da turistik amaçlı göç hareketiyle nitelendiriliyor olması eleştiri alan konulardan bir tanesidir (Kolukırık, 2014: 38).

Özellikle 1990'lı yıllarla birlikte uluslararası göç hareketleri hem gelişmiş ülkeler açısından hem de gelişmekte olan ülkeler açısından birtakım değişimleri ortaya çıkarmıştır. Bu değişimler içerisinde en önemli olanı ise ulusal güvenlik sorunu meselesidir. Bu doğrultuda, uluslararası göçün bir insan hakkı olmasından ziyade güvenlik boyutu çerçevesinde ele alındığı görülmektedir (Oğuz Gök, 2016: 68).

“Mülteci” veya “sığınmacı” kategorilerinde ortaya çıkan uluslararası göçler ile ulusal anlamdaki güvenlik sistematğinde, farklı açılardan olmak üzere birçok bağlantı bulunmaktadır. Uluslararası göç olgusunun her geçen gün artış göstermesi, güvenlik alanında kontrolsüz bir durumun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. (Şener, 2017: 2). Göç alan toplumlardaki yabancı karışıklığı nedeniyle ortaya çıkan ırkçılık ve şiddet başta olmak üzere sosyal ve ekonomik anlamda birçok güvenlik tehdidi oluşturmaktadır.

Uluslararası göç alanında yaşanan sorunlar 20. Yüzyılın son çeyreğinden itibaren kalıcılık göstermeye başlamıştır. Siyasi alanda yaşanan istikrarsızlıkların insan hakları ihlalini de beraberinde getirmesi, baskıcı rejimlerden dolayı yaşanan iç karışıklıklar, etnik ve dinsel çatışmalar, ekonomik alandaki yetersizlik, coğrafi koşulların beklentileri karşılayamaması gibi nedenler, insanların ulus aşırı göçü zorunlu bir ihtiyaç olarak görmelerine neden olmaktadır. (Deniz, 2014: 178). Küreselleşme ile birlikte hız kazanan teknoloji sayesinde gelişmiş ülkelerdeki sosyal yaşam koşullarının takip edilmesi, bu ülkelere yönelmede önemli etki oluşturmaktadır.

Ulus-ötesi göç çalışmalarında hâkim bir bakış açısı gösteren ve toplumu ulus-devletin sınırları ile muhafaza eden, ulus devleti doğal bir kategori olarak inceleyen yöntemsel milliyetçi bir bakış açısından uluslararası göç sürecini kavramaya çalışmak, insan hareketliliğinin tam

olarak anlaşılmasında birtakım engeller çıkarabilir. Ulus-devlet merkezli olarak ortaya çıkan yöntemsel milliyetçilik, uluslararası göçü ulus-devletin sınırlarına, düzenine, vatandaşlık ve sosyal refah durumlarına meydan okuyan bir olgu olarak görür. Bu bağlamda yerli vatandaşlar tarafından göçmen profili bir yabancı olarak görülür. Daha sonraki süreçlerde ise yabancı olarak tanımladıkları göçmeni yasal, yasal olmayan veya düzensiz, kaçak gibi sınıflandırmalara tabi tutmaktadırlar. Uluslararası göç sürecini toplumsal düzene veya ulusal kimliğe meydan okuyan ve bu iki yapıya karşı tehdit oluşturan bir olgu olarak görmek, özellikle 11 Eylül sonrası dönemde güvenlik ile ilgili söylemin hâkimiyet kazanmasına neden olmuştur (İhlamur Öner ve Şirin Öner, 2018: 14).

Küreselleşme, tek taraflı ya da karşılıklı yeni ilişkiler, ulus-ötesi topluluklar, bölgesel ve ikili iş birliklerine sebep olmaktadır. Bu gelişmeler bireylerin yurttaşlık anlayışında, ulus-devletin yaptırım yetkisinde, kimlik oluşumunda öncesinde tahmin edilemeyen yeni toplumsal ve ekonomik yapıları ortaya çıkarmaktadır. Küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı ekonomik yeniden yapılanma süreci ile birlikte, ileri derecede endüstrileşmiş ülkeler son yirmi beş yılda emeği ve piyasa ekonomisinin barındırdığı farklılıkları, farklı bir biçimde değerlendirmişlerdir. Elektronik devrimle birlikte yarı-nitelikli işgücüne duyulan gereksinim ortadan kaldırılmıştır. Merkez devletler bilgi toplumu yapısını ellerinde tutabilmek için çevre ülkelerden gelmekte olan beyin göçündeki sürekliliği devamlı kılmaya çalışmışlardır (Abadan Unat, 2017: 300).

Son dönemlere kadar uluslararası göç genellikle hükümetler tarafından merkezi bir siyasal konu olarak değerlendirilmiyordu. Göçmenler sürekli yerleşimci, yabancı işçiler veya mülteciler gibi farklı sınıflandırmalara ayrılmışlardı ve göç bölümleri emek büroları, yabancılar polisi, refah otoriteleri ve eğitim bakanlıkları gibi farklı özel bölümler tarafından işlemleri yürütülüyordu. Fakat 1980’li yılların sonlarına doğru uluslararası göç sistematik ve üst düzey bir ilgi ile karşı karşıya kalmıştır. (Castles ve Miller, 2008: 16-17). Avrupa Birliği devletleri kendi içlerindeki sınırları kaldırırken, güneyden ve doğudan gelen göç hareketlerinin önüne geçmek için dış sınırlarını güçlendirmeye daha fazla dikkat etmişlerdir.

1.2.1. Göç ve Entegrasyon

Göçmen gruplarının ev sahibi ülkeye girişlerinden itibaren ele alınan meselelerden bir tanesi de entegrasyon kavramıdır. Bu konuda farklı zamanlarda göçmen gruplarına ev sahipliği yapmış ülkeler, kendilerine ait entegrasyon politikalarını belirleme ve bu politikaları uygulama çerçevesinde hareket etmektedirler. Entegrasyon, göçmen gruplarının gittikleri ev sahibi ülkelerin sosyo-ekonomik koşullarına ve o ülkenin entegrasyon yasalarına göre değişen davranışların bir sonucudur. (Karaköse, 2022: 22-23). Göçmen gruplarının sergilemiş olduğu

davranış ve öğrenme becerilerinin yanı sıra ev sahibi toplumların entegrasyon politikaları ve yasal düzenlemeleri de göçmen gruplarının entegre olmalarında önemli faktörlerdir.

İnsanlar, geldikleri toplum yapısı nasıl olursa olsun, göç etme nedenleri ne olursa olsun gittikleri yeni toplumda birçok problemle karşılaşabilirler. Bu sorunların en büyüğü ise uyumdur. Ülkeden ülkeye farklılık gösteren uyum politikaları, insanların kültürü ve değer yargıları üzerinde birtakım problemler ortaya çıkarabilir. İnsanlar daha önceki yaşamlarında sahip oldukları kültürel değerleri ile göç ettikleri toplumun değer yargıları arasında kargaşa yaşayabilirler. (Emini, 2018: 39). Bu kargaşa neticesinde ekonomik, sosyal, toplumsal ve psikolojik alanları kapsayan sorunlar göç sonrasındaki entegrasyon sürecini etkilemektedir.

Entegrasyon süreci üç ölçüte sahiptir. Bunlardan birincisi hukuki ölçüttür. Göçmenlerin, ülke içerisindeki diğer vatandaşlarla aynı yasal haklara sahip olmalarıdır. İkincisi ekonomik ölçüttür. Göç eden kişinin kendisi ve ailesi için devamlılık gösteren bir gelecek sağlaması ve yaşadığı ülkenin standartlarına göre yaşam maliyetini karşılayacak bir işinin olmasıdır. Üçüncü ölçüt ise kültürel ve sosyal ölçüttür. Kültürel ve sosyal ölçüt, göçmenlerin ayrımcılığa maruz kalmadan yaşadıkları ülke ile sosyal ve kültürel bağ oluşturmaları, kendilerini ifade ederek sosyal ve kültürel yapıya katkıda bulunmalarıdır (Canbey Özgüler, 2018: 3-4).

Bir topluluğa veya gruba aidiyet duygusu beslemenin önem kazandığı entegrasyon, asimilasyon, marjinalleşme ve ayrışma gibi kavramlar göçün etkilerini belirgin hale getirir. Gerek göç eden insanlar gerekse de göç alan ülkeler açısından entegrasyon kavramı, sosyo-kültürel açıdan ortaya çıkmaktadır. Göç eden insanlar açısından kendilerine düşen vazife, yaşadıkları topluma ve kültüre, kendi öz değer yargılarından kopmadan uyum sağlayabilmektir. Göç alan ülke ve ülke içerisinde yaşayan insanlara düşen görev ise entegrasyonun sağlıklı bir şekilde sağlanabilmesi için entegrasyona yönelik hazırlanan planlamanın doğru ve etkin biçimde uygulanabilmesine katkıda bulunmaları gerekir. (Akıncı, Ercan ve Nergiz, 2015: 70). Aksi durum söz konusu olduğunda çok dilli ve farklı kültürel yapıda bireyler ortaya çıkacak, bundan kaynaklı olarak da sosyo-kültürel bir kopukluk yaşanacaktır.

Entegrasyon tek taraflı bir süreç olarak görülmemektedir. Yani sadece göç ile gelen toplum değil, aynı zamanda ev sahibi toplum uyum politikalarının önemli bir muhatabıdır. Göçmenlerin geldikleri topluma uyum sağlayabilmesi, ev sahibi toplumun göçmen gruplara sosyal kabul gösterip göstermeyeceğiyle ve bu durumun sürdürülebilir olmasıyla yakından ilişkilidir (Yıldız, 2017: 61).

Göç olgusu ve entegrasyon, asimilasyon, bütünleşme ve marjinalleşme gibi durumlar ülkelerin hem yönetimini şekillendirir hem de ülkelerin geleceğine etki ederler. Göç hareketlerinin ülkelerin ekonomik ve sosyo-politik yapılarını şekillendirmesi kültürleşme

olgusunu da ön plana çıkartarak entegrasyon sürecinin önemini ortaya çıkartmaktadır (Polat, 2020: 19-20).

1.2.2. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göç Tarihi

Türk tarihine bakıldığında göç hareketleri her dönem içerisinde varlığını göstermiştir. Türk tarihinin en eski dönemlerinde nüfus artışı, otlak yetersizliği, siyasi çatışmalar ve iç ve dış baskılar gibi durumlardan ötürü Türklerin Orta Asya'daki yaşam alanlarını bırakarak yeni yurt arayışına girdikleri bilinmektedir. Bugün üzerinde yaşamış olduğumuz Anadolu toprakları Büyük Selçuklu Devleti zamanında, 1071 yılında yapılan Malazgirt savaşının kazanılmasıyla birlikte Türk göçlerini almaya başlamıştır (Sırtkaya ve Songur, 2018: 29).

Türkiye coğrafi konumu ve stratejik önemi nedeniyle geçmişten günümüze olan süreç içerisinde kitlesel sığınma hareketleri de dâhil olmak üzere büyük çaplı göç hareketlerinin durağı konumunda olmuş ve milyonlarca göçmen için ev sahibi konumunda bulunmuştur. Cumhuriyet öncesi dönemde, Osmanlı İmparatorluğunun gelen göçmenlere dil, din ayrımı yapılmaksızın hoşgörülü bir karşılama davranışında bulunduğu, zamanın bilim adamları tarafından ifade edilmiştir. 1492 yılında on binlerce Yahudi, İspanya'dan gemiler ile kurtarılarak Osmanlı topraklarına getirilmiştir. 1856-1864 yıllarında Rus ordusunun baskısından kaçan yaklaşık 1.500.000 Kafkas nüfusu Osmanlı topraklarına gelerek, Balkanlara ve Anadolu'nun farklı bölgelerine yerleştirilmişlerdir (verilere eğitim ve çalışma amacıyla gelenler dâhil değildir). (<https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi> (erişim tarihi: 24.01.2022)).

Bu coğrafya 18. yüzyıl sonları itibariyle, belirli aralıklarla bazen yoğun bazen de normal seviyede birçok uluslararası göç akınıyla karşı karşıya kalmıştır. Osmanlı'nın kurulması, yükselmesi ve geniş alanlara yayılmasıyla birlikte bu bölgelerde Türkçe konuşulma oranı artmış ve Türk kültürü yayılmaya başlamıştır. Bu duruma neden olan en önemli etken ise kazanılan toprakları korumak amacıyla Anadolu'da yaşayan ve Türkçe konuşan grupların bu bölgelere yerleştirilmesi olmuştur. (Araz, 2019: 55). Osmanlı zamanında göçler genellikle askeri olaylar sonrasında ortaya çıkmıştır.

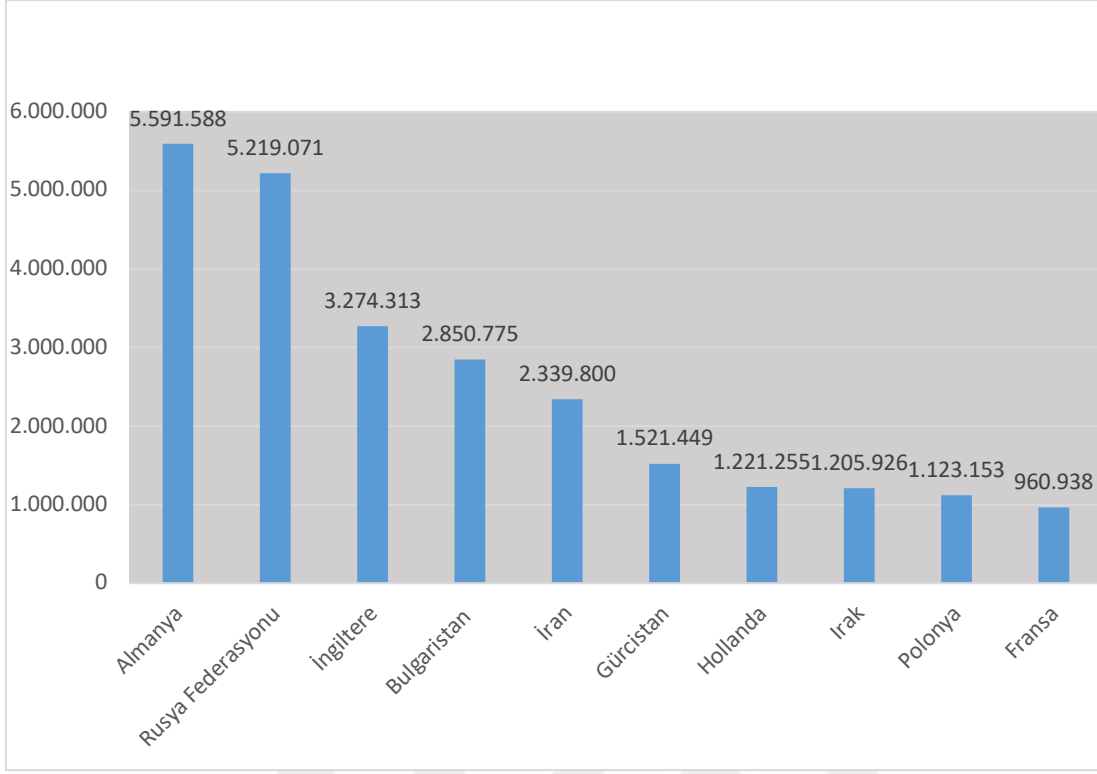
Türkiye Cumhuriyeti tarafından bu kavramla resmi olarak tanışma süreci İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraya denk gelmektedir. Bu tanışıklık bireysel tercihlerden ziyade toplum mühendisliği olarak nitelendirilen planlama faaliyetleri neticesinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin toplumsal yapısına büyük ölçüde yön veren göç olgusunun Türkiye sınırları dışındaki etkinliği, uluslararası ilişkiler ve örgütler aracılığıyla her geçen gün daha çok kendisini duyurmuştur. (Abadan Unat, 2017: 1).

1970’li yıllarda Türkiye’ye yönelik en büyük göç dalgasını İran’da Şah rejiminin yıkılmasından sonra iktidara geçen Humeyni’den kaçan Muhafifler oluşturmuştur. İran’dan gelen göçmen grupları, Avrupa’ya geçebilmek için Türkiye’yi bir bağlantı olarak görmüşler ve Türkiye üzerinden Avrupa’ya geçiş yapmışlardır. Bu göç grubu içerisinde Türkiye’de kalanlar ise Türkiye’nin koruma politikasından yararlanmışlardır. 1980’den sonra Irak-İran arasında ortaya çıkan Körfez savaşından sonra, iki ülkeden Türkiye’ye yönelik göçmen akını devam etmiştir (Şimşek, 2020: 268).

Türkiye sahip olduğu coğrafi özellikler nedeniyle sığınmacı ve mülteciler açısından merkez ülke konumuna gelmiştir. Yaşanılan göçün büyüklüğü açısından net rakamlar olmasa da, son zamanlarda yıllık 150 bin ile 250 bin farklı göç türünden oluşan, bir kısmının transit göçmen veya kısa süreli işçi göçünü içeren bir göç kitlesinin Türkiye’ye yöneldiği bilinmektedir. 2000 yılı sonrası sayılarında büyük ölçüde azalma olan etnik Türk kökenlilerin sığınma talebiyle gerçekleştirdikleri göçün yanı sıra, dört farklı göç türüyle karşılaşmaktadır. Bunlar sığınmacı ve mülteci göçü, transit göç, kaçak işçi göçü ve yabancıların resmi olarak gerçekleştirdikleri yasal göçlerdir. 2000 yılında yaklaşık 270 bin göçmenin ülkeye giriş yaptığı tahmin edilirken, bunların 100 bine yakınının ülkeye izinsiz girdiği tespit edilmiştir (Kolukırk, 2014: 40).

Türkiye’de her geçen gün turizm, eğitim, sağlık, ticaret ve işgücü sektörünün gelişim kaydetmesiyle birlikte Türkiye’nin Sınır kapılarından giriş yapan yabancı ülke vatandaşlarının sayısında da artış yaşanmaktadır. Aşağıdaki grafikte (Grafik 1) 2022 yılında Türkiye’nin hudut kapılarından giriş yapan ilk on sırada yer alan ülkelerin vatandaşları gösterilmiştir.

Grafik 1. 2022 Yılı Türkiye'nin Hudut Kapılarından Giriş Yapan İlk On Ülke

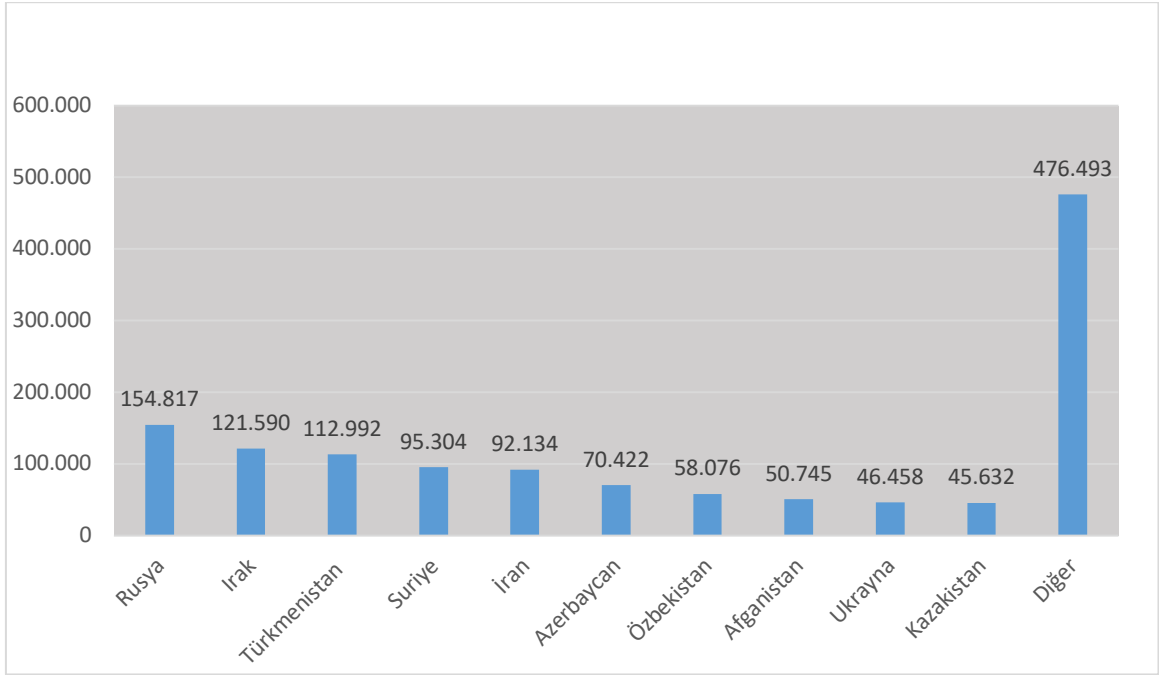

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı

Göç İdaresi Başkanlığı'nın 2022 yılı verilerine göre 2022 yılında Türkiye'nin hudut kapılarından giriş yapan kişilerin uyrukları ve sayıları grafik 2 de gösterilmiştir. Verilere göre giriş yapan ülke vatandaşları içerisinde ilk sırada Almanlar bulunmaktadır.

Çalışmanın ana konusunu oluşturan ülke vatandaşlarından Ruslar ise 2022 yılında ikinci sırada bulunmaktadır. Ruslar evlilik, turizm, işgücü gibi faktörlerden dolayı Türkiye'yi önemli bir hedef ülke olarak görmektedirler. Özellikle Antalya'nın farklı kültürel yapılara müsait olması nedeniyle, karma evlilikler açısından mütevazı bir şehir konumunda bulunmaktadır.

Grafik 2. 2023 Yılı İtibariyle Türkiye'de İkamet İzni İle Oturan İlk On Ülke

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı

Grafiğe göre ikamet izni ile Türkiye’de bulunan yabancı uyruklu kişilerde ilk sırada 154.817 kişi ile Rus vatandaşları gelmektedir. Diğer ülkeler ise sırasıyla; Irak, Türkmenistan, Suriye, İran, Azerbaycan, Özbekistan, Afganistan, Ukrayna, Kazakistan’dan oluşmaktadır. İkamet izni ile Türkiye’de bulunan ilk on ülke vatandaşlarının toplam sayısı 848.170’dir. İkamet izni ile Türkiye’de bulunan diğer ülke vatandaşlarının toplam sayısı ise 476.493’dır.

1.3. Küreselleşme Sürecinde Türk-Rus İlişkisi

1990’lı yıllarda tek kutuplu dünya düzeninde Türkiye’nin uygulamış olduğu siyasi politika, yakın ilişkiler içerisinde olduğu ABD politikaları çerçevesinde hareket ederek Türk Cumhuriyetlerine yakınlık üzerine inşa edilmiştir. Türkiye etnik, tarihi ve kültürel bağlarla bağlı olduğu yeni kurulmuş bu devletlere dünya sistemindeki iktisadi ve siyasi sistemlere kolay adapte olabilmeleri adına önemli desteklerde bulunmuştur. Sunulan bu destekler içerisinde özellikle ekonomik ve kültürel alandakiler, Türk hükümetleri tarafından öncelik gösterilmesi gereken kısımlar olarak kararlaştırılmıştır. İşgücü sektöründeki ihtiyaç duyulan eleman açığı ve alt yapı programlarının ihtiyaçlarının giderilmesi adına Türkiye, maddi destek imkânları sağlamıştır. SSCB’nin perestroyka¹ ve glasnost² politikalarından sonra dağılması nedeniyle

¹ Perestroyka: SSCB’de, ekonomide yeniden yapılanma politikasıdır. Baş, 2020: 39.

² Glasnost: Kamuya açık olma politikasıdır. Kurt, 2021: 1354.

yeni oluşan Rusya Federasyonu'na karşı Türk devletinin dış politikası ılımlı olmuştur. Bağımsız Türk Cumhuriyetlerine yönelik olarak gerçekleştirilen yardımlar Rusya devletine ve ona bağlı özerk devletlere de yapılmıştır (Topsakal, 2016:48).

Soğuk savaş sonrası uluslararası politikalarda ortaya çıkan gelişmeler, Türk-Rus ilişkilerinde de gelişmeler yaşanmasına neden olmuştur. Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkiler, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren ivme kazanmaya başlamıştır. Soğuk savaş döneminin sona ermesi ve SSCB'nin yıkılmasından sonra Türkiye ve Rusya ilişkileri, oluşan ortama göre yeniden oluşturulmaya başlanmıştır. Soğuk savaş zihniyetini geride bırakan her iki ülke açısından da bu dönem olumlu bir çerçeve çizmekteydi. İlk zamanlarda yakınlaşma sürecini hızlı gerçekleştiren Türkiye ve Rusya, birtakım sebeplerden dolayı bu yakınlaşma sürecini istedikleri noktaya taşıyamamışlardır (Özbay, 2011: 36-37). Türkiye'nin Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine karşı sergilemiş olduğu sahiplenici rol ve model ülke imajı, Orta Asya coğrafyasını kendi himayesinde gören Ruslar tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

1990'lı yılların ortalarından itibaren Türkiye ve Rusya arasında yaşanan problemler kendisini daha çok göstermeye başlamıştır. Bu durumun belirgin boyuta ulaşmasında Rusya'da yaşanan yönetim değişikliğinin de etkisi bulunmaktadır. Soğuk savaş döneminden sonra iktidara gelen batıya yakın reformcuların sebep oldukları başarısızlıklar, ülkenin bir kargaşa süreci içerisine girmesine ve önüne geçilemeyen ekonomik kriz süreçlerinin yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan bu olumsuz süreç "Yeni Avrasyacılar" olarak anılan bir grubun iktidara gelmesine olanak tanımıştır. Batıya olan ilgiyi azaltan yeni iktidar, bakış açısını Kafkaslar ve Güney Asya coğrafyalarına çevirmiştir. Bu bağlamda Rusya 1993 yılından itibaren geçerli olmak üzere "Yakın Çevre"³ doktrinini hayata geçirmiştir (Yılmaz, 2010: 30).

Türkiye ile Rusya arasındaki ikili ilişkilerin 1990'lı yılları problemler ışığında geçmiştir. İki ülke arasındaki hem ekonomik hem de siyasi etkileşim farklı bir seyir almıştır. İş birliği ve rekabet düzeni bu yıllarda birbirleriyle iç içe geçmiş vaziyettedir. En önemli birliktelik noktasını ise ekonomik ilişki alanı oluşturmuştur. Ekonomik ilişkilerin ön planda olması nedeniyle siyasi ilişkiler geri planda kalmıştır. 2000'li yıllarda ise siyasi ilişkilerde gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. SSCB'nin dağılmasından sonra yirmi yıl içerisinde gelişme kaydeden ekonomik ilişkiler, siyasi ilişkileri de etkilemiştir (Mammadova, 2019: 29).

Soğuk savaş döneminin sona ermesiyle birlikte özellikle 2000'li yılların ilk zamanlarından itibaren Türkiye ile Rusya arasındaki etkileşim durumu ivme kazanmaya başlamıştır. Ankara ve Moskova enerji, ticaret ve turizm alanındaki var olan potansiyel durumunu kazanıma çevirmek için iki tarafında memnun kalacağı ilişkiler geliştirilmiştir. Bu

³ Yakın Çevre Doktrini: Rusya'nın yakın çevresine yönelik olan resmi dış politikasıdır. Sönmez, 2010: 278.

durumun yanı sıra Türkiye'nin NATO üyesi olması, Ortadoğu, Karadeniz ve Güney Kafkasya bölgelerinde iki ülkenin karşı karşıya gelen politik çıkarları Türkiye-Rusya ilişkilerinde kırılğan bir yapı oluşmasına neden olmuştur. Türkiye ve Rusya arasında soğuk savaş döneminin sona ermesinden itibaren karşılıklı güven ilişkisi sağlandığı takdirde her iki tarafın da büyük yarar sağlayabilecekleri iş birliklerinin gerçekleştirilebileceği görülmüştür. İki ülke arasındaki ticari ilişkiler karşılıklı adımlar neticesinde artarak devam etmiştir. Türkiye her yıl ülkenin güney kesimlerine ziyaret ve tatil amaçlı gelen Rus turistlerden ciddi anlamda maddi kazanç sağlamaktadır. Enerji sektöründe ise Türkiye'de yapılması planlanan nükleer enerji santralinin kurulmasına Rusya destek vermiştir. Bunun yanı sıra Türk akımı olarak adlandırılan doğalgaz boru hattının yapım sürecinde de iki ülke arasında iş birliği sağlanmıştır. Toplumsal alandaki ilişkilerde ise iki toplumsal yapının birbirlerini tanımak noktasında göstermiş oldukları güven, iki ülke arasındaki ilişkilere de katkı sağlamaktadır (Koçak, 2017:8). Son dönemlerde Türk-Rus bireyler arasında artış gösteren evlilikler ve Rusya'da ilgi gören Türk dizileri Rus toplumunun hafızasında Türkiye'nin pozitif bir noktada yer almasını sağlamaktadır.

2010'lu yılların başları itibariyle dünya üzerindeki etkinliği yeniden kurduğunu açıklayan Rusya, Gürcistan ve Ukrayna'yı askeri güç ile kontrol altına almak istemiş, bu istek Türkiye ile bu sürece kadar hızlı bir şekilde gelişme kaydeden ikili ilişkileri yavaşlatmıştır. Türkiye'nin NATO üyesi olmasından dolayı bu kuruluşun görüşü dışında hareket edememesine rağmen kendi çıkarına olan etkenlerden vazgeçmek istememiştir. Bir provokasyon sonucu düşürülen Rus savaş uçağı iki ülke arasındaki ilişkiyi derinden sarmıştır. Türkiye'ye yönelik gerçekleşen 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra ABD'ye olan tavrını yeniden şekillendirmesi, Türkiye-Rusya ilişkilerinin yeniden eski seviyesine dönmesini de beraberinde getirmiştir (Topsakal, 2016: 49-50). Bu bağlamda 2016 yılı iki ülke ilişkisinin üst seviyede bir konumda giderken aniden tam tersi bir konuma ulaştığı daha sonra ise yeniden normalleştiği keskin bir dönem olmuştur.

Ekonomik ve ticari ilişkiler Rusya ile olan ilişkilerin temel zeminini oluşturmaktadır. Rusya, Türkiye'nin dış ticaret noktasında önemli ortaklarından bir tanesidir. İki ülke arasındaki karşılıklı gerçekleştirilen yatırımların bedeli 10'ar milyar dolar civarındadır (<https://www.mfa.gov.tr/turkiye-rusya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>. (erişim tarihi: 26.12.2021)).

Rusya ve Türkiye arasındaki ilişkilerin politik ve ekonomik anlamda olumlu izlenim göstermesi her iki ülkenin de özellikle ticari olarak daha yakın ilişkiler göstermesine neden olmaktadır. Savunma sanayi ve enerji piyasasına yönelik yapılan iş birlikleri, uluslararası diplomaside sergilenen tutumlarda her iki ülkenin de elini güçlendirmektedir.

1.3.1. Ruslar ve Antalya Tercihleri

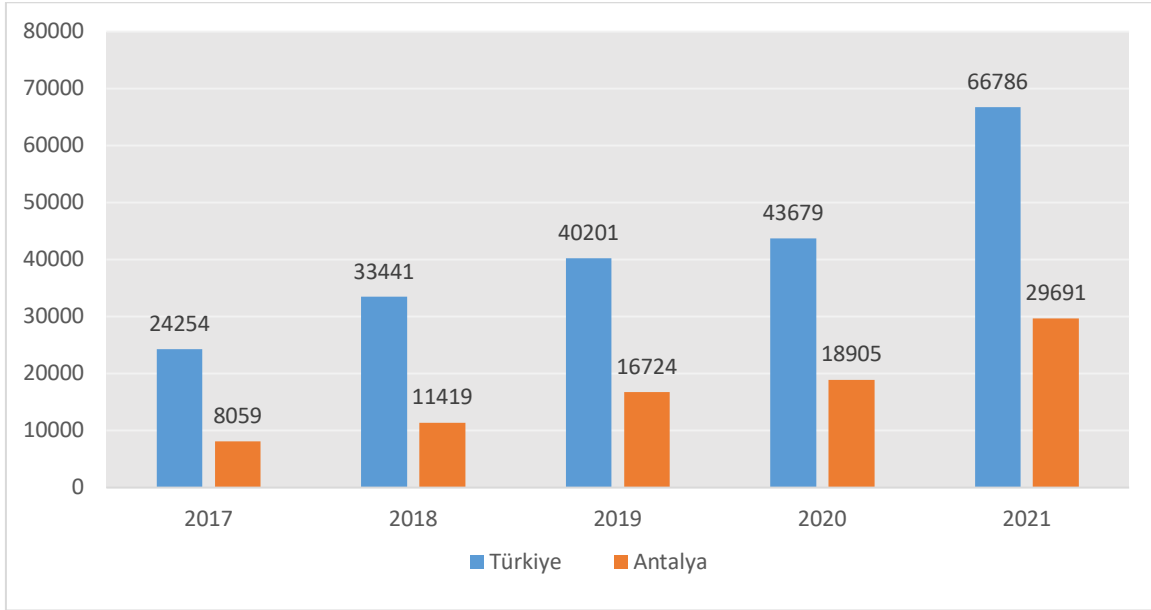
Türkiye, 2000’li yıllardan itibaren yabancı ülke vatandaşları için potansiyel bir turizm ülkesine dönüşmeye başlamıştır. Turizme yönelik yapılan yatırım ve tesisleşmeler turistlerin ilgisini çekmiş, bu nedenle de Türkiye turizm sektöründe pay sahibi olmaya başlamıştır. Türkiye’nin deniz turizmi, kış turizmi ve kültür turizmindeki güzellikleri aynı zamanda kültürel çeşitliliği de ortaya çıkarmaya başlamıştır. Çalışmanın ana faktörlerinden birinin Ruslar olması nedeniyle bu bölümünde Rus vatandaşlarının Antalya tercihleri hakkında bilgiler verilmiştir.

2000’li yıllardan itibaren tatil amaçlı olarak Türkiye’ye gelen Rus turistlerin sayısında artışlar yaşanmaya başlamıştır. Rusların turizm amaçlı olarak Türkiye’yi tercih etme nedenlerinin başında ucuzluk, coğrafi olarak yakınlık, hizmet kalitesi ve vize kolaylığı gibi durumlar etkili olmaktadır (Taysumov, 2010: 53). Rus turistler, Türkiye’deki turizm işletmelerinde farklı ülkelere oranla daha uygun fiyatlara tatil yapabilmektedirler.

Türkiye ve Rusya arasında turizm alanında yapılan iş birliği doğrultusunda, Rus Turistlerin Türkiye’yi özellikle de Antalya’yı tercih etme oranlarında artış yaşanmıştır. 2017 yılında Türkiye’ye gelen Rus turist sayısı 4,7 milyonken 2018 yılında 5,9 ve 2019 yılında 7 milyonun üzerine çıkarak en yüksek oranlara ulaşmıştır. Rus turistler Türkiye’ye ziyaret amaçlı gelen yabancılar arasında son zamanlarda ilk sırada yer almaktadır (<https://www.mfa.gov.tr/turkiye-rusya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>. (erişim tarihi: 26.12.2021)).

Antalya eski SSCB’den gelen Rus vatandaşları açısından Türkiye’de ilk tercih edilen bölge olmamasına rağmen, özellikle son yıllarda sayılarında artış meydana gelen farklı uyruklardan birçok göçmene ev sahipliği göstermektedir. Türkiye’de yaşayan göçmen grupları içerisinde doğum yeri Rusya olan bireylerin illere göre dağılım oranları incelendiğinde, Antalya’da yaşayanların İstanbul’da yaşayanlardan daha fazla oldukları anlaşılmaktadır. İki ülke arasında ulus aşırı bir alanın gerçekleşip gerçekleşmediği birçok faktörün dikkate alınmasıyla anlaşılmaktadır. Bu bağlamda mülk edinimi, dil öğrenme ve kurumsallaşma gibi faktörlerin önemli olduğu düşünülmektedir (Deniz ve Özgür, 2010: 16-17). Rusların Antalya’yı bir yerleşim yeri olarak tercih etmeleri diğer göçmenlerle ortak noktalara sahip olsa da onlara göre daha farklı bir deneyim içerisindedirler.

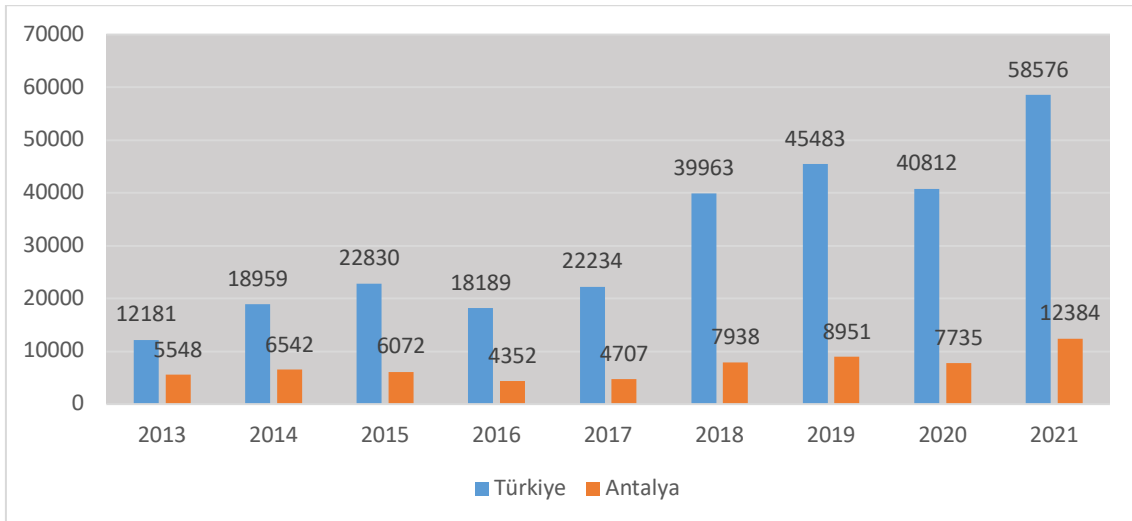
Grafik 3. ADNKS Verilerine Göre Türkiye ve Antalya'daki 2017-2021 Yılları Arası Rus Nüfusu

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2017-2021

ADNKS sonuçlarına göre 2017-2021 yılları arasında Rusların Hem Türkiye’de hem de Antalya’daki sayıları her geçen yıl artış göstermiştir. Rusların bazıları, ilk zamanlarda Antalya’da geçici olarak kalırlarken ilerleyen zamanlarda ise konut alımı gerçekleştirerek Antalya’da ikamet etmeye başlamışlardır. Gerek Antalya’nın kültürel yapısı gerek doğal güzellikleri bireyleri burada yaşamaya ikna etmektedir.

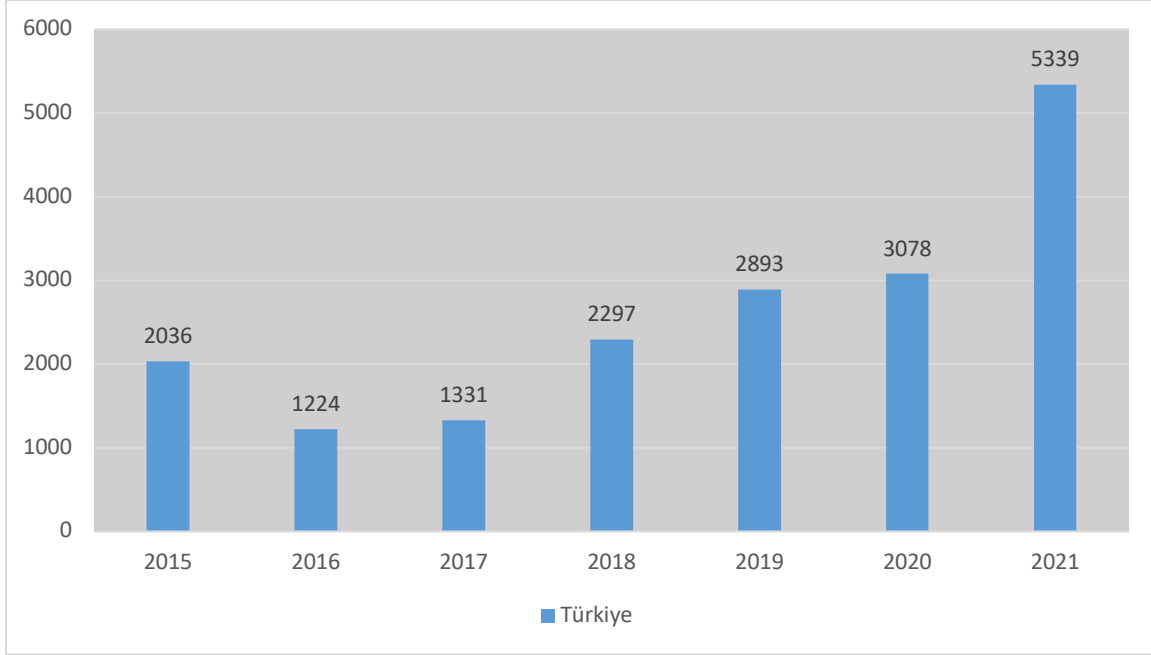
Grafik 4. 2013-2021 Yılları Arası Türkiye ve Antalya’da Yabancılar Yönelik Konut Satışları

Kaynak: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü 2013-2021

Grafik 4 de Türkiye de ve Antalya’da yabancılara yönelik olarak satış yapılan konut sayıları karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir. Türkiye’de ve Antalya’da yabancılara yönelik yapılan konut satışları yıllar içerisinde inişli çıkışlı bir görüntü vermiştir.

Grafik 5. Türkiye Geneline Ruslara Yönelik Yapılan Konut Satışları 2015-2021

Kaynak: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü 2015-2021

TKGM verilerine göre Türkiye’de 2015-2021 yılları arasında Ruslara yönelik yapılan konut satışı grafik 5 de gösterilmiştir. Tabloya göre 2016-2017 yılları arasında konut satışında düşme yaşanırken, diğer yıllarda yapılan konut satışı sürekli olarak artmıştır. Grafiğe göre 2015-2021 yılları arasında Türkiye’de Ruslara yönelik 17.098 konut satışı yapılmıştır.

Rusya’dan Antalya’ya yönelik olarak gerçekleştirilen kısa veya uzun vadeli göç hareketlerinin sebebi yalnızca ekonomik dinamiklerden kaynaklanmamaktadır. Turizm amaçlı yapılan ziyaretlerin dışında özellikle Rus kadınlarının uluslararası evlilik yoluyla göç hareketine dâhil olmaları son yıllarda sıklıkla karşılaşılan bir durum haline gelmiştir. Türkiye özellikle de Antalya, SSCB’nin dağılmasından sonra Ruslar açısından turizm amaçlı olarak hedef bölgelerden birisi haline gelmiştir. Rusların ilk zamanlarda Antalya’yı tercih etme nedenleri turizmden kaynaklanırken, zaman içerisinde Türkiye’de evlilik gerçekleştirerek kalıcı olmaya karar vermişlerdir. Rus turist gruplarının büyük bir çoğunluğu ülkesine tekrar dönerken bazı gruplar evlilik göçü sürecinde kritik bir role sahip olmaktadır. Antalya’ya turizm amaçlı olarak sık sık gerçekleştirilen ziyaretler, Rus kadınlarının hem şehri daha iyi tanımalarına hem de yerel kişi ve kurumlarla etkileşim kurmalarına olanak tanımaktadır. Zaman içerisinde Rusça

konuşan turist sayısındaki artışla birlikte, bu kişilerin taleplerini karşılamak adına Türkçe öğrenen Rus kadınlar, iş bulma noktasında kendilerine avantaj sağlamışlardır. Bu durum Rus kadınlarının daha uzun vadeli Türkiye’de kalmalarına imkân tanımıştır. Bu süreç içerisinde Rus kadınlarının sağlamış oldukları partner ilişkileri, kendilerini ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan daha olumlu ve güvende hissetmelerine yardımcı olmaktadır. Rus kadınlarının geliştirmiş oldukları bu ilişkilerin temelinde Türk erkeklerinin koruyucu/sahiplenici özelliklerle lanse edilmesi, Rus kadınlarının fiziki açıdan güzel olarak bilinmesi, günlük yaşamın ekonomik ve sosyal ağırlığını paylaşabilecekleri biriyle beraber olma istekleri etkili olmaktadır. Partner ilişkisi sayesinde farklı iki kültüre mensup bireylerin birbirlerini tanımaları ve evlilik gibi yaşamsal açıdan öneme sahip bir eylemi sorgulamaları olağan bir durum haline gelmektedir. Çünkü Rus kadınlarının Antalya’da kalış süreleri artmakta, kente ve halka olan uyumları gelişmekte ve böylece göç sistemi içerisinde belirgin bir aktör konumunda bulunmaktadır. Rus kadınlarının bir kısmının partnerlik deneyimi evlilikle sonuçlanınca geçici göçmen statüsünden kalıcı aile düzenine geçiş yaşanmaktadır (Deniz ve Özgür, 2013:156-157) . Bu bağlamda Rus kadınları vatandaşlık deneyimi kazanarak, Antalya’da hızla artış gösteren Rus topluluğunun temel parçasını oluşturmaktadırlar.

1.4. Göçün Feminizasyonu ve Feminist Kuramın Etkileri

Göç çalışmalarında toplumsal cinsiyet ilk olarak ikinci dalga feminizminin etkisiyle 1970’li yıllarda rastlanıldığı söylenebilir. O yıllarda cinsiyet kavramından farklı ve cinsiyet kavramına zıt bir kavram olarak ortaya çıkan toplumsal cinsiyet, cinsiyetten farklı olarak bireyin biyolojik cinsiyetini değil, kültürel anlamda cinsiyetlendirilmesini ederek, kadın ve erkeğin toplumsal dönüşüme açık varoluş biçimleri olduğunu ileri sürmüştür (Erten, 2017: 11).

Toplumdaki cinsiyet farklılıkları yapısal güçleri cinsiyetlendirmekte ve her iki cinsin deneyimlerini farklılaştırmaktadır. Göç sürecindeki cinsiyet farklılıkları ele alındığında, bu sürecin kadınlar ve erkekler açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Ancak kadın ve erkek tanımlamalarının sabit tanımlama olmaması nedeniyle yani yerel, kültürel ve sınıfsal faktörlere göre değişiklik göstermesi nedeniyle göç sürecindeki cinsiyet kimliğinin yanı sıra diğer kimliklerin de gözetilerek çözülmesi gerekmektedir (Fılıyeva, 2018: 14). Kadın göçmenlerin oranındaki büyüme yeni değildir. Neredeyse 1960’lı yıllardan günümüze kadınların göç içerisindeki payı erkeklere yaklaşır hale gelmiştir. Özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika’daki göçmen grupları içerisinde kadın sayısının artış göstermesi ve bazı bölgelerde kadın göçmen orasının %70-80’lere kadar ulaşması, “göçün feminizasyonu” kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Göçün Feminizasyonu” genel olarak beş alandaki eğilim ve durum ile

ilişkilendirilmektedir. Bunlardan birincisi, ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerdeki kadın göçmen sayısının daha fazla olmasıdır. İkinci durum, genel olarak kadın göçmen sayısındaki artışı temsil eder. Üçüncüsü, kadının yalnızca evlilik gibi klasik hale gelen göç hareketinin dışına çıkarak işçi göçü, sığınmacı göçü ve insan ticareti gibi göçün tüm alanlarında bulunması ile alakalıdır. Dördüncüsü, direkt olmasa da dolaylı olarak kadınla ilgilidir. Bu duruma göre kadınların göç hareketine daha çok dâhil olmasında erkeklerin kendi coğrafyalarında iş bulmakta zorlanmaları da etkili olmaktadır. Beşinci eğilim ise hedef ülkelerde kadınla özdeşleşen ev temizliği, hasta bakıcılığı, vb. mesleklere karşı talep artışının olmasıdır (Yılmaz, 2019: 387).

Toplumsal cinsiyetçi iş bölümü, göçün her aşamasında ve alanında kendini yeniden üretmektedir. Fakat göçmen kadınlar farklı ırk, etnik köken ve dini inanca sahip oldukları ve işçi sınıfına dâhil oldukları için farklı iktidar ilişkileri içerisinde bulunurlar ve bundan dolayı da ayrımcılıklara maruz kalırlar. Kısacası kadın olmanın yükünün yanı sıra yabancı olmanın ve korumasız iş alanlarında yer almanın yükü göçmen işçi kadınları omuzları üzerindedir (Erten, 2017: 1). Göçmen işçi kadınların yükünü ağırlaştıran sadece çalışma koşulları değil, aynı zamanda egemen aile kurgusu içinde doğallaştırılan rolleri ve bu rollerin beraberinde getirdiği iş bölümündeki eşitsizliklerdir.

1.5. Rusya'dan Türkiye'ye Kadın Göçü

Biyolojik özellikler kadar genel kabul gören cinsiyet rolleri, ekonomik ve sosyal hayata ilişkin etkenlere bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu yönüyle sadece kadını değil, aynı zamanda erkeği de ilgilendirmektedir. Tarihsel süreç içerisinde kadının genel durumu değerlendirildiğinde, kadın figürünün eksik yapı olarak tanımlandığı görülmektedir. Kadınlara yüklenen en önemli toplumsal rol olan annelik faktörü, onu eve bağlayan unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Çiçekli, 2019: 2). Kadınların eve bağlı olması aile içinde gerçekleşecek göç sürecinde erkeğin ön plana çıkmasına neden olmaktadır.

Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü, göç sürecinde evi kimin terk edeceğini ve kimin köken ülkede kalacağını belirlemektedir. Bu iş bölümü erkekleri eve ekmek getiren birey olarak görmekte ve bu nedenle erkeğin göç etmesini teşvik etmektedir. Bu bağlamda üretim faaliyetleriyle ilişkilendirilen kadın ise göç sürecinde köken ülkede kalarak çocuklara bakmak ve çocukları okutmak görevini üstlenmektedirler (Şimşek, 2013: 167). Bu süreçte erkek göç ile gittiği yerde işgücü piyasasına dâhil olarak geride bıraktığı ailesinin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

19. yüzyıla kadar göç eden kadınların erkeklerin yanında yer alan, pasif ve etkisiz kişiler olduğu düşünülmekteydi. Fakat zaman içerisinde göç eden kadınların sayısının artması onları göç literatüründe önemli bir yere getirmiştir. Göç literatüründe kadınlar genel olarak görünmezlik ve pasiflikle ilişkilendirilmişlerdir (Erdoğan, 2022: 612). Göçün kadınlaşması, hem kadın göçmen sayısının erkeklerden daha fazla olduğunu hem de kadınların göçe yönelik eğilimlerini ifade etmektedir.

Kadınların göç sürecinde daha görünür duruma gelmesi, 1970'lerden sonra artış gösteren yoksulluk ile belirgin olmuştur. Bu dönemde kadınların toplumsal cinsiyet bağlamında erkeklerden daha farklı deneyimlere sahip olacağı anlaşılmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde Avrupa ve Kuzey Amerika'ya göç eden insanların yarıya yakını kadınlardan oluşmuştur. Kadınların göç kararı almalarında savaş, çatışma, ekonomik sıkıntılar, doğal afetler ve insan hakları ihlali gibi durumlar etkili olabilmektedir. Bunun yanı sıra şiddet ve geleneksel kadın rollerinde yaşanan baskılar, kadınları göç etmeye zorlamıştır. Kadınlar göç sürecine toplumsal cinsiyet rolleri gereği sahip oldukları sorumluluklarla katılmış olmalarından dolayı hem göç sürecinin hem de kadın olmanın mağduriyetini beraber yaşamışlardır. Bu bağlamda kadınlar göç sürecinde hem hassas hem de dezavantajlı gruplardır (Şeker ve Uçan, 2016: 206). Göç sürecine dâhil olan kadınlar, aile içerisinde ve gittikleri ülkenin işgücü piyasalarında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden dolayı olumsuz yaşam koşulları ile mücadele etmişlerdir.

Uluslararası işgücü göçünde kadınların sayısının artış göstermesi, göç edilen ülkelerdeki çalışma ve yaşam stratejileri ile geride bıraktıkları hane halkı arasında niteliksel olarak bir iyileşme ve bağımsızlık oluşturmamaktadır (Gökbayrak, 2009: 64). Bu bağlamda göçün her adımında toplumsal cinsiyetçi iş bölümünün kendisini yenilediği görülmektedir.

Göçmenlik deneyimlerinin her aşamasında kadın göçmen işçiler, erkek işçilere göre daha fazla hak ihlali ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Zor yaşam şartları, sağlık sorunları, sosyal hizmetlere ulaşım noktasındaki yetersizlikler ve işverenler tarafından pasaportlara el konulması gibi birbirinden farklı istismar çeşitleriyle uğraşmak zorunda kalmaktadırlar (Yiğittürk Ekiyor, 2020: 226). Kadın göçmen işçiler genellikle büyük oranda gayri resmi olan ve bu nedenle onlara yeteri derecede koruma sağlayamayan cinsiyet ayrımının yapıldığı sektörlerle girmektedirler.

Uluslararası göç, göçe katılan işçi göçmen kadınlar için fayda da sağlamaktadır. Kadınların çalışma alanlarında ve toplum içerisinde sıkça karşılaşılmasa da göçmen işçi olduktan sonra, ailelerinde cinsiyet ilişkilerinde bir değişim yaratan özerklik kazanma eğilimi görülür. Ailelerine yaptıkları havaleler veya göç sürecinde edinmiş oldukları bilgi ve birikimleri ile kendi ülkelerine döndüklerinde ekonomik açıdan ülkenin kalkınmasına da destek sağlayabilmektedirler. Göçmen kadınlar göç ağının oluşmasında etkili olarak, diğer aile

üyelerinin göç sürecindeki masraflarını karşılarlar ve bu bağlamda hem sıralı göçü kolaylaştırırken hem de hedef ülkedeki yaşam koşullarını kolaylaştırır (Yiğittürk Ekiyor, 2020: 235).

Uluslararası göç sürecine aileleriyle birlikte katılan kadınlar, aile üyelerinin bakım hizmetini sağlarken aynı zamanda ailenin sosyalleşmesine de katkıda bulunurlar. Göç eden kadının toplumsal cinsiyet rollerine, göç edilen kültürel yapının dezavantajlarına karşı ailenin geleneksel kültürünü ve dilini koruma görevi de eklenir. Kadınların hem kendi ülkelerinde hem de gittikleri ülkede kültür ve dildeki farklılıkları erkeklere göre daha iyi korudukları ifade edilmiştir. Annelik yetenekleri gereği kadınlar, çocuklarına hem kendi kültürel değerlerini hem de baskın kültürün etnik ilkelerini öğretme gereği duyarlar (Şeker ve Uçan, 2016: 207).

Aile içerisinde kadınlar tarafından gerçekleştirilen ücretsiz bakım hizmetleri ve ev içi işler, göç alan gelişmiş ülkelerde genellikle kadınlar tarafından yerine getirilmektedir. Toplumda çaba gerektiren çocuk bakımı, yaşlı hizmeti, ev işleri ve evcil hayvan bakımı gibi durumlarda kadın istihdamı yoğunluk gösterir. Bu durumun yanı sıra uluslararası kadın göçünde, kadınların mağduriyet yaşadığı alan ise insan ticaretidir. Ülkelerin gelir düzeyinin artmasıyla birlikte eğlence sektörünün gelişmesi, seks işçiliği alanında kadınlar açısından bir istihdam ihtimali oluşturmaktadır. İnsan ticareti, aldatma, zorlama, cinsel sömürü gibi birçok suç unsurunu içinde barındırmaktadır. Kesin rakamları bilinmemekle birlikte her yıl yarım milyona yakın kadın ve çocuğun insan ticareti mağduriyetine maruz kaldığı tahmin edilmektedir. İnsan ticareti mağdurları, onları ülkeye getiren kişi ya da kuruluşa borç ya da benzeri durumlar nedeniyle bağlı hale getirilerek zorla çalıştırılırlar (Şeker ve Uçan, 2016: 209).

Son olarak ise Uluslararası Göç Örgütünün sunmuş olduğu göç raporuna göre 2020 yılında dünyada 281 milyon göçmen olduğu bildirilmektedir. Bu göçmen grubunun % 48'lik kısmını kadınlar oluşturmaktadır (<https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar> (erişim tarihi: 16.12.2022)).

Ataerkil toplum düzeninde edilgen bir konumda bulunan kadın figürü sanayileşme ve teknolojik gelişmelerle birlikte aktif bir role bürünmüştür. Hizmet eden, bekleyen kadın yapısının yerine kendi ekonomik bağımsızlığını sağlayan, göç sürecine aktif dâhil olan kadın faktörü egemen olmuştur. İşgücü piyasalarındaki cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasıyla birlikte kadın göçü artarak devam edecektir. Kadın göçü aynı zamanda yeni bir kültürel ortamı da oluşturmaktadır. Son dönemlerde artan uluslararası evliliklerle birlikte çok kültürlü aile yapıları ortaya çıkmaktadır.

20. Yüzyılda Türkiye, iki kez yoğun Rus göçü ile karşılaşmıştır. Bunlardan birincisi Rusya'da 1917 yılında gerçekleşen Bolşevik İhtilali sonrasında Beyaz Rusların İstanbul'a göçü

ve 1990 yılı sonrasında SSCB'nin çöküşünden sonra gerçekleşen göç süreçleridir. Gerçekleşen her iki göç sürecinde de kadın sayısının fazla olması ve kadınların yerleştikleri yerlere daha fazla etki ettikleri gözlemlenmiştir. Türkiye'ye 1990'lı yıllarda göç eden Rus kadınlar genellikle seks endüstrisinde çalıştırılmış ve Rus kadınlara "Nataşa" lakabı takılmasının yanı sıra, yine o yıllarda İstanbul'daki Rus lokantalarında, pavyonlarında Rus göçmen kadınlara iyi hoş, güzel anlamına gelen 'Haraşo' lakabı takılmıştır. Rus kadınların farklı bir ülkeye göç etmelerinin en önemli nedenleri sosyo-ekonomik durumun zayıflaması, düşük maaşlar, iş bulamama ve Rusya emek piyasasında profesyonel olarak kendini realize etme olanaklarının az olması, aynı zamanda evlilik durumlarındaki demografik dengesizlikten kaynaklanmaktadır (Fılıyeva, 2018: 20-25). Rus kadınların Türkiye'ye göç etmelerinde turizmin etkisi oldukça fazladır. İlk başta tatil amaçlı olarak Türkiye'ye gelen Rus kadınlar, belirli bir süre geçtikten sonra Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardır. Bu göç sürecini oluşturan en önemli nedenler ise işgücü ve evliliğdir. Rus kadınlar Türkiye'de zaman geçirmeye başladıkça buradaki işgücü piyasasına dâhil olmuşlar ve yine burada Türk erkekleriyle tanışarak evlilik oluşumunu gerçekleştirmektedirler.

İKİNCİ BÖLÜM

RUS-TÜRK KARMA AİLE YAPISI VE EVLİLİK

2.1. Aile Kurumunun Göç Olgusu Bağlamında Değerlendirilmesi

Göç kavramı, Türk kültüründe eskiden beri varlığını devam ettiren bir olgu olmakla beraber, sanayi inkılabı ve teknolojik gelişmelerle birlikte etki alanını genişletmiştir. Göçle birlikte aile yapıları geniş aileden çekirdek aileye dönüşmeye başlamıştır. Göç edilen yerdeki mevcut kültür, göç eden ilk kuşak ile onların çocukları arasında kültürel çatışmalara yol açarak aile içi çatışmaları tetiklemektedir (Yaşar Ekici 2014: 220).

Göç ve aile kurumu bir arada değerlendirildiğinde, göç sürecinin aile üzerinde direkt veya dolaylı olarak etki gösterdiği ileri sürülmektedir. Ekonomiden sosyo-kültürel yaşama, bireylerin her alanına etki eden göç olgusunun, aile üyeleri arasındaki herhangi birine etkisi, bir birlik, grup veya topluluk olarak tanımlanan aile içerisindeki diğer bireyleri, aile içi iletişimi, rol dağılımlarını, aile içerisindeki karar alma sürecini, aile kurumunun çevre ile olan ilişkisini etkileyebilmektedir. Aile içerisindeki konumu nedeniyle aile içi denge, ilişkiler ve ailenin çevre ile olan iletişimde kadının rolü önemli olmaktadır. Göç ile birlikte kadının rolünde yaşanan değişimler, kadına mevcut sorumlulukları dışında yeni sorumluklar da yüklemiştir. Bu değişim, aile içi denge ve ilişkilerde kadın faktörünün daha da önemli hale gelmesini sağlamıştır. Sosyal bir değişim aracı olarak görülen göç olgusu, zamanla kadının ve aile üyelerinin düşünce yapılarında da değişimlere neden olmaktadır (Ekmen ve Koçak, 2020: 179). Yaşanan bu değişimler aile içi dinamikleri etkilemektedir.

Göç sürecinin en fazla etki gösterdiği toplumsal kurumlar içerisinde aile kurumu ön plana çıkmaktadır. Aile içi dayanışma, uyum ve sorunların üstesinden gelme becerisi gibi durumlar, bireylerin göç ile karşılaştıkları birçok problemi çözmelerinde kolaylık sağlarken, bu özelliklerden yoksun olan kişiler benzer sorunları çözme noktasında zorluk yaşayabilirler. Göçmen profilindeki kişiler kamusal alanda farklı, aile içerisinde farklı davranış şekilleri göstermektedirler. Aile içi ilişkilerde genellikle köken ülkeden sahip oldukları sosyo-kültürel ve dinsel değerler biçimsel anlamda geçerliliğini devam ettirirken, bu geçerlilik iş, okul ve çeşitli sosyal alanlarda uyum problemlerinin yaşanmasına neden olur. Göç süreci, yeni yaşam koşullarına uyum sağlama çabalarının yanı sıra, ekonomik ve sosyal pek çok etkenle birlikte ailelerin dayanışma mekanizmalarını yeniden uyarmakta, örf, adet ve gelenekler gibi olguların çağdaş şartlar içerisinde yeni yapılarını ortaya çıkarmaktadır (Emini, 2018: 62). Aile, temel toplumsal kurum olarak gelenek ve kural normlarının koruyucusu konumundadır.

Göç eden kişiler, yerleştikleri çevrelerin kültürel yapısına uyum sağlamakta zorluklar yaşayabilmekte ve kültürel çatışma ile karşılaşmaktadırlar. Bulundukları topluma uyum sağlama konusunda yaşamış oldukları zorluklar ve ayrıldıkları bölgelere duyulan özlem nedeniyle bireylerin psikolojik sorunlar yaşaması söz konusu olmaktadır. Aile üyelerinin rollerinde ortaya çıkan değişimler, daha önce üstlenmedikleri başka sorumlulukları yerine getirmek zorunda olmak, zaman zaman kişinin kendisini yetersiz hissetmesi, bireylerin başarısızlık hissi yaşamalarına ve kendilerini mutsuz hissetmelerine sebep olmaktadır (Köksal, 2017: 22).

Göçmenlik faktörü ailelerin parçalanmasına, sosyal bağlantıların zayıflamasına ve psikososyal sorunların yaşanmasına neden olur. Bu durum aile içerisinde ruhsal sağlık problemlerinin yaşanmasını da beraberinde getirir. Aileler, göç sonrası ekonomik zorlanmanın yanı sıra dil problemi ve eğitim problemi gibi önemli uyum sorunlarıyla karşılaşır (Baş, Molu, Tuna ve Baş, 2017: 1685). Yasadışı ve mevsimlik göç hareketinde bulunan ailelerin kaygı, stres ve depresyon yaşadıkları ve bundan kaynaklı olarak fiziksel kaygılanma yaşadıkları belirtilmektedir.

Göç süreci sosyal bir hareket olmasının yanı sıra, ekonomik yaşamdan kültüre kadar bireylerin her alanına etki eden temel bir değişim aracıdır. Kentlerin sosyal yapısının göç kaynaklı olarak yeniden şekillenmesi aile ve çocuklar üzerinde farklı etkiler ortaya çıkarırken, aynı zamanda aile içerisinde şiddet ve boşanma gibi olumsuz eylemlerin gerçekleşmesine sebep olabilmektedir. Çünkü göç olgusu, aileler açısından yeni bir uyum sürecini ortaya çıkaran en önemli toplumsal olaylardan biri olarak görülmektedir. Göç eden kişiler yerleştikleri yeni bölgelerde, daha önceden karşılaşmadıkları birçok problemle ve farklılıkla karşı karşıya kalabilmektedirler. Özellikle kültürel açıdan büyük farklılıkların yaşandığı ülkeler veya bölgeler arasında yapılan uzun mesafeli göçlerde, uyum sorununun daha belirgin olduğu gözlemlenmektedir. Göç ile birlikte yeni bölgelere uyum, aile örgütlenmesi, ekonomik zorluklar, barınma koşulları, giyim kuşam tarzı, gündelik yaşam ve kültür farklılıkları göç sonrası süreçte önemli problemler olarak ortaya çıkmaktadır. Göç eden aileler daha az sayıda çocuk sahibi olmayı tercih ederken, kendilerine sosyal destek sağlayan ve denge mekanizması gören akraba gruplarının azalması veya farklı bölgelerde ikamet ediyorlar olması gibi nedenlere bağlı olarak, aile üzerindeki kontrol mekanizmalarının ortadan kalkması söz konusu olabilir. Aile üyeleri içerisinde göç sürecinden en fazla etkilenen grup çocuklardır (Köksal, 2017: 22). Çocuklar, göç esnasında yaşanan silahlı çatışma, ekonomik sıkıntılar, beslenme yetersizliği, temel haklara erişimde yaşanan zorluklar; geçiş bölgelerinde çocuk işçiliği, insan ticareti,

ebeveyn kaybı ve cinsel istismar; varış bölgelerinde ise dil sorunu, yasal çerçeve durumu ve uyum problemleri gibi birçok önemli problemle karşı karşıya kalırlar

Günümüzde göç ve aile olguları birbirleriyle bağımlı olarak değerlendirilmektedir. Ailenin ekonomik devamlılığını sağlamak açısından eşlerden birinin veya her ikisinin işgücü piyasasında bulunması gerekmektedir. Yaşanılan bölgenin sosyo-ekonomik yapısının yetersiz olması durumunda ailenin tamamı veya eşlerden birisi farklı bölgelerde iş arayarak ailenin ekonomik yapısına katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Eşlerden biri tek başına göç ettiğinde bu kişi erkek eş olmaktadır. Bu süreçte kadın ise evin bakımı ve çocukların eğitimiyle ilgilenmektedir.

2.2. Kavramsal Bağlamda Aile

Aile kavramı, insanların birbirlerine evlilik, soy zinciri ya da evlat edinme yoluyla bağlanmış olan, birbirleriyle akrabalık bağına sahip bireyler topluluğu olarak ifade edilebilmektedir (Giddens, 2000: 246-247). Aile kurumu, varlığını devam ettirebilmek için simgesel, duygusal ve ekonomik bir bütünleşme içinde olmalıdır. Farklı bir açıdan bakıldığında ailenin toplumsal düzenin korunmasında, biyolojik çeşitliliğin devamlılığında, toplumsal ilişkilerin yeniden üretilmesinde belirleyici bir etkisi bulunmaktadır (Bourdieu, 2015: 129-135)

Giddens'a göre aile, insanların birbirlerine akrabalık bağları ile doğrudan bağlı olduğu, ebeveynlerin çocukların bakım sorumluluğunu üstlendiği insanlar topluluğudur (Giddens, 2000: 147-180). İnsanların doğumundan ölümüne kadar geçen süre içerisinde her türlü maddi ve manevi desteğin sağlandığı yer olan aile kurumu, topluma dair değer yargıları, kültürel ve toplumsal normların bireye kazandırıldığı ilk noktadır (Sayın, 1990: 2). Aile kurumu, insanların çocuk sahibi olması ve kendilerini bir aileye ait hissetmeleri, toplum içinde bireylere paylaşma ve sorumluluk duygusu aktararak, bireylere karşı sevgi ve anlayış kavramlarının en iyi aktarıldığı kurumdur (Kasapoğlu, 1990: 51).

Aile, geçmişten günümüze olan zaman dilimi içerisinde bütün toplumlarda bulunan bireyin en derin yapıdaki özelliklerine kadar dayanan sosyal bir kurumdur. Aile kurumu, içerisinde barındırdığı her bireyin hak ve sorumluluklarının yanı sıra sınırlarını da belirlemektedir. Bu bağlamda bireylerin öğrenmiş oldukları büyüklere saygı, küçüklere sevgi ve topluma karşı göstermiş oldukları nezaket kuralları gibi davranış biçimleri aile içerisinde kazanılır. Aile kurumunun kökeninin çok eski yıllara dayandığı ifade edilse de ilkel toplum yapısındaki aile kurumuyla modern aile yapısı arasında önemli farklılıklar bulunur (Oktik, 2018: 2). İlkel toplumlarda geleneksel geniş aileler bulunurken, modernleşme süreciyle birlikte

kadının iş hayatına katılması neticesinde ailelerde değişimler meydana gelmiştir. Bu bağlamda modern toplumlarda çekirdek ailelere daha sık rastlanmaktadır.

İnsanlık tarihi kadar eski ve toplumsal bir olgu olan aile, farklı normlar içerisine girerek yapısal ve biçimsel değişimler geçirirse de 21. yüzyılda da önemini koruyarak biyolojik, sosyolojik, ekonomik, politik birçok tartışmanın odak noktası haline gelmiştir. Her bir aile yapı, fonksiyon ve gereksinimleriyle ayrı bir varlıktır ve toplumun üyelerini şekillendirmektedir (Hallaç ve Öz, 2014: 142).

Aile kurumu, her toplum içerisindeki bazı görevleri gerçekleştirme sürecinde farklılıklar göstermektedir. Toplum içerisindeki sosyal tabakaya göre geleneksel geniş aile, çekirdek aile ve tek ebeveynli aile gibi farklı aile tipleri bulunmaktadır. (İçli, 1997: 59).

Aile, içerisinde barındırdığı anne-baba ve kardeşlerin birbirleriyle sürekli olarak etkileşim halinde oldukları ve birtakım toplumsal rollere sahip bir kurumdur. Ailenin sahip olduğu roller toplum tarafından saptanır ve hayata geçirilir (Güler ve Ulutak, 1992: 53). Toplum içerisindeki her aile, genel anlamda içerisinde yer aldığı kültürden izler taşımalarına rağmen davranışsal anlamda farklılıklar gösterebilirler.

Aile nüfus devamlılığı sağlama, milli değerleri taşıma çocukların sosyalleşmesi, biyolojik, ekonomik ve psikolojik birçok önemli işleve sahiptir. Bu işlevlerin toplumsal yapı içerisindeki diğer kurumlara aktarılamayacak olmasından dolayı, aile kurumu toplum içerisinde vazgeçilmez bir konumdadır (Poster, 1989: 599).

İnsanlar, toplum içerisinde yaşamalarının bir sonucu olarak gündelik yaşam içerisinde belirli rollere sahiplerdir ve o roller doğrultusunda hareket ederler. Toplum tarafından verilen bu görevler benimsenip uygulandığında toplumsal kabul gören davranış kalıplarına dönüşür. Bu bakımdan aile kurumu anne, baba ve çocuğun toplumsal roller kazandığı, davranış kalıplarını öğrendiği kurumdur (Sezal, 2002: 172). Eröz, Durkheim ve diğer sosyologların görüşlerine dayanarak, toplum ve aile kavramlarının birbirlerini yarattığını ifade eder. Eröz'e göre her iki yapı da birbirleriyle iç içedir (Eröz, 1998: 1).

İşlevselci yaklaşımın öncülerinden Parsons'a göre ailenin iki temel yapı taşı bulunmaktadır. Bunlar nesiller arası hiyerarşi ve yetişkinlerin dışavurumcu roller için farklılaşmasıdır. Ailede kadın dışavurumcu, erkek de aracı rollere sahip olmalıdır. Parsons'a göre kadınların sosyo-duyusal faaliyetlerde; erkeklerin ise, görevleri yerine getirmede ve aileyi kurumlarla ilişkilendirmede uzmanlaşması kaçınılmaz olmaktadır (Ecevit, 1993: 11).

Kentleşme, sanayileşme ve kapitalistleşme süreci içinde hemen hemen bütün toplumlarda benzer işlevleri olduğu kabul edilen aile kurumunun önemli bir değişime uğradığı, işlevlerinin birçoğunu kaybederek toplumun temel kurumu olma rolünü kaybettiği görüşü

yaygın bir şekilde tartışılmaktadır. Kapitalizm öncesi toplumlarda aile, bireylerin fizyolojik, toplumsal ve psikolojik tüm gereksinimlerini karşılayan, toplum açısından üretim, üreme, ailenin ve toplumun yeniden üretilmesini sağlayan tek ve bağımsız bir kurum olarak ifade edilir. Bu özelliği ile aile, birey ile toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen, sürdüren ve denetleyen bir kurum olarak işlev görür ve bu özelliğinden dolayı toplumsal yapının temeli ve vazgeçilmez bir kurumudur. Aile kurumu, bireyle toplum arasında bir köprü vazifesi görmekle beraber, birey-aile ve aile-toplum ilişkilerinin her zaman uyumlu ve sağlıklı değildir. Aksine toplumsal düzendeki değişmelere paralel olarak aile ve toplum birbirini engelleyen, çatışan, uyum yapmaya zorlayan zıt görüşler haline gelebilmektedir. Aile kurumunun toplum içerisindeki rolünün sarsılmasındaki temel etken, üretim yapısının aile biriminden çıkarak daha büyük, kâr amaçlı işletmelerde yapılmaya başlamasıdır. Böylece toplum içerisinde, aile işletmeleri ile büyük çapta rekabet edebilecek kapitalist işletmelerin varlığı, aile kurumu ile toplum arasındaki olumlu ilişkiyi bozmuş, iki yapı arasında çatışma ortamı meydana getirmiştir. Aile, varlığı ve içerisinde barındırdığı üyelerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için düzeninde ve işlevlerinde değişime giderek toplumsal koşullara uyum sağlamaya çalışan bir kurum şekline bürünmüştür (Özbay, 2015: 32-33). Böylelikle yapısal değişimler ve uygulanan politikalar, zaman zaman aileyi desteklerken, bazen ise aileye karşı tehdit oluşturacak durumlar yaşatmıştır.

2.2.1. Aile Türleri

Aile tipleri toplumdan topluma, zamana ve şartlara göre değişiklikler gösterir. Bundan dolayı da evrensel veya tek tip aile türünden bahsetmek mümkün olmamaktadır. Aile türleri ile ilgili yapılan sınıflandırmalarda, her sınıflandırmada olduğu gibi ailenin belirli bir özelliğine göre belirlenen çeşitli kriterler esas alınır. Bu kriterler iş bölümü ve rollere göre, birey sayısı ve ilişkilere göre, aile içindeki otorite ilişkilerine göre, soruna yönelik tutuma göre olmak üzere dört farklı grupta incelenebilir. (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2018: 11).

Modernleşme olgusu, aile üzerinde önemli etkiye sahiptir. Modernleşme ve dolayısıyla küreselleşmenin de etkisi ile birlikte aile kurumunda da birtakım değişim ve dönüşümler yaşanır. Bu durum ailenin genel yapısını etkileyerek aile türlerinde çeşitliliği sağlamıştır. (Karşı, 2019: 4). Engels'e göre toplum değişip ve geliştiği ölçüde, aile türleri de gelişip değişmektedir. Aile türleri toplumsal sistemin ürünüdür ve toplumun kültürünü yansıtır (Engels, 2017: 98). Modern toplumlarda çekirdek ailelerin sayısı fazla olurken, geri kalmış toplumlarda geniş kalabalık aileler görülmektedir.

2.2.1.1. Geleneksel Geniş Aile

Geleneksel geniş aile yapıları, genel olarak sanayileşmeye geçemeyen ve kırsal kesimde yaşamaya devam eden toplumlarda görülen aile türüdür. Aile üyeleri için evin sorumlulukları ortaktır. Bu aile yapısında çocuklar evlenseler dahi anne ve babalarına yakın alanlarda oturmayı tercih ederler. Bu durum, aile ilişkilerinin güçlenmesini ve devamlılığını sağlar (Myradov, 2021: 7-8). Geleneksel geniş ailelerde eş seçiminde anne ve babanın düşünceleri önemlidir. Kadınlar genel olarak ev işleriyle meşgulken, erkekler dışarda ağır işlerde çalışırlar.

Geleneksel geniş aileler ikiden fazla kuşağın birlikte yaşadığı, aile üye sayılarının fazla olduğu, aile üyelerinin birbirlerine bağımlı oldukları aile türüdür. Geleneksel geniş aile yapıları genel olarak kırsal kesimde daha fazla görülür. Bu aile yapısında aile üyeleri üretime birlikte katılırlar (Doğan, 2022: 30).

Geleneksel geniş aile yapıları, geleneksel toplumsal dönemde geçerliliği olan aile biçimidir. Bu dönemde görülen toplumsal yapıdaki tarımsal üretim biçimleri, inançlar, kendilerine özgü yaşam biçimleri aile yapısı üzerinde etki gösterir. Geleneksel aile yapısı denildiği zaman genellikle dayanışma duygusunun ön planda olduğu, akrabalık bağlarının kuvvetlilik gösterdiği bir yapı akıllara gelir (Yıldırım, 2016: 7). Geleneksel geniş ailelerde ekonomi, eğitim, mesleki kazanım gibi üyelerin faydalanabileceği birçok işlev görülür.

Kongar, geleneksel ailenin fonksiyonlarını yedi maddede değerlendirmiştir. Bunlar ekonomik, saygınlık, eğitim, koruyucu, dini, eğlenme ve dinlenme, eşler arasında sevginin sağlanması ve çocuk yapma fonksiyonlarıdır. Geleneksel geniş ailelerde dini eğitimler ilk olarak aile üyeleri tarafından verilir (Kongar, 1970: 63). Geniş aile yapılarında aile içerisindeki karar alma durumlarında genel olarak ataerkil yapının hâkimiyet gösterdiği görülmektedir.

2.2.1.2 Çekirdek Aile

Kendi başına kullanılan aile kavramının belirsizliğinden bahseden Murdock, çekirdek aile kavramını ilk kez dile getiren kişi olmuştur. Murdock'a göre çekirdek aile anne, baba ve çocukların yanı sıra birkaç kişinin de onlara eşlik edebileceği bir aile türü olarak açıklarken (Murdock, 1949: 1), bu tanımlama zaman içerisinde değişim göstermeye başlamıştır. Günümüzdeki çekirdek aile yapıları anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşur (Karaca, 2010: 23).

Çekirdek aile modeli, sanayileşmesin gelişme kaydetmesiyle birlikte modernleşmeyi yansıtan en önemli yapılardan biridir. Çekirdek aile yapılarında aile içerisindeki birey sayısı, geleneksel geniş ailedekine göre çok daha azdır. Çekirdek aile yapıları karı-koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşur. Sanayi toplumlarının bir vasfı olma özelliği çekirdek ailenin bu topluma

uyumlu olmasından ileri gelir. Çekirdek aileler toplum içerisinde tüketici rolündedirler. Çekirdek aile yapılarının oluşması üretim faktörünün tarım dışına yönelmesi, özgürlük, toplumsal hareketlilik gibi nedenlerden kaynaklanır (Karşlı, 2019: 5). Sanayileşme ile birlikte aile içindeki bireyler aile dışına itilmeye başlamıştır. Bundan kaynaklı olarak da aile içerisindeki ekonomik birlik ortadan kalkar.

Anne, baba ve evlenmeyen çocuklardan oluşan aile yapısı, çekirdek ailenin en yalın tanımıdır. Çekirdek aile yapıları genel olarak yerleşik yaşamın ortaya çıktığı dönem ile tam olarak yerleşik yaşamın hâkim olduğu dönemlerde görülmeye başlamıştır (Atasever, 2018: 525).

Çekirdek aile yapıları birincil ilişkilerin yoğun ve samimi bir şekilde yaşandığı aile türüdür. Sanayi toplumunun birey üzerinde oluşturmuş olduğu stres, yorgunluk, mutsuzluk gibi olumsuz faktörler çekirdek aile yapısı içerisinde hafifler. Çekirdek aile yapısı içerisinde aileyi ilgilendiren tüm konularda aile üyeleri ortak karar alırlar. Bu özelliğiyle çekirdek aile, geniş aileye göre daha eşitlikçi bir yapıda olur. Çekirdek aileler geniş ailelere göre daha kırılgan yapıdadır. Toplumsal değişme süreciyle birlikte çekirdek ailelerde görülen boşanma oranlarında artış yaşanırken, boşanma sürecinden sonra eşler yeniden evlilik sürecine yönelmektedirler. Oysaki geleneksel geniş aile yapılarında ikinci veya üçüncü evlilikler eşlerden birinin ölümü sonrasında söz konusu olur. Çekirdek aile yapısını etkileyecek en önemli unsur aile üyelerinden herhangi birinin, birtakım nedenlerden dolayı aileden ayrılması olarak görülür. Eşlerden herhangi birinin aileden ayrılması ailenin biyolojik işlevini kaybetmesine neden olurken, aynı zamanda aile birliğinin temelini oluşturan sevgi ve eşler arasındaki dayanışma duygularından da yoksun bırakır (Zeybekoğlu Dünder, 2016: 51). Bu bağlamda aile içerisindeki çocuk ya da çocuklar anne veya baba faktöründen uzak kalırken, aile kurumu da bu durumdan dolayı görevlerini yerine getiremez.

2.2.1.3. Tek Ebeveynli Aile

Aile denildiği zaman insanların aklına anne, baba ve çocuklardan oluşan bir yapı gelmektedir. Fakat günümüze bakıldığında bir yapıyı aile olarak tanımlayabilmek için anne ve babanın beraber olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Çeşitli sosyal, ekonomik, psikolojik ve biyolojik etkenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan aile kurumu, günümüzde gerek yapısal olarak gerekse de işlevsel olarak içerisinde yer aldığı sosyal ve ekonomik koşullara bağlı olarak birtakım değişimlere maruz kalmaktadır. Gerçekleşen bu değişimlerin sonucu olarak ailelerde çözümler ve sona ermeler gerçekleşebilir. Bu durum neticesinde tek ebeveynli aile yapıları ortaya çıkar. Tek ebeveynli aileler anne ya da babanın tek başlarına çocuklarının bakımlarını

üstlendiği aile yapılarıdır. Bu aile yapıları boşanma, ayrı yaşama ya da ebeveynlerden birinin ölümü nedeniyle ortaya çıkar. Evlat edinme veya planlanmamış hamilelik sebebiyle bazı insanların tek ebeveynli bir aile oluşturmayı tercih etmelerine rağmen, bu durum genellikle planlanmamış bir durumdur (Aydiner Boylu ve Öztop, 2013: 209).

Tek ebeveynli ailelerin ortaya çıkmasını etkileyen faktörlerden birisi de boşanmadır. Boşanma oranlarının artış göstermesiyle birlikte Batı toplumunda tek ebeveynli aile türleri ön plana çıkmaktadır. OECD ülkelerinde tüm çocukların yaklaşık %15’lik bir kısmı tek ebeveynlidir. Tek ebeveynli ailelerin büyük bir çoğunluğu anne ve çocuklardan oluşmaktadır. Tek ebeveynli ailelerde anneler stres, dışlanma gibi sosyal problemlerle karşılaşır (Atila Demir ve Genç Çelebi, 2017: 113-114) . Bu bağlamda aile içerisinde yer almayan baba figürünün eksikliği, aile ilişkilerinde zayıflamalara neden olur.

2.2.1.4. Nikâhsız Birliktelik

Batı toplumlarında sosyal bir kurum olarak evlilik ve aile kurumu, artış gösteren boşanma oranlarına rağmen süreklilik gösterdiği gibi evlilik dışı birlikte yaşama da oldukça rağbet görmektedir. Hem birlikte yaşama durumları hem de aile ve evlilik olgusu aynı toplumsal yapıda eş zamanlı olarak görülür. Bazı insanların birlikte yaşamayı, bazılarının ise neden evlilik sürecini tercih ettiği net olarak bilinmemektedir (Adak, 2016: 26) . Bu tercihlerin oluşmasında evlilik ve birlikte yaşama olgularının toplum içerisinde nasıl anlamlandırıldığı ve birlikte yaşamanın toplum içerisinde kabul görüp görmemesi ile ilgilidir.

Dünya üzerinde farklı toplumlarda yaşayan insanlar, evlilik şartları taşımalarına rağmen yasal bir evlilik süreci yerine nikâhsız birliktelik yürütmeyi tercih etmektedirler. Yasal çerçevede gerçekleştirilmeyen bu birliktelik sonucunda çocuklar meydana gelebilmektedir. Kişisel ve toplumsal sorumluluk esassından uzak bu birlikteliklerin ömrü uzun soluklu olmamaktadır. Nikâhsız birlikteliklerin sona ermesiyle birlikte, bu birlikteliğin sonucu bağlamında oluşan çocuklar göz önüne alındığında, tek ebeveynli aile yapılarında da artış görülür. Boşanmış aileye mensup olmak ve nikâhsız birliktelik sonucu doğmak, çocuklar açısından sosyal dışlanma riski oluşturabilir. Aile kurumunun dayanışma ve koruma sağlama işlevlerinden yoksun olan kişilerin ekonomik ve sosyal risklere karşı daha zayıf olduğu bilinmektedir (Şentürk, 2008: 21-22). Nikâhsız birliktelikler, bireylerin evlilik sorumluluğuna girmek istememeleri veya evlilik öncesinde birbirlerini daha iyi tanımak adına tercih ettikleri bir süreç olabilmektedir.

2.3. Evlilik

Ortak amaçlar ve çıkarlar doğrultusunda oluşturulan toplumsal kurumlar düşünüldüğünde akla ilk olarak aile kurumu gelmektedir. Aile hem geleneksel hem de toplumsal kurumlar içerisinde büyük bir öneme sahiptir. Aile kurumunun devamlılık göstermesi ve sürekliliği sağlaması evlilik aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Evlilik olgusu ise, kadın ve erkek arasındaki ilişki sürecini meşru bir temele dayandırır. Evlilik olgusu, devlet tarafından bazı yasal düzenlemeler ile kontrol altında tutulan bir ilişki sürecidir (Terzi İlhan ve Işık, 2019: 1431).

Toplumun temel kurumlarından biri olan ailenin oluşmasında evlilik temel bir adımdır. Toplumların sahip oldukları kültürel özellikler, ekonomik ilişkiler, gelenek ve görenekler evlilik türlerini ortaya çıkaran önemli etkenlerdir (Sezen, 2005: 194). Farklı evlilik türlerini ortaya çıkmasında yöresel farklılıklar, eğitim durumu, sosyo-ekonomik nedenler ve kültürel farklılıklar etkili olmaktadır.

Cinsiyetler arasındaki meşru ilişkinin başlangıcı olan evlilik, cinsel hayat açısından güdülerine göre hareket eden hayvanların aksine, kültürel kurumlara göre davranış örüntüsüne sahip insanı birbirinden ayırmaktadır. Toplum içerisinde sosyal, kültürel ve dini ve hukuksal yaptırımlarla oluşturulan evlilik olgusu yalnızca cinsel birlikteliği meşru hale getirmek değildir. Kadın ve erkek figürünün aynı evi paylaşmasından dolayı görev ve sorumluluklarını paylaşılması anlamına da gelmektedir (Çiçekli, 2019: 18).

Günümüzde doğal bir hak olarak görülen evlilik olgusu ve evlenme hakkı, tarihsel süreçte otorite sahibi kişilerin onayıyla kullanılabilen haktır. Evlenme hakkının doğal bir hak olarak kabul görmesi, 19. Yüzyılın başlarında medeni evlilik sistemlerinin kabulüyle mümkün kılınmıştır. Ancak özellikle 20. yüzyıl itibarıyla Nazi Almanya'sında ve ABD'nin bazı eyaletlerinde ırksal nedenlerden dolayı kısıtlamalar getirilmiştir. ABD'de farklı ırktan birisiyle olan evlilik yasağı, ülke genelinde 1967 yılında kaldırılmıştır. Evlenme hakkı günümüzde birçok sözleşme, bildiri ve anayasada yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 12. Maddesinde yer alan evlenme hakkı; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'ne göre, son derece kısa bir şekilde düzenlenmiştir. AİHS'de evlenme hakkını düzenleyen 12. Madde şu şekildedir: “Evlilik çağına gelmiş erkekler ve kadınlar, bu hakkın kullanılmasını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak evlenmek ve bir aile kurma hakkına sahiptir.” (Çakmak, 2017:165).

Bireylerin hayatlarında eş seçimi ve evlilik, bireylerin yaşamlarındaki en önemli kararlardan birisi olarak değerlendirilir. Değişmekte olan sosyal ve ekonomik yapıyla birlikte

bu olgularda da değişimler meydana gelmektedir. Evliliğe hazır olmak ve ilişkiye verilen ya da yüklenen anlam ile birlikte beklentinin açık olarak ortaya koyulması önemli bir durum haline gelmiştir. Bireylerin evlilik zamanlarının belirlenmesinde fiziksel, duygusal, ekonomik ve sosyal olgunluğa erişmiş olmaları rol oynar. Bu bağlamda yaşam birlikteliği yalnızca kendilerini özgür kabul eden iki kişinin bir araya gelmesinden ibaret değildir, aksine kuralların ve kendi kendini organize etmenin yapısal nitelikleri de dâhil olmak üzere bir sistemin bütün özelliklerine sahip bir sistem meydana getirmektedir. Ortak yaşamla birlikte sistemik olarak organize olan, hedefe yönelik ortak bir süreç başlatılır (Yazıcı ve Demirli, 2020: 297). Aile kurumunun temellerinin oluşturulduğu bu süreç, iki kişinin evlilik sürecine karar vermesiyle başlamakta ve bu kararın sağlıklı bir sonuç ortaya çıkarması ise çiftin sağlıklı bir ilişki kurmuş olmasına bağlıdır.

Evlilik üzerine incelemeler yapan F. Müler Lyer, bireylerin üç önemli dürtüden dolayı evliliğe sürüklendiklerini ifade etmektedir: ekonomik ihtiyaçlar, çocuk arzusu ve sevgi. Lyer, bu dürtülerin insan topluluklarında her zaman varlıklarını devam ettirdiklerini fakat bazı dönemlerde önemlerinde değişmeler yaşandığını ifade eder. Örneğin ilkel topluluklarda ekonomik ihtiyaçların, eski medeniyetlerde çocuk yapma arzusunun, modern toplumlarda ise sevginin ağır bastığını ifade eder (Zeybekoğlu Dünder, 2016: 42).

Bireylerin evlilik, ebeveynlik, aile yaşamı ve cinselliğe yönelik tutumlarında farklılıklar gözlemlenmesinde, kadın ve erkek rollerinin değişim göstermesinde, evlilikten beklentilerin çeşitlenmesinde modernleşme, küreselleşme ve sanayileşme sürecinin etkisi olmuştur. Bahsedilen değişim ve dönüşümün somut bir göstergesi olarak günümüz insanları, bireysel tercih ve beklentilerin ön plana çıkarıldığı, olayların akıl ve mantıkla ölçüldüğü, duygusallığın azaldığı, dayanışmanın yerine rekabetin öne çıkarıldığı, tüketimin ağır bastığı kentsel alanlarda yaşamayı daha çok tercih etmektedirler (Şentürk, 2008: 12-13).

2.3.1. Kùltürlerarası Evlilik Olgusu

Evlilik olgusu yalnızca iki kişinin birbirleriyle evlenmiş olmasından ibaret değildir. Aynı zamanda bireylerin aileleri arasında da yeni bağlar kurulur. Bu bağlamda ailelerin bireyler üzerinde, evlilik konusunda etkiye sahip oldukları söylenebilir. Farklı kimlikten gelen bireylerin ailelerinde, gruplar arasında önyargı ve uzaklık durumu söz konusu olabilmektedir. Bu durumun sebebi ise farklı gelenek, görenek ve bunlara bağlı olarak farklı kùltürlere ait ailelerden gelmiş olmalarıdır (Kalender, 2021: 31) . Bu bağlamda bireylerin evlilik süreçlerinde aileler tarafından evliliğe karşı çıkma ve onay vermeme durumu söz konusu olmaktadır.

İki farklı kültüre ait bireylerin evliliği geçmişten itibaren her toplumda görülse de, küresel dünyada bu durum her geçen gün daha fazla artmaktadır. Bu tür evlilikler bireyler açısından çok kültürlü bir yaşam deneyimini ortaya çıkarmaktadır. Özellikle bu evliliklerden doğan çocuklar, ikili yaşam biçimi ile şekillenmekte ve çok kültürlülüğü doğduğu andan itibaren tecrübe etmeye başlamaktadırlar (Ersoy akan, 2020: 35-36). Evlilikler vasıtasıyla her iki bireyin kültürel değerleri karşı tarafa aktarılmakta, bundan dolayı da kültürel değerler hem değişmekte hem de bu değişimden etkilenen konuma gelmektedir.

Farklı kültür ve uyruklar arasındaki ilişkiler, benzer kültür ve uyruktan gelen çiftlere göre daha fazla olumsuzluklarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Toplumlar ve aileler, bireyler farklı kültürlerden geldiğinde çoğunlukla destekleyici davranışlar göstermezler. Aile ya da toplum tarafından gösterilen bu tür tepkiler, bireyler üzerinde ciddi derecede stres oluşturabilir. Çiftlerin toplumsal veya duygusal refah durumları toplum veya aile tarafından engellenebilmektedir (Göksu, 2015: 38).

Tüm bu yaşanan sosyal ve kültürel zorluklara rağmen kültürlerarası evlilik sayılarındaki artışlar devam etmektedir. Özellikle iletişim ve ulaşım ağlarının gelişim kaydetmesiyle birlikte bireyler arasındaki mesafelerin önemi ortadan kaybolmaktadır. Böylece kültürlerarası evlilikler insanlar açısından yaşanabilir olmaktadır.

2.3.2. Boşanma

Boşanma karı-koca arasındaki hukuki, duygusal ve cinsel birlikteliğin sona erdirilmesidir. Toplumsal yaşamda ortaya çıkan değişimler, boşanma oranlarının artmasında önemli bir faktör olmaktadır. Günümüzde boşanmaların nedenlerine bakıldığında kadınların iş hayatına dâhil olarak ekonomik bağımsızlıklarını sağlamış olmaları, aile yapılarında meydana gelen değişimler, boşanmaların yasal olarak kolaylaştırılması ve toplum yapısında boşanmaya yönelik yargıların değişmesi gibi durumlar etkilidir (Binay, 2018: 238).

Boşanmaya ilişkin değişen süreç ve algılar, aile kurumuna yönelik olarak gerçekleşen değişim ve dönüşümlerle yakından ilişkilidir. Aile kurumunun durağan bir yapısı yoktur. Aksine sürekli değişim göstererek yeni biçimler oluşturmakta, bunun neticesinde de evlilik ve boşanma ilişkileri de yeniden şekillenmektedir (Timurturkan, 2016: 201). Dünya üzerinde her geçen gün evlilik oranlarında düşüş yaşanırken boşanma oranlarında artış meydana gelmektedir.

Bu durumun ortaya çıkmasında toplumsal yapıda ortaya çıkan değişimler ve bu değişimlerin aile kurumuna yansımaları etkili olmaktadır. Ailenin toplum içinde ekonomik, eğitim, din, politik gibi birçok kurumla doğrudan ilişki içinde olması yaşanan bu değişimlerin

etkisini daha anlaşılır kılmaktadır. Özellikle modern dönemle birlikte toplumsal hayatın her alanında gerçekleşen kırılmalar aile kurumun değişmesine, yeni biçimler kazanmasına, kimi rollerini kaybetmesine ve kimi yeni rolleri de kazanmasına neden olmuştur. Endüstrileşme, değişen ve dönüşen iş koşulları, kadın ve erkeğin işgücüne katılım oranının artması, kent hayatında ilişkilerin farklılaşması, artış gösteren bireyselleşme durumu, liberalleşme, aile ve evlilik ilişkilerinin yeni biçimler kazanması, değişim faktörünün temel itici gücü olmuştur. Eskiden ekonomik temelli ortaklık, çocuk bakımı, statü elde etmenin önemli bir aracı olarak görülen evlilik, zaman geçtikçe yerini daha bireysel istek ve arzuların hâkim olduğu bir birlikteliğe bırakmıştır. Evlilik yaşamında istek ve arzular karşılık bulmadığı takdirde evlilik süreci tehlikeye girebilmekte bazı zamanlarda ise boşanma ile son bulmaktadır. Bireyselleşmenin yanı sıra, artan hukuki haklar, ahlaki ve kültürel değerlerin değişmesi ve boşanmanın toplumsal kabulü de boşanmaların artmasında önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Boşanma oranlarının dünya üzerinde artış göstermesi, birçok disiplinin boşanma sürecinin ekonomik, toplumsal, kültürel, psikolojik ve hukuki boyutunu tartışmaya açmasına ve aile kurumu üzerindeki yıkıcı etkileri üzerinde durmasına neden olmaktadır (Timurturkan, 2016: 202).

1980’li yıllarda boşanma konusunda kullanılan terimler “dağılmış aile”, “parçalanmış aile” gibi patolojik bir anlam içermekteyken, 1990’lı yıllardan itibaren bu algının değiştiği görülmüş, boşanma sürecinin ima edilen patolojilerle sonuçlanmadığı, hatta boşanmaların ilişkileri sonlandırmadığı, yalnızca ilişkilerin formunu değiştirdiği anlaşılmaya başlanmıştır. Çiftler farklı şekillerde boşanma sürecinden geçebilmektedirler. Boşanma süreci karmaşık ve sosyal bir olgudur (Duman, 2018: 253).

Son dönemlerde dünyada ve Türkiye’de yapılan birçok araştırmada, boşanmayı etkileyen durumların neler olduğu konusunda ortak bir olgu bulunmamaktadır. Boşanma deneyimlerinde yaşanan hızlı artış birçok nedene bağlanır. Toplumsal ve kültürel ölçekte yaşanan değişimler ve bu değişimlerin aile kurumu üzerinde etkisini göstermesi, boşanma olgusunun ana nedenlerini oluşturur. Bu durumun yanı sıra, kentleşme sürecinin hız kazanmasıyla birlikte boşanmalarda yaşanan artış, iki durum arasındaki paralelliği göstermektedir (Dikeçligil, 2014: 73) . Kentleşme ile birlikte kadının iş hayatına dâhil olması, aile içi rollerde de değişmelere neden olmuştur. Bundan kaynaklı olarak da boşanma olgusu kentlerde daha fazla görülür.

Disiplinler arası bir bağın ortasında yer alan aile psikolojik, ekonomik, kültürel ve sağlık gibi günlük yaşam pratiklerinden oldukça fazla etkilenmektedir. Bu nedenle her disiplin kendi içerisinde aileye hem sebep hem de sonuç olarak etkide bulunabilmektedir. Evlilik sözleşmesi

ile resmiyet kazanıp hukuki bir süreç olan boşanma ile sona eren evlilikler, son dönemlerde boşanmaların artış göstermesiyle birlikte risk altında bulunmaktadır. Boşamanın nedenleri bazen psikolojik olurken bazen de toplumsal dinamiklerden kaynaklı olabilir (Çiçekli, 2019: 25).

2.4. Rus-Türk Karma Aileler

Çalışmadaki Rus-Türk karma aile yapıları içerisindeki katılımcılardan erkeğin Türk kadının ise Rus olmasının nedeni, Rus kadınlarının Türkiye'ye göç ederek burada Türk erkekleriyle evlenmelerinin Rus erkeklerin Türk kadınlarıyla evlenmelerinden daha fazla olmasından kaynaklanmıştır. Dolayısıyla erkeğin Türk, kadının ise Rus olduğu karma ailelere ulaşmak daha kolay olmuştur. Genel olarak Çalışmanın gerçekleştiği Antalya kentinde de aile yapıları bu şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra farklı nedenlere bağlı olarak artış gösteren sanayileşme ve kentleşme süreci, toplumsal yaşam biçiminin birçok alanında önemli değişimlere neden olmuştur. Bu dönemin etkisiyle birlikte gelişim kaydeden ulaşım ve iletişim ağları, kent yapısının yanı sıra kırsal alanlar üzerinde de etki göstererek geleneksel ve kapalı yapıları değiştirmeye başlamıştır. Bu bağlamda toplumsal yapıda ortaya çıkan değişimler sonucunda aile yapısında, işleyişinde ve işlevlerinde önemli değişimler yaşanmaktadır (Bayer, 2013: 113-114). Toplum içerisinde gerçekleşen değişimlere bazı aileler adapte olurken, bazı aileler ise bu değişimlere adapte olamayarak birtakım sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte gelişen siyasi, ekonomik ve toplumsal koşullar Türk aile yapısına etki ederek aile yapının değişmesine neden olmuştur. Türk aile yapısında değişime etki eden temel faktörler toplumsal değerler, yoksulluk, göç, kadınların çalışma hayatına katılması ve teknolojik gelişmeler olarak sıralanabilmektedir (Duran, 2022: 149).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte uygulamaya giren birçok toplumsal reform içerisinde aile kurumunu en çok etkileyen gelişme, 4 Ekim 1926'da yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu'dur. Bu kanun çerçevesinde, eşler eşit boşanma hakkına sahip olmuşlar, çocukların gözetimi anne ve babanın ikisine birden verilmiştir (Eyce, 2000: 236). Kanunda yapılan düzenlemeler ile birlikte, ekonomik ve toplumsal yapıdaki köklü değişimler aile kurumunu da desteklemiştir.

Gökçe'nin 1990 yılındaki Devlet İstatistik Kurumundan elde ettiği verilere göre Türkiye'de 1990 yılı itibarıyla yaklaşık 57 milyon nüfusun %59.1'i kentsel alanlarda, %40.9'u kırsal alanlarda yaşamaktadır. Ülke içerisinde nüfus artış hızının yüksek oranda seyir izlemesi toplumsal gelişme ve ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarır. 2000 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Türkiye'de yaklaşık 68 milyon olan nüfusun %64,9'u kentlerde,

%35'inin kırsal alanda yaşadığı ve nüfus artış hızının ise %18,28 olduğu saptanmıştır. TÜİK'in 2010 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre yaklaşık 74 milyon olan nüfusun %76,3'ü kentsel alanlarda, %23,7'si kırsal alanlarda yaşamaktadır. Genel nüfus artış hızı %15,9 iken kentsel alanlardaki nüfus artış hızı %25,2, kırsal alanlardaki nüfus artış hızı ise %13,4'tür. Elde edilen veriler doğrultusunda, son on yıllık dönem de Türkiye genelinde nüfus artış hızında azalma yaşanmasına rağmen kentlerde nüfus artış hızında artışlar yaşanması, kırsal alanlardan kentlere yönelik göç hareketlerinin gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. (Gökçe, 2011: 59).

ADNKS sonuçlarına göre, Türkiye'de 2008 yılında 4 kişi olan ortalama hane halkı büyüklüğü, 2020 yılı itibariyle azalma göstererek 3.30 kişiye düştüğü saptanmıştır. Ortalama hane halkı büyüklüğünde ilk sıraları Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesindeki iller alır. 2020 yılı ADNKS sonuçlarına göre, 2014 yılında %13,9 olan bireylerin yalnız yaşama durumları 2020 yılında %17,9'a yükselmiştir. Türkiye'de çekirdek ailelerin son dönemdeki oranlarına bakıldığında 2014 yılında Türkiye'deki çekirdek aile oranı %67,4 iken, 2020 yılı itibariyle bu rakamlar %65,2'ye düşmüştür. Geniş aile oranı ise 2020 yılında %14'e düşmüştür. Türkiye'de 2020 yılında toplam hane halklarının %9,7'sini tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan hane halkları oluşturmuştur. Toplam hane halklarının %2,2'sini babalar ve çocuklar oluştururken, %7,5'i anne ve çocuklardan oluşmaktadır. ADNKS sonuçlarına göre, 2020 yılı itibariyle yapılan toplam resmi evlilikler içerisinde, bireylerin yapmış oldukları son evliliklerinde kuzenleri ile gerçekleştirmiş oldukları akraba evliliklerinin 16 ve üzeri yaştakilerin oranı %8,4 olmuştur. Yapılan akraba evlilikleri, akrabalık türlerine göre incelendiğinde akraba evliliği yapmış kişilerin %46,6'sının hala/dayı çocukları, %27,2'sinin amca çocukları, %26,2'sinin teyze çocukları ile evli oldukları saptanmıştır (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2020-37251>. (erişim tarihi:13.12.2021)).

Türkiye'deki bireylerin ilk evlenme yaşları incelendiğinde, kadınların erkekler göre daha erken yaşta evlilik yaptığı görülmektedir. Evliliğini 18 yaşından önce yapan erkeklerin oranı %4,4 iken, kadınların oranı %24,2'dir. İlk evliliğini 18-19 yaş aralığında yapan erkeklerin oranı %8,9 iken, kadınların oranı %23'tür. İlk evliliğini 20-24 yaş aralığında yapan erkeklerin oranı %39,6 iken, kadınların oranı %34,6 olmuştur (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813>. (erişim tarihi: 13.12.2021)).

Aile kurumunda meydana gelen kurumsal değişikliklerin türüne bağlı olarak resmi, gayri resmi ve bireysel kısıtlamaların bileşiminde, bütün toplumlarda belirli zaman dilimlerinde

egemen olan farklı aile türleri oluşur. Bu durumda baskın tip, her şeyden önce ailenin işleyişini ve demografik davranışta dahil olmak üzere çeşitli aile davranış türlerinin kurumsallaşmasını etkileyen baskın aile davranışı tarafından belirlenir. Özellikle resmi kısıtlamaların gayri resmi veya bireysel olanlarla uyumu, toplumda geleneksel ve modern olmak üzere iki zıt aile davranışı oluşturur. Aile ilişkileri alanındaki resmi ve gayri resmi kısıtlamaların bir kombinasyonu ve resmi yapıların desteği nedeniyle aralarındaki çatışmaların olmaması, gayri resmi normlar ve aile davranış kuralları geleneksel aile türlerini oluşturur. Bu nedenle Rusya'daki geleneksel aile, devlet tarafından desteklenen ve belirli durumlarda (doğum, boşanma vb.) faydalarından yararlanan Sovyet ailesi kavramıyla ilişkilendirilir (Samygin, Stanislavsky ve Vereshchagina, 2015: 57).

Rusya'da aile kavramı yalnızca anne, baba ve çocuklar ile sınırlandırılmamaktadır. Ruslar açısından aile kurumu büyükbabaları, büyükanneleri, amcaları, teyzeleri, erkek kardeşleri, kız kardeşleri ve yeğenleri de kapsayan geniş aile modeli çerçevesinde varlık gösterir. Rus ailesine mensup kişiler, birbirleri ile yakın ilişki içerisinde oldukları ve özellikle özel gün kutlamalarında bir araya gelirler. Rus aile yapılarında akrabalara yardım, herkesin evini sevmesi, ailesini koruması küçük yaşlardan itibaren bireylere aşılanır. Geçmiş yıllarda Rus bireyler arasında düğünü erken yaşta yapmak oldukça yaygın bir durumdu. Genç erkekler ve genç kadınlar, üniversite ikinci veya üçüncü sınıfta evlilik sürecine girerlerken, ortalama 18-20 yaşlarında olurlardı. Genç bir kadının olabildiğince erken bir evlilik deneyimi yaşamasına dair Rus geleneği, köklerini geçmiş zamanlara kadar uzatmaktadır. Geçmiş dönemlerdeki Rus aile yapısında, 15 yaşını dolduran bir kız çocuğu yetişkinlik ve çocuk doğurma açısından olgun bir birey olarak nitelendirilirdi. Evlilik olgusu, romantizmden uzak bir pratik biçimi olarak görülürdü. Günümüzde ise Rus erkek ve kadınların birçoğu, evlenmek için acele bir davranışta bulunmamayı tercih etmektedirler. Bireyler evlilik sürecinden önce daha iyi yaşam standartlarına ulaşmak adına iyi bir eğitim hayatı geçirmeyi hedeflemektedirler

(http://masterrussian.com/russianculture/russian_family.htm. (erişim tarihi: 07.01.2022)).

Geleneksel Rus kültüründe, gelin olarak alınacak kadının ailesine oldukça önem verilir. İyi bir aile eğitiminden geçmiş bir kadının evlendiği zaman aile düzenini de bu çerçevede oluşturacağı düşüncesi hakimdir. Baba figürü evin geçimi ile ilgilenirken, anne ise çocuklarına bakmak ve onları terbiye etmekle meşgul olur. Kız çocukları ailenin isteklerine karşı saygılı ve itaatkâr bir biçimde yetiştirilir. Çocuğun aile içerisinde sıkı bir şekilde terbiye alması temel erdemlerden biri olarak görülür (Paşalıoğlu, 2020: 173). Bu nedenle kız çocuklarının almış oldukları ciddi eğitimler, ileride onların kaderine etki eden önemli etkenlerden biri olur.

Eski Rus toplumunda evlenip aile kuracak çiftler, genellikle birbirlerini görmeden evlenme süreci içerisinde yer alırlar. Damat adayı hangi kızla evleneceğini düğün öncesi bilmemektedir. Damat adaylarının evlenecek olduğu kişileri aileleri seçer. Damadın ailesi, gelin olacak kişinin zenginliğine değil, onun soyuna, aile yapısına ve çalışkanlığına önem verir. Damadın kendi ailesi, gelini istemeye kendileri gitmek yerine, erkeğin doğumunda onu kutsayan ve onun manevi anne-babası olarak kabul edilen aileyi gönderirler (Altun, 2018: 4).

Ruslar genç yaşta evliliğe ve çocuk sahibi olmaya elverişli bir yapıya sahiptir. 1990'lı yılların sonunda, Rus bireyler arasındaki evlenme yaş ortalaması 22 idi. Çocuk doğurma oranlarının en yüksek olduğu dönemler ise 20-24 yaş aralığındaydı. Rus aile yapıları içerisinde karı ve koca, dayanışma ve duygusal destek süreçlerinde birbirlerine güven duysalar da, erkekler çoğunlukla daha baskın bir yapıya sahiptir. Aile içerisinde çocukların kendilerini baba figüründen çok anneye daha yakın hissetmeleri alışılmadık bir durum olmasa da, Rusya'da annelik kavramı özel bir saygı görür. Rus anne imajı, çocuklar açısından sevgi dolu ve çocukları için fedakârlık yapmaya hazır bir yapıya sahiptir. Ailesinin ihtiyaçlarını karşılama noktasında göstermiş oldukları özveri, onların erdemli ve güçlü sıfatlar kazanmalarına neden olmuştur (<https://family.jrank.org/pages/1442/Russia-Common-Patterns-in-Contemporary-Marital>. (erişim tarihi: 08.01.2022)).

2020 Yılı itibariyle Rusya'da bin nüfus başına 3,9 olan boşanma rakamlarına kıyasla, bin kişi başına 5,3 evlilik pratiği gerçekleşmiştir. Rusya'da 2020 yılında toplamda 770,8 bin evlilik durumu gerçekleşirken, aynı yıl içerisinde 564 binden fazla boşanma süreci gerçekleşmiştir (<https://www.statista.com/statistics/1009719/russia-marriage-and-divorce-rate/> (erişim tarihi: 10.01.2022)).

Rus aile yapılarında 1989 ile 2002 yılları arasındaki doğum oranlarında ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. 1989 Yılında doğum oranındaki ortalama 2.0'iken 2002 yılında bu oran 1.3'tür. Evlilik dışı birlikteliklerde yaşanan artış, evlilik dışı doğan çocukların sayısında da artışa neden olmuştur. Yapılan evliliklerin sayısında azalma, boşanmalarda tek çocuklu ve çocuksuz ailelerde artışlar meydana gelmektedir. 2003 Yılı itibariyle Rus ailesinin genel görünümüne yönelik olarak elde edilen verilere göre, hiç evlenmemiş kişilerin sayısı, boşananların sayısı kadar artış göstermiştir. Yılda yaklaşık 800.000 evlilik sona ermektedir. Yaşanan boşanmalar ile birlikte yaklaşık olarak 400.000 çocuk tek ebeveyni ile yaşamak zorunda kalmaktadır (Zubkov, 2008: 365-366).

Modern, siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik dönüşüm aşamalarında, Rus aile yapılarında önemli değişiklikler meydana gelmektedir. Bu neticede aile içerisindeki ilişkiler daha karmaşık bir hal alır. Boşanma oranlarındaki artış, evlilik dışı çocuk doğumlarının artması,

yeniden evlenmelerin artış göstermesi gibi durumlar aile yapılarının parçalanmasına olanak tanımaktadır. Modern Rusya'daki farklı sosyal ve yasal göstergeler, aile sisteminin ötesinde çok çeşitli ebeveynlik ilişkileri ortaya çıkarmaktadır. Rus toplumunda 20. yüzyılın son yıllarında yaşanan önemli değişimler, evlilik ve aile kurumunda farklı ölçüde birçok sosyal sorunu ortaya çıkarmıştır. Rus toplum yapısında değer ve normatif kültürde yaşanan dönüşüm süreci devam etmektedir (Lavrishcheva vd., 2021: 258). Bu süreç batı kültürünün ve batılı aile değerlerinin Rus aile kurumu üzerindeki etkisiyle doğrusal bir ilişki içerisinde.

Ortak Rus dinamiğine göre, genellikle ailedeki her iki ebeveynde çalışır. Çocuklara bakmak ve ev işleriyle ilgilenmek, daha çok kadının görevi olarak görülür. Fakat modern birçok Rus ailesinde farklı alternatifler de söz konusu olabilir. Eşler boşandıklarında veya çocuklarından uzak farklı bir şehirde çalıştıklarında, büyükanne ve büyükbaba çocukların bakım sürecinde sorumluluk üstlenirler. Düşük sosyoekonomik yapıya sahip bazı aileler, tüm üyelerin ekonomik güvenceye sahip olması için varlıklarını bir araya getirebilirler. Okumak ve çalışmak konusunda Rus kadınları, erkekler ile eşit haklara sahiptirler. (<https://culturalatlas.sbs.com.au/russian-culture/russian-culture-family> (erişim tarihi: 09.01.2022)).

Bireysel aile alanının korunması ilkesi, Bütün Rus ailelerinin Rus mevzuatına aykırı olmayan kendi aile geleneklerini geliştirme özgürlüğüne saygı gösterilmesi anlamına gelir. Rus toplumundaki aile gelenekleri yüzyıllardır gelişmekte, özenle korunmakta ve nesilden nesile aktarılmaktadır. Yüzyıllar geçmesine rağmen Rus aile gelenekleri, sadece Rus devletinin ve Rus toplumunun ayakta kalabilmesi için değil, aynı zamanda her iki yapının da başarılı gelişimi, Rus halkının medeni kimliğinin korunması için gerekli olan genetik bir sosyo-kültürel unsur haline geldi (Egorychev, vd., 2019: 173-174).

2019 yılında Rusya'da "Z" kuşağı ile yapılan anket çalışmaları sonuçlarına göre, insanların evliliğe adım attığı en yaygın yaş grubu 21-24 olarak gösterilmektedir. Rus gençliği, evli bir yaşam sürdürme noktasında çoğunlukla hemfikirlerdir. Erkeklerin ve kadınların %49'u iki çocuk sahibi olmak istediklerini ifade etmişlerdir. Ankete katılan kadınlara göre evlilik için uygun olan yaşın 25 olduğu aktarılırken, erkeklerde ise bu konuda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Ankete katılanların üçte biri, evlilik aşamasında aile onayının önemini ifade etmişlerdir. Diğer önemli faktörlerde ise %28 eğitim düzeyi ve %24 fiziksel görünüm ön plana çıkmıştır. Eş seçim sürecinde kadınlar ve erkekler arasındaki en önemli fark dini inançlar olmuştur. Kadınların %35'i, erkeklerin ise %23'ü tarafından dini inançlar tercihlerini etkileyebilmektedir (Gudkov vd., 2019: 103-104).

Türkiye ile Rusya arasında turizm, işgücü, kültürel ilişkilerin yanı sıra Rus-Türk evlilikleri de iki kültür arasındaki yaklaşımı belirlemektedir. Bu evliliklerde ilk yıllardan itibaren geçerli olan topluma ve aileye uyum, dilin öğrenilmesi, dinin değiştirilmesi, ekonomik bağımlılık, karşılıklı anlaşmanın zor olması, ilk çocuğun dünyaya gelmesi kadınların depresyon yaşamasına neden olmaktadır. Bu durumdan uzaklaşma imkânı olmayan kadınlar bir araya gelerek dernek kurmaktadır. Bu derneklerde kendileri gibi evlilik sürecinde problemler yaşayan kişilere yardım edilerek onlara dil öğretilmekte ve yaşadıkları sorunların çözümü için yol gösterilmektedir. Rus ve Türk bireyler genel olarak üç şekilde tanışabilmektedirler. Birincisi, Türkiye’de turizm amacıyla aynı ortamda bulunduklarında tesadüfen tanışabilmektedirler. İkincisi, Rusya’da veya eski Sovyet ülkelerinden birinde çalışan Türk erkeklerle Rus kadınlar yine aynı ortamda bulunma ve ortak arkadaşlar aracılığıyla tanışmaktadır. Üçüncüsü ise Rus kadınları ve Türk erkekleri sosyal medyadaki arkadaşlık siteleri üzerinden tanışarak evlilik sürecine yönelebilmektedirler (Fılıyeva, 2018: 27-28). Rus-Türk karma evliliklerde aileler genel olarak tek çocuk sahibidirler. Çocuklar doğduklarından itibaren çok kültürlü bir yaşam biçimini deneyimlemeye başlarlar. Çocukların iyi bir eğitim alması için Rus anneler büyük bir çaba sarf etmektedirler. Rus anneler, Çocuklarının hem sporsal hem de sanatsal olarak beceri kazanabilmeleri için onları özel kurslara ve belediye kurslarına götürmektedirler. Rus annelerin çocuklarına yönelik bu çabası Türk anneleri de etkilemektedir (Deniz ve Özgür, 2013: 162). Rus kadınlar kendilerini Türkiye’de yabancı hissetmemektedirler. Evlilik öncesi turizm, akrabalık ilişkileri ve işgücü nedeniyle Türkiye’ye giriş çıkış yapmaları kadınların adaptasyon süreçlerinde etkili olmuştur. Özellikle de ailelerin Antalya’da yaşaması onlar için avantajlı bir durum olmaktadır. Antalya’nın kozmopolit bir yapıya sahip olması nedeniyle farklı kültürlerin bir arada yaşaması daha kolay hale gelmektedir. Ailelerin evlendikten sonra Antalya’da yaşamaya devam etmelerinde bu durumun etkili olduğunu söylemek mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Teknoloji ve ulaşım ağlarının gelişmesiyle birlikte uluslararası göçlerde hareketlilik ortaya çıkmıştır. Uluslararası göçlerin nedenlerinden bir tanesi de evlilik göçleridir. Yurt dışında veya Türkiye’de tanışarak evlenip Antalya’da yaşamaya başlayan karma ailelerin büyük çoğunluğu Rus/Türk bireylerden oluşmaktadır. Rusların büyük bir çoğunluğunun turizm amacıyla geldikleri Türkiye’de kalmayı tercih etmelerinin yanı sıra, kurmuş oldukları sosyal iletişim ağları bu evliliklerin gerçekleşmesinde önemli rol oynamaktadır. Türkiye’de yabancılarla ilgili yapılan çalışmalarda özellikle Rus/Türk karma ailelere yönelik yeterli düzeyde araştırma bulunmamaktadır. Her geçen gün artış gösteren Rus/Türk karma aile yapılarının incelenmesi ise literatüre farklı bir kazanım sağlayacaktır. Ailedeki kadın ve erkek rollerinin saptanması, evlilik pratiklerinin değerlendirilmesi, iki farklı kültürün evlilik sonucunda nasıl yeniden şekillendiği, ebeveynlerin çocukları üzerindeki denetimi gibi aile ve evliliğe dair araştırma gerçekleştirilecektir.

Ulus aşırı göç hareketliliğinde meydana gelen mobilité, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin (SSCB) dağılmasıyla ve soğuk savaş döneminin etkisini kaybetmesiyle birlikte daha da belirgin bir boyuta ulaşmıştır. Sınırları aşarak devam eden insan hareketliliği geçmiş dönemlerden itibaren hem devletleri hem de toplumları şekillendirmektedir. Karşılıklı gerçekleşen bağımlılığın yeni modelleri, ulus aşırı topluluklar ile iki taraflı ve bölgesel birliktelikler, birçok insanın yaşamında dönüşüme neden olmaktadır. (Deniz, Özgür, 2010: 14).

İnsanların oturdukları mekanları değiştirme kararı almalarında, eğitim durumları ve çalışmakta oldukları iş alanlarına ilişkin değişikliklerin yanı sıra, aile yapılarının oluşması veya dağılması süreçlerinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Hareketliliklerle bağlantılı olan yaşam değişikliklerinin büyük bir çoğunluğu; aile yaşam döngüsü, özellikle de medeni durum değişikliklerini içermektedir. Medeni duruma ilişkin olarak evlenme, boşanma, dul kalma, birlikte veya ayrı yaşama gibi faktörler yer değiştirme nedeni olabilmektedirler (Deniz, Özgür, 2013: 152).

Kapitalist dönem öncesindeki toplum yapılarında aile, insanların fizyolojik, toplumsal ve psikolojik anlamda tüm ihtiyaçlarını gideren, toplum açısından üretim, üreme, ailenin ve toplumun yeniden üretilmesine olanak tanıyan tek ve bağımsız bir kurumdur. Bu özelliği ile aile, bireyler ve toplum arasındaki ilişkileri düzenleyen, sürdüren ve denetleyen bir kurum

olarak işlevselliğini korumaktadır. Bu rolünden ötürü toplumun temeli ve vazgeçilmez bir kurumudur (Özbay, 2015: 32-33).

Türkiye'ye gelen Ruslarla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Antalya'da yaşayan Rus-Türk aile yapısıyla ilgili literatürde boşluk olduğu görülmüştür. Gerek Rus kadınlarının Türk erkekleriyle evlilik sürecine girip aile oluşturması, gerekse de Türk kadınlarının Rus erkekleriyle evlenmesi farklı kültürlerin bir arada yaşamasına neden olmaktadır. Bu çalışma Antalya'da bulunan Rus-Türk karma aile yapılarının incelenmesi ve ailelerin genel yapılarını anlatması nedeniyle önem arz etmektedir. Günümüzde sürekli değişim içerisinde olan aile yapısının farklı kültürlerden kişiler arasında nasıl bir deneyim kazandığı merak uyandıran bir durumdur. Planlanan bu araştırmada ise eşlerden bir tanesinin Türk diğeri ise Rus olduğu aile grupları çalışılacaktır.

Bu doğrultuda Antalya'da yaşamlarını devam ettiren Rus-Türk ailelerin, şehrin sosyo-kültürel ve sosyo ekonomik yapısına olan katkılarının neler olduğu, Rus-Türk aile yapılarının genel özellikleri yapılacak araştırmalar sonucunda ortaya konacaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

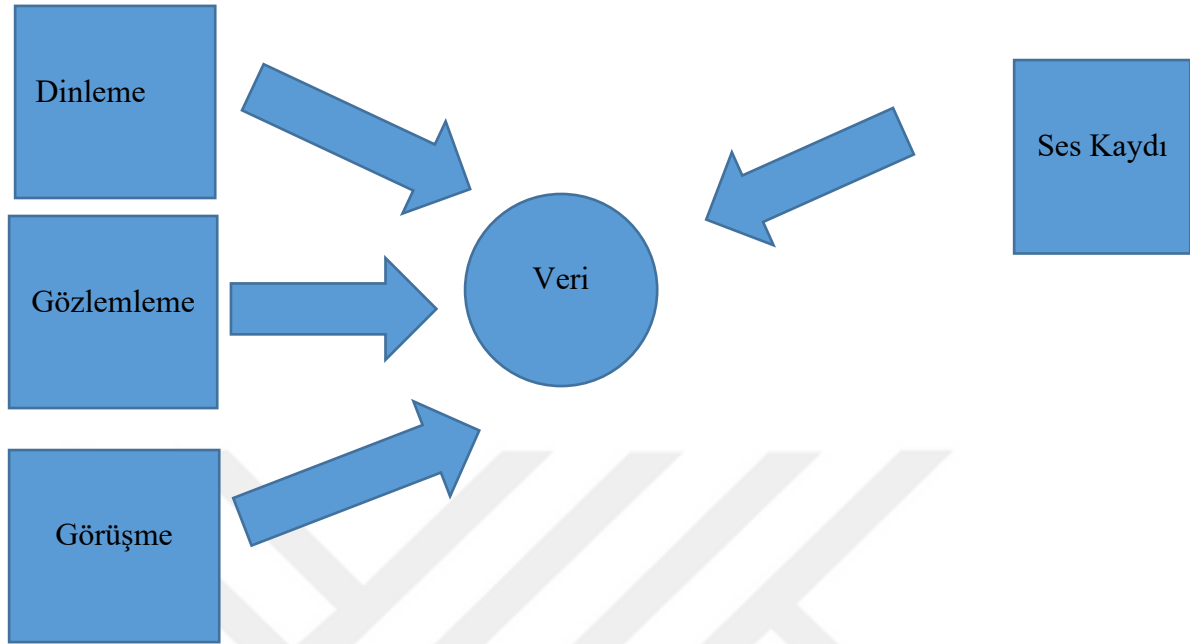
1. Evlilik pratiklerinin belirlenmesi,
2. Rus aile yapısı ile Türk aile yapısı arasındaki benzerlikler ve farklılıkların saptanması,
3. Antalya'ya gelme süreçleri ve burada geçirmiş oldukları zamanın belirlenmesi,
4. Çocukların yetiştirilme süreçlerinde ebeveynlerin etkilerinin saptanması,
5. Rus ailelerinde kadın ve erkek rollerinin nasıl olduğu

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Analizi

Gelişen ulaşım ağları ve sosyal yaşamla birlikte, farklı kültürlerle ait kişilerin evlilik kararı almaları geçmiş dönemlere göre hem artmış hem de toplum ve üst aileler tarafından daha kabul edilebilir bir durum halini almıştır. Karma evliliklerin kültürler arasındaki ilişki ağlarının güçlenmesine etki ettiği düşünülmektedir. Geleneksel dönemlerden bu yana farklı etnik gruplara ait kişilerin evliliklerinin, farklı kültürel gruplar arasındaki şiddet ve çatışmaları azaltarak sosyal bütünleşme sürecinin gerçekleşmesinde etki göstermesine (Sili Kalem, 2017: 1039) yönelik öngörüler de halen etkisini devam ettirmektedir. Bu bağlamda karma kültürel evlilikler geleneksel dönemlerden bu yana bazen bir iyi niyet göstergesi bazen bir bedel ödeme bazen de barış unsuru olarak kullanılmıştır.

Bu araştırma bir saha araştırması olarak kurgulanmıştır. Gerçekleştirilen saha araştırmasının deşifre edilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi

kullanılmıştır. Resmî kurumlar vasıtasıyla Antalya’da bulunan Ruslara ait ulaşılan sayısal veriler ise tablo ve grafiklerle daha anlamlı ve okunur hale getirilmiştir.

Şekil 1. Saha Araştırmasının Kurgusu

Saha araştırmasına başlamadan önce Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan Etik Kurulu Onay Belgesi alınmıştır. Sonrasında araştırmada merak edilen soru ve problemlere yönelik hazırlanmış 37 sorudan oluşan formun test edilmesi için pilot bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılacak kişilere Antalya İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü aracılığıyla ulaşılmıştır. Aile içerisindeki Rus eşler için Türk vatandaşlığına başvuru sürecine yönelik kuruma geldiklerinde, eşlere yapılan çalışmaya katılıp katılamayacakları sorulmuştur. Pilot görüşme neticesinde yarı yapılandırılmış nitel görüşme formu gözden geçirilerek görüşmeyi kabul eden ailelere uygulanmıştır. Görüşmeler Antalya İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğünde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında telefonla ses kaydı almak için ailelerden izin alınmıştır. Ayrıca görüşmelerde Rusça bilen bir tercüman da hazır bulundurulmuştur. Görüşmeler ortalama 50-55 dakika sürmüştür. Elde edilen ses kayıtları tek tek dinlenerek deşifre edilmiştir. Görüşmeler hane halkı özellikleri ve kişi, evlilik ve boşanma olgusu, aile içi ilişkiler, aile içerisindeki sosyal ve kültürel durumlar olarak kategorileştirilmiştir.

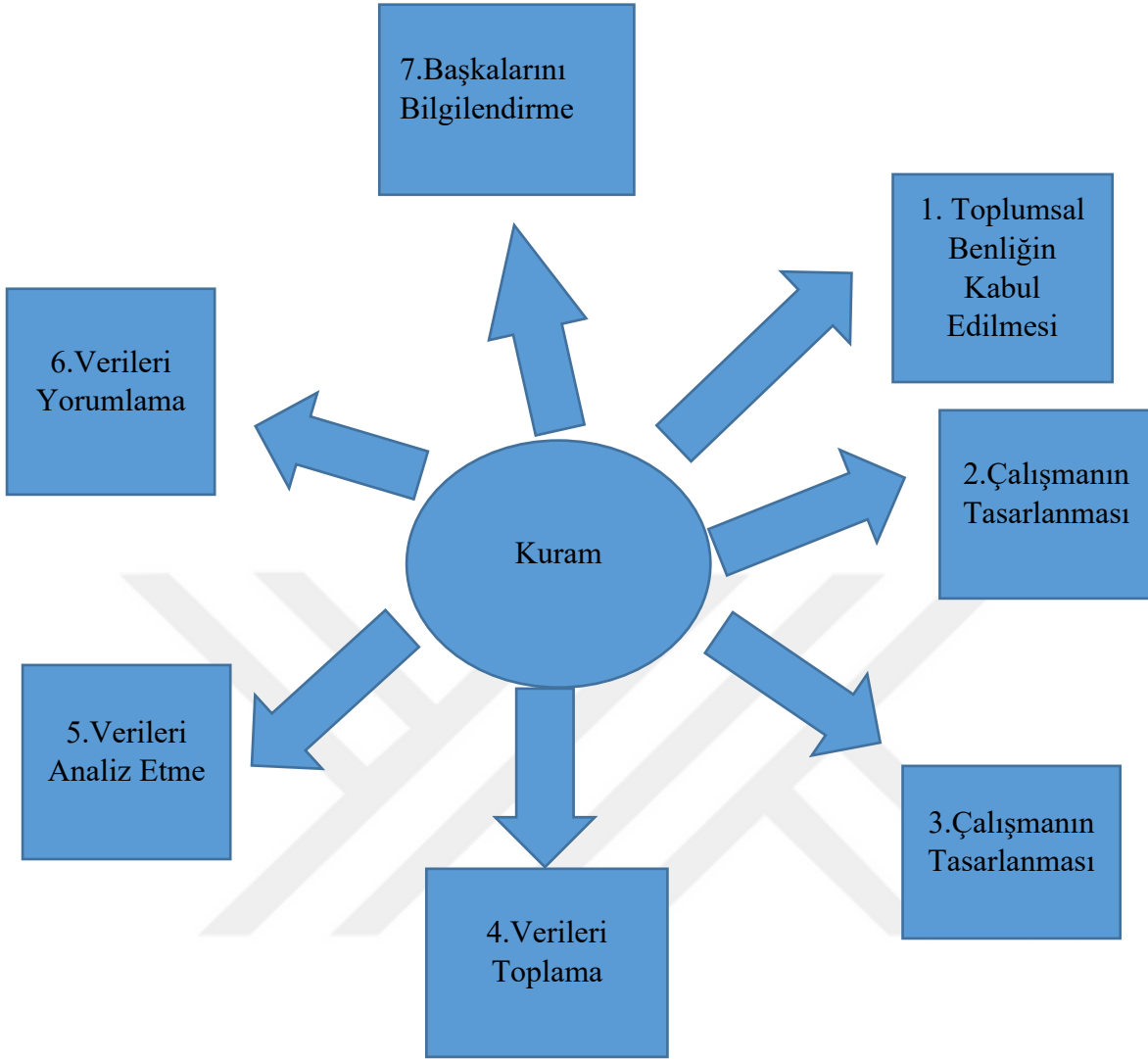
Nitel araştırma, olgu ve olayların kendi doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 39). Nitel araştırmada kullanılan veri analizi çeşitlilik, yaratıcılık ve esneklik

anlamalarını taşır. Yapılan her nitel araştırma farklı birtakım özellikler gösterir ve aynı zamanda yapılan veri analizinde yorumlayıcı bir yaklaşımı gerekli kılar (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 253).

Antalya’da ikamet eden Rus-Türk ailelerin hane halkı özellikleri, günlük yaşam pratikleri, kültürler arası oluşan etkileşimler, evlilik ve boşanma olguları, aile içi ilişkilerin genel yapısını tespit etmek amacıyla Rus ve Türk aile bireyleriyle yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı, katılımcılara sormayı planladığı soruları önceden hazırlar. Bu durumun yanı sıra, araştırmacı görüşmenin gidişatına göre sorabileceği alt sorularla birlikte görüşmenin akışını etkileyebilir. (Yüksel, 2020: 549). Katılımcılara sorulacak sorular hem Türkçe hem de Rusça hazırlanmıştır. Türkçe hazırlanan sorular faaliyet gösteren bir tercümanlık ofisi tarafından Rusçaya çevrilmiştir. Ayrıca görüşme esnasında Rusça bilen bir tercüman da hazırda bulundurulmuştur. Görüşme soruları dört bölümden ve toplam 37 sorudan oluşmuştur. Görüşmeye katılan kişilerin tespit edilmesinde Antalya’da bulunan Nüfus ve Vatandaşlık İl Müdürlüğü ve İl Göç İdaresi’nden destek alınmıştır. Görüşmeler sırasında Rus-Ukrayna savaşından dolayı özellikle Rus katılımcılar görüşme yapmayı kabul etmemişlerdir. Bundan dolayı da tüm ailelere ulaşma imkânı olmadığı için 7 Türk erkek, 7 Rus kadın olmak üzere toplam 14 kişi ile sınırlı tutulmuştur.

Görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesi için nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde, görüşülen veya gözlenen kişilerin ifadeleri etkili bir şekilde ortaya koymak için doğrudan alıntı biçimleri sık kullanılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda ulaşılan veriler sistematik ve açık bir şekilde betimlenir, daha sonra ise açıklanarak yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256).

Araştırmada elde edilen veriler, her bir katılımcı için bilgisayar ortamında bilgilerin gizliliği ilkesi göz önünde bulundurularak kodlanmış ve yazıya geçirilmiştir. Görüşülen kişilerde kadınlar K1, K2, K3... ve K7 şeklinde, erkekler ise E1, E2, E3... ve E7 şeklinde kodlanarak gizlilik sağlanmıştır. Daha sonra yazılı dokümanlar okunmuş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. En sonda ise belirlenen temalara uygun olarak yorumlamalar yapılmıştır.

Şekil 2. Nitel Araştırma Sürecinin Adımları

Kaynak: Neuman, 2014: 23

3.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışma Antalya’da yaşayan Rus kadınlar ve Türk erkekleri tarafından oluşturulmuş evli çiftleri kapsamaktadır. Aileye ve uyuma yönelik düşünce yapısı bireyler tarafından farklı yorumlanabilmektedir. Araştırmada elde edilen veriler, katılımcıların vermiş oldukları cevapların doğru olduğu varsayımıyla sınırlıdır. Araştırma belirli bir zaman diliminde gerçekleştirildiği için, görüşmeye katılan kişilerin fikirlerinde zaman içerisinde değişiklikler yaşanabilir. Bu nedenle araştırma uygulandığı zaman dilimi ile sınırlıdır.

3.4. Literatür İncelemesi

Aile toplumsal değişim ve dönüşüme maruz kalan bir kurumdur. Toplumlarda meydana gelen büyük değişimler, o toplum içerisindeki aile yapılarını şekillendirmektedir. Toplumsal

yapı içerisinde yalnızca tek bir aileden bahsedilemez. Aile içerisindeki akrabalık ilişkileri hareketsiz bir yapıdayken, aile toplumsal değişmelere bağlı olarak farklı şekillendirmelere maruz kalabilmektedir. Evrimci yaklaşım, toplumsal yapı ve aile kurumu arasındaki değişimleri çekirdek aile ve geniş aile üzerinden tanımlamış ve çekirdek aile yapısıyla modern toplumu, geniş aile yapısıyla da geleneksel toplumu eşleştirmiştir. Bu yaklaşıma göre gelişmiş toplumlarda çekirdek aile modeli varlık gösterirken, geri kalmış toplumlarda geniş aile yapıları yoğunluk gösterir (Çobanoğlu, 2020: 70).

Bu kısımda Türkiye'ye göç eden Rusların Türkiye'ye geliş amaçlarına ve burada göstermiş oldukları faaliyetlerle göç, evlilik ve aile oluşumuna sundukları katkıları ele alan çalışmaların genel yapısına değinilmiştir.

Deniz ve Özgür (2010), Rusya'dan Türkiye'ye Ulus aşırı Göç: Antalya'daki Rus Göçmenler adlı çalışmada, Antalya'da yaşayan Rusların temel niteliklerinin ve Antalya'ya göç sürecindeki belirleyicilerinin ortaya konması hedeflenmiştir. Türkiye'de yabancılara yönelik olarak yapılan araştırmalarda Rus göçmenlerin doğrudan araştırılmamış olması, çalışmanın gerçekleşmesinde önemli rol oynamıştır. Çalışma bulgularına göre Rusya'dan Antalya'ya yönelik gerçekleşen göçlerin artış göstereceği düşünülmektedir. Çalışmada ikincil veri analizi kullanılmıştır.

Deniz (2012), Rusya'dan Antalya'ya Ulus aşırı Göç ve Bu Göçün Sosyo-Mekansal Sonuçları adlı çalışmada, Rusya'dan Antalya'ya göç eden insanların profillerinin ortaya konması, göç etme sebeplerinin anlaşılması, Rus yerleşimcilerin kent içi mekan kullanımlarının belirlenmesi ve Antalya'da meydana getirdikleri sosyo-mekansal etkilerinin saptanması amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Türkiye'yi uluslararası göçlerde bir varış noktası olarak gören Rusların Antalya'daki yerleşim deneyimlerini anlamak, yerleşimcilerin belirli bir alanda toplanma eğilimi gösterip göstermediklerini tespit etmek, yerleşimcilerin Antalya'da hangi mahallelerde sıklıkla yaşadıklarını tespit etmek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın varsayımlarına göre Rusların göç sürecinde turizm faktörü etkili olmuştur. Göç eden kişilerin genç oldukları ve çoğunluğunun kadın olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada; anket, derinlemesine görüşme ve gözlem teknikleri kullanılmıştır.

Deniz ve Özgür (2013), Antalya'daki Rus Gelinler: Göçten Evliliğe, Evlilikten Göçe adlı çalışmada, Rus kadınlarla Türk erkekler arasındaki evlilik olgusunu ele almaktadır. Çalışmada, uluslararası evlilik göçü nedeniyle turizmin önde gelen şehirlerinden biri olan Antalya'da yaşayan Rus kadınların Antalya'ya göç süreçleri ve yerleşim süreçleri ile burada neden oldukları değişimlerden bahsedilmektedir. Çalışmada anket ve derinlemesine görüşme yapılmış, aynı zamanda kartopu örnekleme kullanılmıştır.

Baycar (2013), Türk-Alman evliliklerinde Dini Aidiyetin Rolü adlı çalışmada, 1960'lerden itibaren ekonomi ve eğitim gibi nedenlerden dolayı Türkiye'den Almanya'ya göç eden Müslüman Türklerin, Hristiyan Almanlarla yaptıkları evliliklerin panoraması ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Evlilik yapmış çiftlerden birinin Türk diğersinin ise Alman olduğu kişilerle görüşülmüştür. Evlilik gerçekleştiren kişilerin evlilik öncesinde birbirlerinin dinine ve kültürüne bakışının nasıl olduğu ve evlilik sonrası fikişsel olarak bir değişim olup olmadığı tespit edilmek istenmiştir. Çalışmaya göre eşlerden bazıları evlilik öncesinde ve evlilik sonrasında din değişiminde bulunmuşlardır. Bu din değiştirme hareketinin yönü Hristiyanlıktan İslam'a doğru gerçekleşmiştir. Çalışmada mülakat tekniğı kullanılmıştır.

Kurttekin (2017), Karma Evliliklerden Doğan Çocukların Din Eğitimi adlı çalışmada, karma evliliklerden doğan çocukların dini kültürel kimliklerinin gelişimi ele alınmıştır. Bu tür karma ailelerdeki çocukların kendilerini nasıl tanımladıkları ve hangi faktörlerin dini inançlarını etkilediğı incelenmiştir. Kriterlere uygun aileler kartopu yöntemiyle tespit edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme ve anket tekniğı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan ailelerde, eşlerin tamamı evlenmeden önceki dini tercihlerini evlilik sonrasında da devam ettirmiştir. Sadece 11 kişi çocuğunun İslami usullere göre yetişmesini evlilik şartı olarak koymuştur.

Reisli (2018), Rusya'dan Türkiye'ye göç eden Malakanların Siyasal, Sosyal ve Kültürel Durumu adlı çalışmada, malakan⁴ gruplarının Rusya'da başlayan tarihsel yaşamları ve farklı bölgelerde devam eden süreçleri ele alınmıştır. Ayrıca bu çalışmada malakanizm öğretisinin üzerinde durulmuştur. Osmanlı ve Rus devletlerinin bu öğretiye vermiş oldukları tepkiler de incelenmiştir. Türkiye'de yaşamış olan malakan gruplarının diğers ülkelerde yaşayan gruplara göre farklılıkları, malakan aile kültürü, akrabalık ilişkileri, sosyal yaşantıları, çevreye vermiş oldukları izlenim üzerinde de durulmuştur.

Burç (2018), Rusya'dan Türkiye'ye Göç Eden Bir Ailenin Sosyo-Kültürel Tarihi adlı çalışmada, Rusya'dan Türkiye'ye göç eden bir ailenin sosyo-kültürel tarihine odaklanılmıştır. Çalışma, Rus Ortodoks Hristiyan bir anne ve Türk Sünni bir babadan dünyaya gelmiş olan iki kız kardeşin ve babalarının hayatı üzerinden şekillenmektedir. Araştırma kapsamın, bir baba ve iki kız kardeşin Rusya'daki yaşamları, Rusya'dan Türkiye'ye göç ederken yaşadıkları ve Türkiye'deki yaşamları konu edilmiştir. Araştırmaya konu edinilen aile üyeleriyle görüşmeler yapılmıştır. Ailenin Rusya'daki yaşamı, Rusya'ya göçü, Rusya'dan Türkiye'ye göçü ve

⁴ Malakanlar: Çarlık Rusya'da ortaya çıkan Rus köylü hareketi. (Akça ve Kıyanç, 2017: 22).

Türkiye’deki yaşam süreçlerinde benimsemiş oldukları sosyo-kültürel özelliklerde değişimler yaşandığı çalışmada saptanmıştır. Çalışmada, nitel araştırma türlerinden biri olan derinlemesine görüşme kullanılmıştır.

Deniz (2018), Rusya-Türkiye Göç Sistemi: İstanbul’da Karma Evlilikler ve Ulus aşırı Pratikler adlı çalışma, Rus-Türk karma evliliklerinin ve buna bağlı göçlerin nasıl gerçekleştiği ve evlilik göçmenlerinin Rusya-Türkiye göç sistemine nasıl katkı sağladıklarını belirlemek amacıyla tasarlanmıştır. Çalışma, Rus göçmenlerin Türkiye’de ilk varış noktası olan İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Çalışmada feminist yaklaşım ve uluslararası göç sistemleri yaklaşımları kullanılmıştır. Çalışma, evlilik göçü sürecindeki temel dinamikleri ortaya çıkarmaktadır. Çalışmada, Rus kadınlarının iki ülke arasındaki göç sisteminin asli unsurları oldukları, zaman içerisinde kendilerine ait yeni bir alt sistem oluşturdukları, bundan kaynaklı olarak da göçün ve ilişki süreçlerinin devamlılığını sağladıkları tespit edilmiştir. Çalışmada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Filiyeva Erkeç (2018), Türkiye’ye Evlilik Yolu ile Göç Olgusu Türk ve Rus Basınında Algılanışı ile Rus Kadın Göçü adlı çalışmada, evlilik yolu ile göç olgusu araştırılmış, Rusya’dan Türkiye’ye bu yolla gerçekleşen kadın göçü incelenmiştir. Büyük çoğunluğu yüksek eğitim görmüş Rus kadınlarını Türkiye’ye göç etmeye sevk eden nedenler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Konunun iki ülke basınında algılanışı ile ilgili bilgili kişilerle karşılaştırmalı olarak mülakat yapılmış ve yapılan mülakatlar analiz edilmiştir. Yapılan evlilikler Türk basınında daha fazla ön plana çıkarılmaktadır. Rus kaynaklarında bu konuda herhangi bir çalışma olmadığı tespit edilmiştir.

Taganova (2020), Türkiye-Rusya Arasındaki Sosyal ve Politik İlişkiler Bağlamında Karma Evlilikler Üzerine Bir Çalışma adlı eserde, son yirmi yılda hızlı bir şekilde artış gösteren Türk-Rus karma evlilikleri çalışılmıştır. Evliliklerin sosyal, ekonomik ve toplumsal yapıya etkisi, evliliklerde ortaya çıkan din, dil ve kültür farklılıkları ve Türk-Rus karma aileleri sonucu ortaya çıkan sosyal grupların hükümet dışı aktörler olarak Türk-Rus ilişkilerindeki rolü araştırılmaktadır. Çalışmada kartopu örneklem yöntemi kullanılmıştır. Örneklem olarak İstanbul Beylikdüzü ve Tuzla ilçelerinde oturan ve Türk erkekleriyle evli 18 Rus kadın seçilmiştir. Ulaşım ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte iki ülke toplumu da birbirlerini yakından tanıma fırsatı bulmuş, böylece bu durum Rus-Türk karma aile yapılarının çoğalmasını sağlamıştır.

Özmüş (2020), Türk-Alman Evlilikleri Üzerine Toplumsal Algı ve Deneyim Biçimleri adlı çalışmada, Almanya’da yaşayan Türklerin kültürler arası evlilikler üzerine deneyim ve algı biçimleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Nitel bir çalışmadır. Çalışmada derinlemesine görüşme

ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veri toplanacak kişilere kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre Almanya’da yaşayan Türkler oldukça heterojen bir yapıya sahiptirler. Aile yapıları Türk –Alman kültürüne uzaklık ve yakınlık kişiden kişiye değişmektedir.

Doğan (2022), Türk-Kırgız Karma Evliliklerinde Çiftlerin Uyumunu adlı çalışmada, aynı dini benimseyen ortak tarih ve benzer kültürel kodlara sahip Türk ve Kırgız vatandaşlarının gerçekleştirmiş olduğu evlilikler ele alınmış ve çiftlerin uyumu irdelenmiştir. Çalışma sonucuna göre eşler arasındaki kültürel farklılıklar evlilik ve uyum sürecini etkilememiştir. Çalışmada mülakat ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Analizlere geçmeden önce Antalya’da derinlemesine görüşme gerçekleştirilen katılımcıların yaşları, eğitim durumları ve evlendiklerinde kaç yaşında oldukları, çalışıp çalışmadıkları, Antalya’ya ne zaman geldikleri gibi veriler tabloda gösterilerek katılımcılara dair genel bilgiler verilecektir.

Tablo 1. Katılımcıları Tanıtıcı Veriler

	Yaş	Eğitim	Evlilik Yaşı	Çalışma Durumu/Meslek	Antalya’ya geliş zamanları	Evlilik Durumu
K1	32	Üniversite	25	Çalışmıyor/Ev hanımı	2019	İlk evlilik
K2	44	Lise	33	Çalışmıyor/Ev hanımı	2015	İkinci evlilik
K3	46	Üniversite	39	Çalışmıyor/Ev hanımı	2015	İkinci evlilik
K4	33	Lise	26	Çalışmıyor/Ev hanımı	2014	İlk evlilik
K5	24	Üniversite	19	Otel Çalışanı	2017	İlk evlilik
K6	46	Üniversite	42	Çalışmıyor/Ev hanımı	2020	İlk evlilik
K7	48	Üniversite	40	Çalışmıyor/Ev hanımı	2018	İkinci evlilik
E1	34	Üniversite	27	Turizmci	2019	İlk evlilik
E2	55	Lise	44	Emekli	2015	İlk evlilik
E3	55	Üniversite	48	Mühendis	Antalyalı	İkinci evlilik
E4	39	Lise	32	Pazarlamacı	2014	İlk evlilik
E5	25	Üniversite	20	Çalışmıyor	2012	İlk evlilik
E6	37	Üniversite	33	Siber Güvenlik Uzmanı	2019	İlk evlilik
E 7	44	Üniversite	40	Yazılım şirketi sahibi	2018	İkinci evlilik

4.1. Hane Halkı Özellikleri ve Kişi

Bu bölümde katılımcıların sahip olduğu aile türleri, konut durumları ve Antalya'yı tercih etme nedenlerinden bahsedilecektir.

4.1.1. Katılımcıların Aile Tipleri

Katılımcıların tamamı çekirdek aile yapısına sahiplerdir. Yapılan derinlemesine görüşmelerde Katılımcılar, yaşadıkları evde eşleri ve çocuklarıyla birlikte yaşamının daha güzel olduğunu ifade etmişlerdir.

“Bence en güzel iki çocuk ve eş olması. Bence en güzel bu, çekirdek aile.” K 1.

“Çekirdek aileye sahibiz. Benim kendi annem babam çorumda ikamet ediyor. Çorum doğumluyum aslen zaten. İşim gereği Antalya’da iki kızım, eşim ve ben yaşıyoruz.” E 1.

“Burda çekirdek aileyiz. Ama onun tarafından da benim tarafımdan da aile ilişkilerimiz çok kuvvetli. Gidiyorlar, geliyorlar.” E 5.

4.1.2. Yaşam yeri olarak Antalya’nın Tercih Sebebi

Görüşme yapılan kişiler içerisinde sadece bir kişi Antalyalı olduğunu ifade etmiştir. Evlilik öncesi ya da evlendikten sonra Antalya’ya yapılan göçler Rus/Türk karma aile yapıları kategorisini oluşturmuştur. Katılımcılar Antalya’yı turizm, iş olanakları ve akrabalık ilişkileri dolayısıyla tercih etmişlerdir. Farklı milletten birçok kişinin Antalya’da yaşaması, Antalya’nın farklı kültürleri bir arada bulundurması şehre uyum sağlama noktasında kişilere kolaylık sağlamaktadır.

“Bence en güzel yer bizim için. Çünkü biz turizmde çalışıyoruz zaten ve burada herkes var. Rus var, Türk var herkes. Kim bulmak istiyorsun herkes var. Deniz var, dağlar var, çok güzel yer. Bence en güzel şehir Türkiye’de.” K 1.

“Benim kocam Antalya’da, o burda yaşıyor. O yüzden bende onun için burda yaşıyorum.” K3.

“Çalışmaya gelmiştim ilk başta, daha sonra Tayland’a gidecektim. Eşimle tanışınca burada kaldım.” K 4.

“Aileden dolayı. Yani ailemle beraber geldim.” K 5.

“İşim gereği. Turizmci olduğum için” E 1.

“İşten dolayı. Ben pvc işi yapıyorum. Eşim tırnak manikür pedikür işi yapıyor. Yani burada turist bolluğu olduğu için iş yapabileceğimiz için burayı tercih ettik. Otel de çok burda, yani iş imkânı daha çok burda. Gerçi Ankara ve İstanbul’da çok ama oralar soğuk. Burada 12 ay çalışabiliyorsun.” E 2.

“İstanbul’da yaşıyordum ben. İstanbul’un trafiğinden, karmaşasından çok sıkılmışım, artık bunalmışım. Kendime farklılık arıyordum. İşle alakalı da İstanbul’dan Antalya’ya çok seyahat ediyordum, müşteri yapım burdaydı. Burda olunca home ofis çalışmaya karar verdim. Şirketle konuştum, kabul ettiler buraya taşındım. Taşındıktan sonra da zaten eşimle tanıştım.” E 4.

4.2. Evlilik ve Boşanma

İnsanlar arasındaki ilişkilerde dış görünüm sadece ilk tepkiyi etkilerken, farklı kültür ve milletlere mensup olsalar dahi tanıştıktan sonraki ruhsal uyum, bireylerin evliliğe kadar ilerlemesini sağlar. Bireylerin zevkleri, yaşam biçimleri ve karakteristik özellikleri onların evlilik süreçlerini doğrudan etkiler. Yakalanan uyumun süreklilik göstermesi mutlu bir aile tablosu oluştururken, uyumun yitirilmesi ise boşanma olgusunun ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Bu bağlamda çalışmada ele alınan Rus ve Türk bireylerin evlilik ve boşanma süreçlerindeki durumları bu başlık altında 8 ayrı kategoride eşlerin tanışması ile başlayıp, gelenek görenekler, boşanmaya dair bakış açıları gibi farklı konular bağlamında değerlendirilecektir. Katılımcılara sorulan sorulara, katılımcılar tarafından verilen cevaplar yorumlanacaktır.

4.2.1. Eşlerin Tanışması

Eşlerin tanışmasında turizm, iş durumları, ortak arkadaşlar, ortak alanlar ve arkadaşlık siteleri etkili olmuştur. Katılımcıların Rusya ve Antalya’da bulunmaları, onları birbirleriyle etkileşim alanında buluşturmuştur. Tanışma süreçlerinde bazı eşlerin birbirleriyle tanışmalarına sebep olarak ortak arkadaş grupları etkili olsa da ilk adımın Türk erkekler tarafından atıldığını söylemek mümkündür. Katılımcıların cevapları doğrultusunda tanışma aşaması belirli bir noktaya geldikten sonra evliliğe dair adımlar atılmıştır. Eşlerin tanışma sürecinde hem kadınlar hem de erkekler için duygusal birliktelik öne çıkmaktadır. Gerek Rus gelinler gerekse de Türk

damatlar duygusal bağlamda bağlanma istekleri ile ya arkadaşlık sitesi üzerinden ya arkadaş ortamında ya da iş yerinde ortak mekânı paylaşma sonucu bir araya gelmişlerdir.

“Biz tanıştık otelde, çok iyi yaptık tatil. Biz bir hafta kaldı orada sevgili olduk” K 6.

“Tanıştırdılar bizi arkadaşlarımız” K 7.

“Zaten beraber çalışıyorduk, kendisi benim rehberimdi Yurtdışında. Daha sonra evlenmeye karar verdik.” E 1.

“Moskova’ya iş için gittim, Rusya’ya. Orada benim arkadaşlarım vasıtasıyla tanıştık, konuştuk. Daha sonra Ankara’ya getirdim, babamgille tanıştırdım. Daha sonra geri gittik onun annesiyle babasıyla tanıştık. Yani buradaki örf-adetler nasılsa orada da aynı. Anne babasıyla tanışyorsun rızasını alıyorsun. Yani bakma hani öyle bazı gençler kendini şey yapmış, anneyi babayı saymıyor ama orda o kültür var yani. Burda nasıl düğün yapıyorsan orda da yapıyorsun.” E 2.

“İnternette tanıştık. Rusların kullandığı bir site var ordan konuşmaya başladık, birbirimizi bulduk. Sonra buluştuk, gelişti böyle.” E 4.

4.2.2. Rus/Türk Ailelerinde Uygun Görülen Evlilik Zamanı

Geleneksel dönemden günümüze gelindikçe evlilik yaşındaki artış dikkat çekmektedir. Bu süreçte yaşanan toplumsal değişim büyük bir etkiye sahipken, kişilerin kendisini geliştirmesi, hazır hissetmesi gibi bireyselliğin de ön plana çıktığı görülmektedir. Evlilik yaştan ziyade ruhsal anlamda hazır olunduğunda gerçekleşmektedir. Yaş aralığı olarak katılımcılar arasında gerek kadın gerekse de erkekler açısından genellikle 25-30 yaş arası uygun görülürken, evlenecek kişilerin birbirlerine karşı sorumluluklarını yerine getirebilme hissiyatı evlilik sürecinde önemli görülmektedir. Evlilik olgusunun gerçekleşmesinde eğitim durumlarının, ekonomik ve iş ile ilgili şartların da etkili olduğunu söylemek mümkündür. Günümüz modern toplumlarında üst aileden kopan bireyler artık kendi ayakları üzerinde durmaya başladıkları takdirde yeni bir hayat kurma sürecine girmektedirler. Bu bağlamda Türk kültürü diğer kültürlerle göre farklılık göstermektedir. Geleneksel bağlamda üst ebeveynlerin koruyucu, kollayıcı, maddi ve manevi desteklerini her zaman çocukları üzerinde gösterme eğilimleri, modernleşmeyle birlikte artış gösteren bireyselleşmenin de etkisiyle tam anlamıyla kaybolmasa

da artık çocukların kendi ayakları üzerinde kalma beklentisi gelişmiştir. Belli bir olgunluğa geldikten sonra üst ebeveynlerin çocuklarından iyi bir maddi kazanç elde edebilecekleri iş sahibi olma beklentileri de bunu göstermektedir. Hatta günümüzde artık eğitimini tamamlayıp, kendi çekirdek ailesini maddi anlamda geçindirecek kadar kendisini gerçekleştiremeyen bireylere her iki tarafın üst aileleri de evlilik noktasında sıcak bakmamaktadır. Nitel görüşmeler göstermiştir ki gerek Rus kadınlarda gerekse de Türk erkeklerinde evlilik yaşı, nicelikten çok nitelik ifade etmektedir; yani önemli olan yaşın içini doldurmak, kuracağın ailenin sorumluluklarını hem maddi hem de manevi olarak karşılayabilecek yaşta olmaktır.

“Normalde 24-25 falan başlıyorlar, 35’e kadar falan gidiyor. Önce 20 ama şimdi biraz geçiyor. 24-25 oluyor.” K 1.

“25-30 arası bence” K 2.

“Şu an gençlerin mantığı biraz değişik. 25’ten önce evlenilmez. Önce üniversite mezunu olması gerekiyor. Sonra işle ilgili problemi halletmesi gerekiyor. Çünkü ondan önce gençler ciddi değil.” K 4.

“Ne zaman sen para var, kira ver, kendini hazır hisset o zaman evlen. Burda dört çocuk var beş çocuk var ben anlamadı. Bir tane olursa he şeyi olur. İyi giyim, iyi hayat, iyi okul olur.” K 6.

“Tabi ki insana göre göreceli ama herkesin hazır hissettiğinde evlenmesi benimde düşüncem içerisinde ama 25 ile 30 arasının ideal olduğunu düşünüyorum.” E 1.

“Ya şöyle; benim kızım olsa ilk önce okusun üniversiteyi bitirsin. Hani biz Türkler derler ya bileziği taksın diye, onun gibi bileziği taksın, ondan sonra işini kursun daha sonra evlensin. Çünkü kendi imkanını eline alsın. 25-30 arası ortalama olabilir.” E 2.

“Bir insanın önce şuna bakması lazım: Ben bir kişinin sorumluluğunu aldığım zaman yarın öbür günde çocuğum olursa bunlara iyi bir eğitim iyi bir hayat verebilecek miyim? Yoksa 18 yaşından gün aldıktan sonra da evlenebilirsin. O olgunluğa ve o ekonomik güce ne zaman sahipsen o zaman evlenirsin.” E 3.

“Ya şöyle, akıl yaşı olarak evlendiğim yaştan memnunum. Yani biraz daha böyle olgunlaşıyorsun, farklı şeylere olan bakış açın bitiyor. Çok olgun zamanda evlenmek, evlilikte büyük bir tat ama çocuk olduktan sonra dedim ki keşke 20 yaşında evlenseydim. Yani şu an ben 40 yaşına yaklaştım, kızım 5 yaşında. Onunla daha erken tanışmak isterdim. Orada biraz pişmanlığım var.” E 4.

4.2.3. Evlilik Kararının Alınması

Rus-Türk karma evliliklerinde bireylerin evlilik kararı alma örüntüleri kültürler arası evlilik ilişkilerini anlamada önem arz etmektedir. Evlenme ile sonuçlanan birlikteliklerin başlangıç aşamalarında yaşanan karar alma süreçlerinde neler etkili olmuştur? Antalya kent merkezinde gerçekleşen derinlemesine görüşmeler neticesinde bulgular göstermektedir ki evlilik kararının alınmasında eşler arasındaki karakter uyumu etkilidir. Rus kadınlar için Türk erkeklerinin olgun, sert ve sorumluluk sahibi olmasının, onlar açısından çekici bir faktör olduğunu söylemek mümkündür. Rus kadınların Türk erkekleriyle tanıştıktan sonra daha iyi yaşam şartlarına sahip olabileceği düşüncesi, evlilik birliğinin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur. Türk erkekler açısından bakıldığında ise yabancı bir kadınla evlenmelerinde, Rus kadınların Türkiye’de yaşamaya sıcak bakması, erkeklerin evliliğe yönelmelerine etki etmiştir. Bireylerin aile kurma ve çocuk sahibi olmak istemeleri de evlilik kararının alınmasında önemli olmaktadır.

“İlk aşk, sonra çok sorumluydu. Bide kader. İşte kocam Türk, onun için. Doğru yapmak evlenmek. Çünkü çocuklar gelecek, bir sene beraber çalıştık. Sonra düşündük, evlenmeye karar verdik. Çünkü mutluyuz beraber. K 1.

“Sevdiğim için. Kader bence. Ben istedim ilk evlenmeyi. Sonra eşimde istedi evlendik. Düğün olmadı.” K 2.

“Sert biriyim, eşimin daha da sert olması gerekiyor. Bazı ortak ilgilerimiz vardı. Tanıştıktan bir süre sonra evlenmek istedik.” K 4.

“Daha önceki hayatımdan daha iyi yaşadığım için onu seçtim” K 6.

“İşim gereği. Turizmde çalıştığım için Türk bayanlar yurtdışına soğuk bakıyordu. Yurtdışında yaşamının zor olacağını düşündüklerinden bu duruma yanaşmıyorlardı. Eşimle de bu sektörde

beraber çalışıyorduk. Hem aşk açısından hem de mantık açısından kendime yakın bulduğum için böyle bir tercih yaptım.” E 1.

“Olgun ve akıllı bir insan. Aynı zamanda güzel bir insan. Güzelliğinden ziyade iyi bir insan olması bu kararı benim açımdan olumlu hale getirdi.” E 3.

“Aslında çok hızlı gelişti. Biz internette tanıştık. Eşim sonrasında iki üç ay Antalya’da kaldı. Benim askerlik durumum vardı. Askerlik durumunu bedelli ile hallettik. Mesela eylül ayı gibiydi galiba Rusya’ya gitti. Şubat ayı gibi geri çağırdım hadi muamelelere başlayalım diye. Biraz hızlı gelişti öyle söyleyim.” E 4.

“Vallla bizimki biraz ilginç oldu. Ben ilk gördüğümde dedim ki bak senle evlenecem, inanmadı. Tatil bittikten sonra ortalama bir ay sonra ben gittim. Yılbaşından sonra o geldi, ondan sonra ben gittim birdaha, sonra babasıyla o geldi tekrar, sonra ben yine gittim ameliyat oldu. Ondan sonra dedik ki tamam artık. Git gel git gel hem sana eziyet hem bana eziyet yani 6-7 ay içerisinde evlenmiş olduk. Gerçekten perde iniyor göze o bir gerçekmiş yani.” E 6.

4.2.4. Rus/Türk aile yapıları içerisinde eşlerin birbirlerinde aradıkları özellikler

Evlenme kararı verilmesi insan hayatında önemli dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır, verilen karar sadece o anı değil tüm hayatı olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Oluşacak olumsuz bir aile örneği, yalnızca bireylerin hayatını değil ondan doğacak çocuklara, üst ebeveynlere dolayısıyla da topluma olumsuz etki etmektedir; zira toplumun en küçük yapı taşı ailedir. Geleneksel dönemden modern döneme geçişle birlikte toplumsal yaşamda yaşanan değişim ve dönüşüm aile kuracak bireylerde de farklı bakış açılarının gelişmesini sağlamıştır. Günümüzde bireyler evliliği yalnızca çocuk sahibi olmak için değil, zamanda duygusal manada doyumu yaşamak için de istemektedirler. Dolayısıyla Türk/Rus aile birleşiminde eşlerin birbirlerinde aradığı özellikler karma aile örüntülerini anlamada önemlidir. Gerek Türk gerekse de Rus bireylerde eşler genellikle saygı ve sevgiyi ön planda tutmaktadırlar. Dış görünüş geri planda tutulmaktadır. Erkeğin iyi baba olması, ailesine sadık olması, dürüst ve güvenilir olması kadınlar için önceliklidir. Kadınlar, erkeğin kendilerini düşünmesini ve kendilerine değer vermesini istemektedirler. Erkekler açısından kadının güler yüzlü olması, eşine saygı duyması ve eşini anlaması ve ondan etkileşim alması önemlidir. Düşünce yapısı olarak birbirlerine yakın olmaları aranan özellikler arasındadır.

“Dış görünüş falan önemli değil. Onun karakterini tanıyınca ben anladı tamam dedi. Benim anne babadan daha önce düşünüyordu beni. Özellikle bir şey aramadı ben. Benim baba gibiydi onu gördüm ben” K 6.

“Ben kendime böyle söyledim. Güzel bir atasözü var, karı koca aynı hamurdan olması lazım. Aynı okuyor, aynı düşünüyor, üniversitede bitirdi. İnatçı da olmasa.” K 7.

“Nasıl anlatayım ki, saygı sevgi olacak bir kere. Saygı sevgiyi kaybedersen o ilişkide sorun var demektir” E 2

“Evcimen, uysal, duyarlı bana göre bu şekilde olmalı karşımdaki insan” E 7.

4.2.5. Boşanmaya İlişkin Durumlar

Boşanmada, kadın veya erkeğin evliliği bitirme konusunda aldığı kararın arkasında değişkenli bir yapının olduğu söylenebilir. Bu bağlamda evliliğin kurulma aşaması, üst ebeveynlerle olan ilişki, bireyler arası sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklar, şiddet, anlaşamama, aldatma gibi bir dizi gömülü nedenler dizisi tetikleyici etken olabilir. Dolayısıyla çalışma kapsamında Antalya’da yaşayan Rus/Türk karma aileler ile yapılan derinlemesine görüşmede, Boşanma kararına etki edebilecek etkenler neler olduğu sorusuna verilen değişkenli cevaplar dikkat çekmiştir. Rus kadınlar için aldatılmak boşanma için en temel sebep olarak ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra şiddet görmeleri, eşlerinin çok fazla alkol kullanması ve uyuşturucu kullanımının da Rus kadınların boşanmalarına neden olabilecek faktörler olduğunu söylemek mümkündür. Erkeklerin boşanma kararı alabilecekleri sebepler ise aldatılmak, anlayış ve saygının yitirilmesi, şiddetli geçimsizlik ve duygusal anlamda eşlerin birbirlerinden uzaklaşmalarının etkili olabileceği vurgulanmıştır.

“Başka kadın olacak mesela ve alkol mesela çok alkol içerse boşanacam.” K 1.

“Uyuşturucu ve çok alkol içiyorsa boşanırım. Aldatıyorsa ama duruma göre karar veririm. Birde döverse boşanırım.” K 3.

“Aldatma olursa, bunun dışında sadece fiziksel olarak aldatması değil psikolojik olarak da etkileri var. Hani atıyorum değer vermeyebilir, konuşuyorlardır ama iletişim sıfır bunlar boşanma sebebidir bana göre.” K 5.

“Anlayışsızlıktan ve saygısızlıktan dolayı boşanma kararı alabilirim” E 1.

“Aldatma olursa boşanma olur. Orda da bu kültürler var burda da bu kültür var.” E 2.

“Öncelikle aldatma işin içine girdiği zaman o ailenin ayakta durması artık neredeyse imkansız oluyor. İşin içinde aldatma olmamalı, aldatma olursa boşanma olur. Onun haricinde ise boşanmayı tetikleyecek şeyler manevi anlamda eşlerin birbirinden uzaklaşmasından kaynaklanır. Mesela masaya oturuyorsun masada yediğin yemekten bile zevk alamıyorsun. Mutlaka tartışma çıkıyor, kavga çıkıyor. Bu tür durumlarda her iki tarafta birbirlerini yıpratmak yerine boşanma kararı alabilir. Tabi işin içinde çocuklar yoksa, çocuk olduğu takdirde çok çok daha zor olur.” E 5.

4.2.6. Türk/Rus Düğünlerinde Geleneksel Adetler

Kültürel farklılıklar iki farklı bireyi kimi durumlarda olumsuz etkilerken bazen de kurulan yeni oluşumlara renk katmaktadır. Aynı toplum içinde dahi kültürel farklılıklar gözlenirken ayrı din, tarihsel geçmiş ve farklı dile sahip ülkelerin farklılıkları da yadsınamayacak kadar fazladır. Evlilik seremonisi, dünya üzerindeki birçok kültürde başka özellikler göstererek kültürel farklılıklara ayna tutmaktadır. Dolayısıyla derinlemesine gerçekleşen görüşmelerde geleneksel adetler noktasında evlilik seremonilerinde bazen paralel benzerlikler bazen de kültürel farklılıklar dikkat çekmektedir. Katılımcıların ifadelerine göre, Rusya’daki düğünlerde bölgesel olarak farklılık gösteren adetler bulunmaktadır. Düğünlerde yüksek oranda alkol tüketimi, yemek, müzik ve dans bulunmaktadır. Türk adetlerindeki imam nikahı ile benzerlik gösteren Rus düğünlerinde de kiliseye gidilerek nikahlanma işlemi iki kültür arasındaki paralelliği göstermektedir. Türkiye’de olduğu gibi Rusya’daki düğünlerde de davetliler tarafından evlenen kişilere para, altın ya da ev eşyası hediye edilmektedir. Katılımcılardan elde edilen bilgilere göre, düğünler arasında adet farklılıkları olsa da benzerlikler de oldukça fazladır. Görülüyor ki araştırma neticesinde iki kültürün de geleneksel dokusuna ait evlilik örüntüleri evlilik sürecinde Türk/Rus bireyler için bir çatışma unsuru değil aksine bir renk olarak görüldüğü satır aralarına yansımıştır.

“Votka içiyoruz, yiyoruz, çok eğleniyoruz. Rusya’daki düğünler burdakilerden çok daha güzel K 2.

“Para, altın takıyorlar. Büyük bir ekmek veriliyor damat ve gelin bir lokma koparıyor. Kim daha daha büyük parça koparıyor o, ailenin hakimi oluyor. Damadın annesi geline veriyor ekmeği. Aynı zamanda açgözlü mü değil mi ona da bakılıyor.” K 3.

“Genellikle çok alkol var, dans ediliyor, eğleniliyor. Burada biraz sıkıcı düğünler. Burada genelde kola var. Rusya düğünlerde kavga olur.” K 4.

“Bizim biraz farklı, çok benzeyende var aslında. Mesela gelini alıyorlar, geliyorlar, oynuyorlar. Şaka söylüyorlar, sonra para atıyorlar, sonra aldılar gittiler biraz gezdiler. Kaymakamlık mı nedir ona benzeyen bir yer ama oraya giriyorsun, şarkı oynuyor, kabul ediyor musun, kabul ediyor musun aynısını yapıyorlar. Sonra biraz geziler bizim restaurant var, restaurantta çok yemek var. Geceye kadar oturuyorsun, dans ediyorsun, yemek yiyorsun. Çok yemek yiyorsun, şişiyorsun. Gelin arabasının önüne oyuncak bebek koyuluyor. Herkes böyle yapmıyor bazıları böyle yapıyor.” K 7.

“Bildiğim kadarıyla Rusların çoğu Ortodoks olduğu için orada seremoniler düzenleniyor ama biz evliliğimizi Tayland’da yaptığımız için düğün yapmadık. Buraya dönünce nişan yaptık. Ama çevremden duyduğum kadarıyla kendilerine ait törenleri var.” E 1.

“Biz gittik nikah masasına oturduk. Orada kiliseye gidilebiliyor. Sonra yine burdaki gibi bir restoranta gidip eğleniyorsunuz. Belki vardır kendilerine özgü şeyler ama bizde düğün olmayınca göremedik.” E 2.

“Var. Ya şimdi şöyle hem evlilik aşamaları hem cenaze merasimleri bizden biraz daha farklı. Evliliklerde mesela yeme içme çok fazla onlarda. En basitinden Türk ailelerde yüzük sola takılıyor onlarda sağda mesela. Hristiyan’sa eğer, bizdeki imam nikahı gibi onlarda da bu tarz vaftiz şeyler mevcut.” E 6.

4.2.7. Farklı Kültürlerin Evliliğine Karşı Tepkiler

Üst ebeveynlerden kopup başka bir çekirdek aile kurma noktasında, aile üyelerinin alışıldık geniş aile tutumları evlilik aşamasında da kendisini göstermektedir. Modernizmle birlikte bireyselleşme ve özerklik isteği eşlerden biri ya da her ikisinin de üst ailelerinin baskısı ile birlikte aileyi ilk kuruluş aşamasında ciddi zorluklara maruz bırakarak bağları zayıflatmaktadır. Genellikle geleneksel yapılarda son sözü söyleyen ve kiminle ne zaman nasıl

evlenileceğine karar veren üst ailede otoriter bireyler özellikle farklı kültür, dil ve dinden kimselerin aileye evlilik yolu ile girme ve sonrasında olacak çocukların anne ya da babası olması durumuna ise oldukça tutucu tavırlar takınabilirler. Türk/Rus karma aileleriyle gerçekleştirilen derinlemesine görüşme çıktıları göstermiştir ki, bahsi geçen tutucu tavırlar yalnızca Türk geleneksel aile yapısında değil Rus kültüründe de kendisini göstermektedir.

Rus/Türk bireylerin evliliklerinde, ailelerin yabancı gelin veya yabancı damada bakışları aileden aileye farklılık göstermektedir. Muhafazakâr aileler için eşlerin dini durumu tepkiyle karşılanmıştır. Bazı aileler gelini veya damadı tanınamalarından ötürü bireylerin evlenmelerine çekinceyle yaklaşmışlar, zaman içerisinde ise birbirlerini tanıdıktan sonra kaynaşma içerisine girmişlerdir. Ailelerden bir tanesi ise, Rus gelinin ailesinin Türk birisiyle evlenmesine olumsuz ve sert tepkiler vermesinden dolayı kaçarak evlenmişlerdir. Kaçarak evlenen eşlerin ifadelerine göre, evlenmelerinin üzerinden 4 yıl geçmesine rağmen Rus gelinin anne ve babası, kızlarının boşanmaları için sürekli baskı yapmaktadırlar. Görüşmeye Katılan Türk erkeklerden biri ise ailesinin yabancı bir kadınla evlenmesine tepki gösterdiğini ve bir süre kendisiyle görüşmeyi reddettiklerini ifade etmiştir. Bunun nedeni ise çocuklarının daha önceki evliliğini de yabancı bir kadınla yapmış olması ve bu kişiyle boşanma sürecinde yaşanan olumsuzluklardan dolayı böyle bir tepki gösterdikleri anlaşılmıştır. Türk erkeklerin Rus bir kadınla evlenmeleri, Antalya'nın kozmopolit yapısından ötürü bu coğrafyada olmasa da kapalı yapının hâkim olduğu Anadolu kentlerinde kabul görmeyebilir. Genel olarak her iki kültür tarafından gösterilen tepkilerde, yabancı damat ve yabancı geline karşı önyargı olduğunu söylemek mümkündür.

“Bizim aile normalde görmediği zaman biraz korktu herhalde ama ne zaman benim kocam geldi sonra tanıştık. Çok güzel adam dediler. Şimdi onu daha fazla seviyorlar benden.” K 1.

“Sadece onun ailesi istemedi.” K 3.

“Benim annem babam eşimi çok seviyor olumsuz tepki olmadı. Bizi desteklediler.” K 4.

“ Oldu. Kaçtıktan sonra tamamen aileden koptuğum için yeni çevrelere yöneldim. Ekonomi ilk baş kötüydü şimdi yavaş yavaş düzeltmeye başladık.” K 5.

“Bu fark etmez nerden olduğu, zaten ben Gürcistan'da okudu. Orada Yunanistan, Yahudi, Ermeni, Rus, Ukrayna, Azeri hepsi bir arada zaten. Hepsi arkadaştı o yüzden yabancı olması sıkıntı olmadı.” K 6.

“Yok, karşılaşmadım kendi çevremde. Daha çok böyle İç Anadolu Bölgesi’nde insanlar tuhaf karşılayabiliyor eşim yabancı olduğu için” E 1.

“Boykot yedim ilk evliliğimden dolayı. Benim ilk evliliğimde yabancıydı, Belaruslu’ydu. İşte dokuz yıl evli kaldık. Kötü ayrılınca ailem yabancı istemedi tekrardan ama bu geçtiğimiz Ramazan Bayramı’nda gayet güzel kucak açtılar. Şimdi her şey çok güzel.” E 3.

“Ya şöyle benim annem babam ayrı, ayrı büyüdüm. Annemden bir tepki görmedim çünkü annem Almanya’da ikamet ediyor, o da farklı ülkede. Kız kardeşim de orda. Ailemiz içinde yine yabancı kültürden gelmiş başka insanlar da var. Biz kendimiz de Kafkas kökenliyiz, çok bir sıkıntı yaşamadık o yüzden. Babamın çok söz hakkı kalmadı.” E 4.

“Tabi ki. İlk önce herkesin karşı olduğu nokta Türk olmaması oldu. En büyük problem olarak bunu gördüler. Müslüman değil dediler onu da problem olarak gördüler ama biz her şeyi çözdük. Tabi bu zorla bir din değişimi falan değildi. Kendisi zaten Tanrıya inanıyordu, kitaplara inanıyordu ama aile baskısından dolayı din seçmemişti. Herkesten de saklıyordu bu durumu. Ben tanıttikten sonra, sadece tanıttım kendisi Müslüman olmaya karar verdi.” E 5.

“Ya şimdi şöyle, benim ailem biraz daha farklı bir aile yani hala tarafı biraz sofî oradan biraz olumsuzluk oldu ama benim annem, babam, kardeşlerim açısından zerre kadar bir şey olmadı. Benden fazla seviyorlar desem yeridir yani. Babamla annem sen nasılsın dedikten sonra telefona eşimi istiyorlar. E 6.

4.2.8. Evlilik sonrası sosyo-kültürel ve ekonomik çevreler

Evlilik, kadın ve erkek arasında gerçekleşen bir sözleşme olmakla birlikte, bünyesinde aile, çevre, arkadaş, akraba gibi geniş skalada aktörleri de içerisine dahil eder. İster geleneksel ister modern ailelerde olsun üst ailelerin sermayeleri, sahip oldukları farklı bileşenleriyle birlikte yeni çekirdek aileye cereyan etmektedir. Evliliklerin birçoğu birbirine yakın sosyo-kültürel ve ekonomik sermayeye sahip bireyler arasında gerçekleşmekle birlikte, her birey kendisine ait sermayeyi yeni oluşuma ekleyerek yeni bir sermaye ağı oluşturmaya başlar. Antalya’da gerçekleşen derinlemesine görüşmeler de göstermiştir ki evlilikten sonra eşler, birbirlerinin kültürel çevrelerine ve arkadaşlıklarına uyum sağlamaya başlamışlar; böylece iki kültürün de sosyalizasyon süreci daha sancısız ve kolay gerçekleşmiştir. Türkler eşlerinden

dolayı Ruslarla, Ruslar ise yine aynı şekilde eşlerinden dolayı Türklerle daha fazla arkadaşlık bağı kurma eğiliminde olmuşlardır. Farklı kültüre ait iki kişinin kurmuş olduğu aile yapısı sosyo-kültürel çevreyi de evlilik öncesi döneme göre farklılaştırmaktadır. Aileler, ağırlıklı olarak kendileri gibi karma aileler ile tanışarak arkadaşlık bağı oluşturmuşlardır. Rus/Türk evliliğine karşı olan üst ailelerden dolayı eşler, psikolojik olarak huzurlu yaşamak için kendilerini üst aile ortamlarından soyutlayabilmektedirler.

“Şimdi çevremde Türkler daha fazla var ve biraz yavaş yavaş Türk kültür alıyorum. Mesela önce Türkler düğün anlamadım ben. Mesela düğün biz neden yapmadık çünkü benim için çok farklı oldu. Ben çok ilginç bir şey çok farklı ama şimdi alıştım ben. Ben yavaş yavaş alışıyorum mesela kültüre. Şimdi ben anlıyorum güzel şarkılar falan, çay içmek kültür. Türk kahvesi mesela Türk kahvesi önce beğenmedim. Simit hiç anlamadım ama şimdi alıştım ben anlıyorum evet. Gerçekten çok güzel.” K 1.

“Önceden çalışıyordum şimdi ev hanımı oldum.” K 3.

“Ben evlendim mesela Rus arkadaşlarım hiç yoktu burda, azdı, uzaktaydı. Hemen tanıştım komşularım var arkadaşlarım var hep Türkler. O yüzden Türkçede konuşmaya başladım. Bana kolay geldi.” K 7.

“Elbette oldu. İşim gereği de turizmde çalıştığım için ve çalıştığım firma genelde Rus pazarına yönelik olduğu için eşimde Rus olduğu için yeni kişilerle arkadaşlık kurdum. Evlenmeden önce de tanışmış olduğum Rus arkadaşlarım vardı. Evlendikten sonra eşimin ailesi ile de tanıştıktan sonra bu çevre daha da genişledi.” E 1.

“Oldu. Burada bizim gibi farklı aileler tanıdık. Görüştük onlarla, güzel oldu bizim için.” E 2.

“İlk üç yılımızda baya bir zorlandık. Çünkü biz kaçarak evlendik. Durum böyle olunca herkesten uzak kalmamız gerekti, kendi ayaklarımızın üzerinde durmaya, hani kaçtığımızda sıfırdan kaçtık. Maddi durumumuz hiç yoktu. İlk üç yıl ayakta durmaya çalıştık sonraki iki yıl artık toparlamaya başladık.” E 5.

“Burda insanın şöyle bir avantajı oluyor: Üst komşunuz başka bir ülke vatandaşı oluyor. Yeni insanlarla tanışıyorsunuz yabancılarla, bizim gibi ailelerle denk geliyoruz. Bir kaynaşma oluyor.” E 6.

4.3. Aile İçi İlişkiler

Aile içi ilişkiler, aile içerisindeki genel yapıyı anlama da bize ipuçları sunar. Ailelerde karar alma durumları, ev işlerindeki sorumluluklar, doğan çocukların isimleri, çocukların yetiştirilme tarzları eşlerin birbirleriyle iletişimleriyle ve anlayışlarıyla ilgilidir.

4.3.1. Hane İçerisinde Sorumluluklar

Dünya genelinde toplumsal cinsiyete dair düzenlemeler birçok kültürde sözde yapılıyor olsa bile cinsiyet eşitliğine dair birçok mevzu muallakta kalmaktadır. Özellikle ataerkil toplum yapılarında gündelik pratiklerle varlığını devam ettiren bu mevzunun teorik söylemlerle de bir anda değişeceğini beklemek çok gerçekçi görünmemektedir. Geleneksel Türk toplum yapısında toplumsal cinsiyete dair bakış açısı belli iken söz konusu Ruslar olduğunda da durumun çok değişmediği görülmektedir. İki farklı kültürün sosyolojik yapısını tespit etmek de aslında hane içerisini irdelemekle başlayacaktır. Yapılan derinlemesine mülakatlarda Rus/Türk karma ailelerde ev işlerindeki sorumluluklarda eşler birbirlerine destek olmaya çalışsalar da genel olarak ev içi sorumluluğun kadına ait olduğu görülmüştür. Bu durumun erkeklerin iş hayatı nedeniyle aktif çalışma durumunda olmaları, kadınların ise çalışmadıklarından dolayı zamanlarının çoğunu ev içerisinde geçirmelerinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Genel itibariyle erkekler evin ekmek kazananı olarak kamusal alandaki işlerle meşgul iken kadınlar ise ev içi işlerle ilgilenmektedir.

“Tabi ki ben yapıyorum ama eşimde yardım ediyor. Mesela işten geldi, bebek çok yaramaz oldu ben bişey yapmadı o bana yardım ediyor tabi. Mesela o da çok yorulduğu zaman o da yapmıyor ben de yapmıyorum beraber yapmıyoruz.” K 1.

“Ben yapıyorum tabi. Zaten ben birinci yıl çok ayıp hissettim. Yemek yapamıyordum o öğretti bana.” K 6.

“Dediğim gibi biz çekirdek bir aile olduğumuz için eşimin yetişemediği durumlarda tabi ki benim tarafımdan da destek çıkılıyor. İşim gereği yoğun olduğum için zaman buldukça yardımcı olabiliyorum.” E 1.

“Bizde öyle bir şey yok ama yemek ve temizlik olayları genelde eşimde ama benim hizmetçim değil kendisi, bende elimden geldiğince yardım ediyorum.” E 6.

4.3.2. Aile İçerisinde Karar Alma

Toplumsal cinsiyete dair mevzu kendisini yalnızca somut olaylarda değil karar alma gibi soyut durumlarda da göstermektedir. Antalya’da Rus-Türk karma evliliklerle oluşan ailelerde alınan kararların ciddiyet boyutuna göre karar merkezinde değişiklikler yaşanabilmektedir. Görüşmecilerden gelen *“kararın ciddiyet boyutu”* genellikle erkekleri ifade etmektedir. Gerek Rus kadınlar gerekse de Türk erkekler son karar mekanizması olarak erkekleri görmektedirler. Aile içerisinde kararlar genel olarak ortak alınmaya çalışılırken, konuya kim daha fazla hâkim durumdaysa o kişinin fikri önemli olmaktadır. Bunun yanı sıra yemek, alışveriş gibi daha basit konularda karar merkezi kadınlarken, ortak kararın alınmadığı aileyi ilgilendiren çok önemli durumlar ise karar merkezi Türk erkeklerindedir. Türk erkeklerinin baskınlığı, karar alma sürecinde Rus kadınlar tarafından önemli görülmektedir.

“Biz hep ortak karar alıyoruz, konuşuyoruz hep.” K 2.

“İkimizde baskı yapmayı seviyoruz. Haklı olduğunu biliyorsam karar tabi ki de eşimde.” K 4.

“Ortak yapmaya çalışıyoruz ama % 60’ı eşimde.” K 5.

“Genelde ortak karar alıyoruz. Olayı kimin daha çok bildiğiyle alakalı olarak görüşler ağır basabiliyor. Eğer benim tarafımdan olay daha net biliniyorsa benim fikrim daha ağır basar. Ama eşim konuyu daha iyi biliyorsa onun fikrinin daha ağır bastığını söyleyebilirim.” E 1.

“Aramızda konuşuruz ama son karar bende var.” E 4.

“Ben ama şöyle ben: Bugüne kadar kim daha doğru kararlar vermişse o karar veriyor. Bazı benim yanlış karar verdiğim konularda ise eşim karar verir.” E 5.

4.3.3. Bir Yabancıyla Evlenmek

Geçmişten beri kültürlerarası evlilikler pek çok toplumda görülmekle birlikte günümüzde akışkanlığın artan temposuyla birlikte küresel dünyada daha görünür bir hal almıştır. Bu tarz karma evlilikler çok kültürlü bir yaşam deneyimi sunarken diğer taraftan yeni

oluşan yeni kuşağa, ikili hayat biçimi sunmakta ve çok kültürlülüğü normalleştirmektedir. Gerçekleşen evlilikler ile bir yandan kültürel değerler bir diğerine aktarılırken, diğer taraftan da hem etkileyen hem de etkilenen konuma gelmektedir. İki farklı sosyolojik ve biyolojik yapının problem çözme ve farklı yönlerini kabul etme konusunda yaşanan zorluklar birtakım çatışmaları da beraberinde getirmektedir. Farklı milletten biriyle evlenmek zaman zaman eşler için zor olabilmektedir. Bunun en büyük sebebi ise aradaki kültürel farklılıktan kaynaklanmaktadır. Eşlerin kendi kültürlerine ait örf-adetlerinin yanı sıra eşlerinin de örf-adetlerini tanımaya çalışmaları, onlara kafa karışıklığı yaratabilmektedir. Görüşmeler neticesinde Türkiye'ye gelen Rus kadınların gerek uzaklık gerekse de ekonomik şartlardan dolayı sık sık Rusya'ya ailelerini ziyarete gidememeleri onlar açısından zor bir durum olmaktadır. Dil konusunda ilk başlarda genel olarak İngilizce üzerinden iletişim kurulmasına rağmen, eşler birbirlerini anlayabilme de zorluklar yaşamışlardır ama zaman içerisinde dil öğrenimiyle birlikte bu sorun minimuma inmiştir. Rus kadınların bazıları Türk yemeklerini yaparken zorlanmaktadırlar. Rusya'ya göre Türkiye'deki yemek kültürünün farklı olduğunu ifade etmişlerdir.

“Bazen anlamak biraz zor çünkü kültür farklı ama şimdi biz alıştık ama önce vardı. Mesela ne zaman şaka yapıyor ben anlamıyor şakayı. O yüzden üzülüyorum. Neden böyle sana dedi? O, diyor bu hiç kötü birşey değil bu çok güzel birşey işte böyle şeyler var ama sonra anlatıyorlar anlıyorum.” K 1.

“Yemek konusu zor. Rusya ile burası çok farklı çünkü. Ben zorlanıyorum bu konuda.” K 3.

“Adetler. Rusya'da bir şey yapabilirsin ama burada yapamazsın. Çünkü burada yapılmıyor.” K 3.

“En zor tarafı mesela ben bazen Rusya'yı özliyorum gidip görmek istiyorum. Uzakta, oraya gitmek için çok vakit gerek. Para da gerek, zaman da gerek. Böyle kalkıp gittin baktın yok.” K7.

“Dil çok sorun oluyordu ama onu da çözdük.” E 2.

“Eşimin İngilizce biliyor olması büyük avantajdı çünkü ben de biliyorum. İlk başlangıç zorluk yaşamadık.” E 4.

“Eğer ki ben onun dilini bilmiyor olsaydım dil derdim ama şu an bir zorluğu yok. Kültür olarak bile olsa bazen ben onun kültürüne uyuyorum bazen o benim. Mesela paskalyada onun için yumurta bile boyadım” E 5.

4.3.4. Aile İçerisinde Çocukların İsimlendirilmesi ve Yetiştirilme Kültürleri

Aynı kültür, din ve etnik kökenden gelen bireylerin kurduğu aile oluşumlarında, çocuklar sosyalizasyon süreci ile anne ve babanın ortak kültürüne göre yetişmektedir. Farklı kültürden bireylerin gerçekleştirdiği çapraz evliliklerde, kültürel değerlerin paylaşılması konusunda çocukları yetiştirirken bazı problemler yaşanmaktadır. İlk olarak doğacak çocuğun isimlendirilmesi mevzusunda hem Rus hem de Türk ismi veren ailelerin kendi kültürünü benimsetmeye yönelik etnosantrik bakış açısında oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra tarafların arasında uyuşmazlık ve çatışmayı azaltmak adına iki kültürün dışında isimler de tercih edilmektedir.

Kültürlerarası evliliklerde çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte daha önce problem olmayan unsurların ortaya çıkması muhtemeldir. Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte isim verme süreciyle başlayıp, bir takım dini ritüeller ve yetiştirilme tarzı gibi mevzularla devam eden bu süreçte her birey kendi kültürel devamlılığını çocuğu üzerinde gerçekleştirmeyi hedefler. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ev içi alanda kalan kadın daha fazla çocuğuyla vakit geçirmekte, dolayısıyla kültürel açıdan çocuğu kendi doğrularına, geleneklerine ve göreneklerine göre yetiştirmektedir. Antalya’da karma ailelerle gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde ailelerin bazıları, Türkiye’de yaşamalarından dolayı çocuklarının ağırlıklı olarak Türk kültürüne göre yetiştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bazı aileler çocuklarının iki tarafın da kültürünü bilmesi gerektiğini ifade etmelerinden dolayı, çocuklarını her iki kültüre göre de yetiştirmeye çalışmaktadır. Bazı ailelerde ise annenin çalışmaması, vakitlerinin çoğunluğunu çocukla birlikte geçirmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda bu tür ailelerde anne faktörü nedeniyle çocuk Rus kültürüne daha yakın olabilmektedir.

“İlk beraber. Biz şov izledik televizyon ve sevdik bir tane beğendik. İkinci ismi buldum ben hamileyken. Ama Türk ismi ikisi de güzel. İşte evet Türkiye’de yaşıyoruz. Türk kültür biraz daha fazla olacak. Rus kültür o da var. Mesela burda yeni yıllar çok kutlanmıyorlar ama biz kutluyoruz çünkü ben çok seviyorum o yüzden karışık büyüyor.” K 1.

“Çocuklar ilk evliliğimden olduğu için isimlerini eski eşimle beraber koymuştuk. Rusya’da yaşayan kızım Rus kültürüne göre yetişiyor. Burada benimle yaşayan kızım iki kültüre göre de yetişiyor. İkisi de önemli.” K 3.

“İkimizde birer liste yaptık, ortak karar verdik. Türk’te olmasın Rus’ta olmasın dedik. Her yerde tanınan bir isim olsun istedik. Benimle çok zaman geçiriyor ve Rus kültürüne göre yetişiyor” K4.

“İki çocuğun var Esma ve Asya. İlk kızımız yurtdışında doğdu. Ben orada çalıştığım için. İkinci kızımız Rusya’da doğdu. Bir süre orada yaşadık. Daha sonra Türkiye’ye geldik. Annemin ismi Selma, kız kardeşimin ismi Esra, o yüzden benzer olsun diye karar verdik. Türk kültürüne göre yetiştirmeye çalışıyoruz ama Rus kültürüne göre de aldığı şeyler var annesi tarafından.” E 1.

“Hanım koydu. Benim de hoşuma gitti. Hem Türk hem Rus kültürüne göre yetiştiriyoruz. O taraftan da kopmasın bu taraftan da kopmasın.” E 2.

“Eşim istedi aslında ama ortak bir isim oldu. Onun ailesinin dilinin dönebileceği, bize de Türk kültürüne yakın bir isim seçmeye çalıştık. Ben çok seyahatli çalıştığım için şu ana kadar Rus kültürüne daha yakın yetişiyor annesinden dolayı açık konuşmak gerekirse. Son dönemlerde benim biraz seyahatlerim azaldı. Benim ailem de gidiyor, geliyor. Anaokuluna da başladı. Artık bizim kendi kültürümüzü de öğrenmeye başladı. E 4.

4.4. Aile ve Toplum Yaşamına İlişkin Olgular

Rus gelinlerin geldikleri yeni yaşam alanları olan Antalya’da yerel bir sakin mi yoksa öteki mi olduklarına ilişkin net bir söylemde bulunmak kolay olmamakla birlikte bunun biraz da kişisel özelliklerle ve dahil olduğu toplumun yapısı ile alakalı olduğu söylenebilir. Evlenmeden önceki yaşam tarzları ile evlenip başka bir kültürle bütünleşmeleri durumunda hayatında yaşanan değişim ve dönüşümün boyutu da aslında göçün ve farklı kültürden biriyle evlenmenin sosyal hayata olan yansıması açısından önemlidir. Bu bölümde ailelerin toplumsal değer yargılarına ve evlilik öncesi veya sonrasındaki dini tercihlerine, böyle bir tercih söz konusu olduysa bu noktada eşlerin etkisinin olup olmadığına değinilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda bireylere nikahsız birlikte yaşama, evlilik dışı çocuk sahibi olma ve dini tercihleri ile ilgili sorular sorulmuştur.

4.4.1. Ailelerin Evlilik, Birlikte Yaşama ve Evlilik Dışı Çocuk Sahibi Olmaya Bakış Açıları

Kültürel farklılıklar, söz konusu evlilik olduğunda kendisini daha keskin çizgilerle göstermektedir. Evlenmeden birlikte yaşama sürecine Türk erkekleri tarafından hem olumlu hem de olumsuz yaklaşılmaktadır. Daha muhafazakâr olanlar, evlilik öncesi birlikte yaşamaya karşı çıkmaktadırlar. Bazı erkekler ise evlilik öncesi birlikte yaşamının, eşlerin birbirlerini daha iyi tanımlarını sağlayacağını düşünmekte, bundan dolayı da belirli bir süre evlilik öncesi birlikte yaşamının gerekli olduğunu düşünmektedirler. Rus kadınlarda ise evliliğin gerekli olduğunu söyleyenlerin yanı sıra, kadınlar genel olarak evlenmek isteyeceği kişileri daha iyi tanımak adına evlilik öncesi birlikte yaşamaya sıcak bakmaktadırlar. Evlilik dışı çocuk sahibi söz konusu olduğunda ise aileler bu duruma karşı çıkmaktadır. Hem çocuk açısından hem de kendileri açısından çocuk söz konusu olduğunda, mutlaka evlilik olması gerektiğini savunmaktadırlar. Çocuğun, aileler üzerindeki yaşam biçimini doğrudan etkilediğini söylemek mümkündür.

“İşte mesela evlenmeden önce biraz yaşamak bence olur. Sadece tanışmak, bakıcak nasıl adam gerçekten böyle şöyle temiz mi kirli mi ama çok değil. Mesela on sene bu yanlış, bu çok fazla ama bir sene olabilir. Bence hamile oldu evlenmek gerekiyor.” K 1.

“Herkesin kendi hayatı sonuçta istediği gibi yaşayabilir ama evlenmeden önce çocuk olmamalı.” K 2.

“Öyle olmaması gerekiyor aslında ama biz şimdi modern dünyada yaşıyoruz. Birlikte yaşayabilirler ama çocuk olursa evli olmalılar.” K 3.

“Evlilik dışı çocuk sahibi olmaya karşıyım. Evlilikten önce mutlaka birlikte yaşamalıyız. Uyuyor muyuz birbirimize diye bakmalıyız.” K 4.

“Ben ne düşünüyorum, erkekler böyle beraber çok yaşasa sonra alışırlar evlenmek istemiyorlar. Tamam böyle yaşıyoruz çok rahat. Ben bu konuda çok sertim. Ben ne diyorum, tamam beraber yaşasak mesela bir iki hafta. Sonra hemen karar veriyoruz evleniyoruz. Kafamızı ikimizde yormayacağız böyle söyledi ben.” K 7.

“Evlilik önemli. Çocuk yapmak ve birlikte yaşamak için evlilik gerekli. Sonuçta bir çocuk dünyaya geliyor. Anne ve baba olarak bunun sorumluluğu onun ilerideki yaşamını etkileyecek.

Olumsuz şeylerle karşılaşmamak adına evlenme yoluyla çocuk yapılırsa daha doğru olacağını düşünüyorum.” E 1.

“Yok hayır. Ben o konularda biraz muhafazakârım. Evlilik olmalı her zaman.” E 3.

“Ben karşıyım. Evlenmeden bu durumların yaşanmasının doğru olmadığını düşünüyorum.” E 7.

4.4.2. Evlilik Sürecinde Din Değişimi

İlk insandan günümüze, hayatta kalabilmek için maddi ihtiyaçların yanı sıra manevi olarak da ilahi bir yapıya inanma güdüsü hem bireyler hem de toplumlar arasında çatışmalara konu olmuştur. Aile içinde sosyalizasyon süreci ile gerçekleşen dini sosyalleşmeyle kişiler ritüellerini ve pratiklerini oluştururlar. Dolayısıyla bu durum kültürlerarası gerçekleşen evliliklerde eğer din de ayrı bir yapıyı oluşturuyorsa çatışma çoğu zaman kaçınılmaz olmaktadır. Antalya’da karma ailelerle yapılan derinlemesine görüşmelerde din değişimi evlilik oluşumlarında bazen bir şart unsuru olarak ortaya sunulmuş bazen de baskı ile bireylere sunulmuştur. Özellikle Türk erkeklerinin Rus eşlerine yönelik baskı yapmadıklarına dair söylemlerinin aksine satır aralarında aslında dinin kendileri için olmasa bile üst aile baskısından kurtulmak için başvurdukları bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Rus gelinler ise maruz kaldıkları dini baskıları açıklamada daha açık davranarak, evlilik öncesi ve sonrası din mevzusunun tartışma alanı oluşturduğunu ve baskı ile karşılaştıklarını itiraf etmişlerdir. Erkeklerin baskı yapmadan dini anlattıklarına ilişkin söylemleri de aslında Rus gelinler tarafından üstü kapalı bir evlilik şartı olarak görülmüştür.

“Evet oldu. Ailesi istedi. Sonra imam geldi.” K 1.

“Önce sorun olmadı. Sonra istedi benden, ben önce kabul etmedi ama sonra oldu din değişimi.” K 3.

“Eşim Müslüman oldu. Çevremin bu konuda etkisi oldu.” E 1.

“Yok zorlamadım ben. Sonuçta özgür bir dünyada yaşıyoruz. Ben dinine karışmam kendi bilir.” E 2.

4.5. Sosyo-Kültürel Faaliyetler

Kişiler, boş zamanlarını kendi zevkleri doğrultusunda yapmaktan zevk aldıkları şeylerle meşgul olarak geçirirler. Bireyler, evlenip aile olduktan sonra ise bu boş zaman vakitlerini ve aktivitelerini aile doyumu için diğer fertlerine göre de düzenlemek zorundadır. Çocuğu olan aileler boş zamanlarını değerlendirirken, çocukları da göz önünde bulundurarak ortak eğlenebilecekleri alanlarda zaman geçirmektedirler. Antalya’da yaşayan karma aileler için de görüşmeler sonucunda Antalya sahillerinin aileler için boş zamanlarında önemli bir aktivite alanı oluşturduğu görülmektedir. Denize girmek ve piknik yapmak ailelerin birlikte gerçekleştirdiği önemli faaliyetler içerisinde. Ailelerin bazıları zaman geçirmek için daha sakin yerleri bazıları ise daha kalabalık mekanları tercih etmektedirler. Kitap okuma, dizi izleme de yine ailelerin birlikte gerçekleştirdiği faaliyetler arasındadır. Bu noktada eşler arasındaki uyum ve ailenin imkanları yapılan aktiviteler üzerinde etkili olmaktadır. Buradan anlaşıyor ki eşler arasındaki uyum kendisini boş vakit aktivitelerinde de göstermektedir.

“Dışarı çıkıyoruz zaten çok geziyoruz biz. İlk bebek kreşe gidiyor, biz geziyoruz. Denize gidiyoruz, kampa gidiyoruz her yere gidiyoruz. Yani her seferde farklı yerleri görmek istiyoruz.” K 1.

“Geziyoruz, denize gidiyoruz, piknik yapıyoruz, sohbet ediyoruz.” K 2.

“Yemek yapıyoruz, telefon oyunu oynuyoruz, dışarı çıkıp yürüyüş yapıyoruz, dağ yürüyüşlerine çıkarız. Yapabilecek ne kadar aktivite varsa birlikte yapmaya çalışıyoruz. Kitap okuruz sesli birbirimize, gitar çalarız.” K 5.

“O kendi dizilerini izliyor ben kendi dizilerimi izliyorum. Dışarı çıkıyoruz geziyoruz, Kaleiçi’ne geziyoruz.” K 7.

“Film izliyoruz, geziyoruz. Genelde çocukların keyif alacağı yerlere gidiyoruz. Antalya’da zaten birçok zaman geçireceğimiz alan var. Çocuklar keyif alabilsin diye çocuk oyun alanlarının olabileceği yerleri tercih ediyoruz.” E 1.

“Şöyle, eskiden arabamız vardı. Arabamıza atlardık kafamıza göre, aramız vardı aramıza giderdik. Deniz kıyısına giderdik. Arabamız yandı. Arabamız yanınca yaya kaldık. Yaya kalınca otobüsün gittiği yerlere gidebiliyoruz. Şehir merkezine gidiyoruz, kapalı yolda yürüyoruz.”

E 3.

“Elektrikli scooterimiz var. Ona atlarız, beraber gezeriz. Gittiğimiz Burger king var oraya gidip hep birlikte kahve içeriz, sahile ineriz sahilde otururuz, köpeğimizi gezdiririz. Alışveriş yapacaksak awm ye gideriz.” E 4.

“Evde yapılabilecek olan her şey. Temizlikten tut eğlencesine kadar. Eğlence dediğim mesela ikili oyunlar bile var. Kitap okumak, gezmek. En çok sevdiğimiz şey dışarı çıkıp gezmek. Markete giderken bile beraberiz. Bu şekilde olduğu zaman insan insandan sıkılmak yerine daha çok konuşacağı şey oluyor. Sokaktaki ağacı, kediye köpeği bile tartışabiliyorsun.” E 5.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Göç olgusu, insan yaşamına doğrudan etki edebilen bir faktördür. Geçmişten günümüze insanlar doğal, siyasi, kültürel ve ekonomik nedenlerden dolayı göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu tür göçler insanların iradeleri dışında gerçekleşebilirken, modernleşme süreciyle birlikte bireylerde oluşan bakış açıları göç olgusunu isteğe bağlı hale de getirmiştir. İnsanların yine iş, eğitim ve turizm amaçlı gerçekleştirdiği göçler zaman içerisinde kalıcı hale gelebilmektedir.

Göçün her geçen gün belirli kategorilere ayrılması onu her zaman canlı tutmaktadır. Bu kategorilerden bir tanesi de uluslararası evlilik göçüdür. Gelişen teknolojik alt yapılar ve ulaşım ağlarıyla birlikte, insanlar açısından mesafe kavramı aşılması kolay bir durum haline gelmiştir. Bu nedenle farklı ülkeden bir insanla evlenmek bireyler için gerçekleştirilebilir olgu haline gelmiştir. Uluslararası evlilikler, farklı kültürlerin aynı ortamı paylaşmalarından dolayı dikkat çekici olabilmektedirler.

Türkiye önceden göç veren bir ülke konumundayken, zaman içerisinde göç alan bir ülke konumuna gelmiştir. Gerek ekonomik gelişmeler gerekse de turizm faaliyetleri Türkiye'yi uluslararası göçler için hedef ülke pozisyonuna getirmiştir. Uluslararası göç içerisindeki uluslararası evlilik göçleri, Türkiye'de artarak devam etmektedir. Türkiye'de uluslararası evlilik göçleri denildiğinde akla ilk gelen kentlerden bir tanesi Antalya'dır. Antalya'ya göç eden kişilerin ülkelerine bakıldığında, en fazla göç Rusya'dan gelmektedir. Antalya'daki deniz turizmi öncelikli olarak Rusları buraya yönlendirmektedir. Zaman içerisinde Rusların Antalya'ya yerleşme isteğiyle birlikte, kentte Ruslara yönelik konut satışlarında artış yaşanmaya başlamıştır. Rus ve Türk bireylerin aynı şehirde aynı ortamlarda yer almaya başlamaları, iki farklı kültürü etkileşime girmesine neden olmuştur.

Bu çalışmada, literatürde detaylı bilgiler bulunmayan Antalya'da yaşayan Rus/Türk karma aile yapıları incelenmiştir. Eşlerin tanışma süreçleri, evliliğe yaklaşımları, aile içi ilişkileri, sosyo-kültürel faaliyetleri gibi durumlar katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapılarak Rus/Türk karma aile yapıları hakkında bilgiler sunmuştur. Araştırmaya 14 kişi katılmıştır. Bu kişilerin 7 tanesi Türk erkeklerden, 7 tanesi ise Rus kadınlardan oluşmuştur. Katılımcılardan elde edilen bilgilerin yanı sıra TÜİK ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM) gibi kurumlardan elde edilen veriler, Antalya'da yaşayan Ruslarla alakalı bilgiler sunmuştur. Çalışma, *İki farklı kültüre ait bireylerin oluşturduğu karma evliliğin genel görünümü nasıldır?* Sorusuna yanıt arayan bir çalışma olmuştur. Bu çalışmadan elde edilen sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür.

- Rus ve Türk bireyler yurtdışında ve yurt içinde iş ortamı, sosyal medya, tatil ve ortak arkadaşlar aracılığıyla tanışabilmektedirler.
- Hem Rus eşler için hem de Türk eşler için fiziksel görünüm ikinci plandadır. Rus kadınların olgun, mantıklı ve uyumlu yapıları Türk erkeklerini etkilerken, Türk erkeklerinin baskın karakterleri, sorumluluk sahibi olmaları ve sahiplenici tutumları Rus kadınların evlilik tercihlerinde önemli faktörlerdir. Bireyler eşlerini seçerken Rus veya Türk diye seçmemişlerdir. Eşler arasındaki karakter uyumu eş seçiminde etkili olmuştur.
- Rus/Türk karma aile yapıları çekirdek ailelerdir. Özellikle Rus eşler, sadece eşlerin ve çocukların olduğu aile türlerinin daha güzel olduğunu ifade etmektedirler.
- Ailelerin Antalya'yı tercih etmelerinde Antalya'daki turizm faaliyetleri nedeniyle Rusların göç ederek gelmesi ve burada eşlerin tanışarak evlilik yoluna girmeleri, işlerini burada kurmaları ve Antalya'nın karma aile yapıları açısından kültürel anlamda bir zorluk yaşatmayacağı düşüncesi, eşlerin Antalya tercihinde önemli olmuştur.
- Evlilik yaşı olarak her iki taraf da kişinin eğitimini tamamlamasını ve evlilik sorumluluğunun üstesinden gelebileceğini hissettikten sonra evlenmesi gerektiği görüşü hakimken, katılımcılara göre 25-30 yaş aralığının evlilik için uygun olduğunu söylemek mümkündür.
- Rus/Türk karma aile yapılarında eşler için saygı ve sevgi önemlidir. Erkeğin iyi baba olması kendilerine değer vermesi, ailesine sadık olması kadınlar için önemli faktörlerdir. Erkekler açısından ise eşin anlayışlı, saygılı ve güler yüzlü olması eşlerin birbirlerinde aradıkları özellikler arasındadır.
- Rus/Türk karma aile yapılarında boşanmaya neden olabilecek durumlar içerisinde en önemli etken aldatma ve şiddettir. Eşler aldatılmak konusunda son derece serttirler. Bunun yanı sıra yüksek alkol kullanımı, uyuşturucu kullanımı ve duygusal etkileşimin kaybedilmesi eşler arasında boşanma durumunun yaşanmasına neden olacak etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Rus düğünleri ve Türk düğünleri arasında yöresel farklılıkların dışında benzerlikler de bulunmaktadır. Her iki tarafta da düğün prosedürleri birbirine benzemektedir. Türk düğünlerinde takılan altın merasimi, eğlence faaliyetleri Rus düğünlerinde de bulunmaktadır. Dini nikah ve resmi nikah ayrımı her iki kültürde de benzerlik göstermektedir.
- Rus ve Türk eşlerin evliliklerine bazı ailelerde destek verilirken, bazılarında ise bu evliliğe engel olmaya çalışıldığını söylemek mümkündür. Burada gelin ve damadın Türk veya Rus olmaması etkilidir. Aileler içerisinde bu durumdan dolayı kaçarak evlenen kişiler bulunmaktadır. Antalya’da olmasa da Türk eşlerin memleketlerinde, yabancı bir kadınla evlenilmesi tuhaf karşılanabilmektedir.
- Bu tür karma ailelerde evlilik sonrası kendileri gibi karma ailelerle arkadaş olma isteği bulunmaktadır. Ailelerin evlilik sonrası sosyal çevrelerinde bu tür karma ailelere rastlamanın mümkün olduğunu söyleyebiliriz. Rus kadınlar içerisinde çalışanlar olsa da, genel olarak evlilik sonrası çalışmayı bırakmaktadırlar. Çocukların bakımını kendilerinin üstlenmesinden kaynaklanmaktadır.
- Rus/Türk aile yapılarında eşler, evin sorumluluğu konusunda birbirlerine destek olmaya çalışsalar da genel olarak ev işlerinde sorumluluk kadına aittir. Kadınların çalışmamalarından dolayı zamanlarının büyük bir kısmını evde geçirmelerinin bu durumda etkisi olduğunu söylemek mümkündür.
- Aile içerisinde kararlar ortak alınmaya çalışılmaktadır. Bu noktada eşlerden hangisinin konuya ilişkin bilgisi daha fazla ise onun görüşü daha önemli olmaktadır. Bazı ailelerde ise erkeğin baskınlığından dolayı son karar verici erkek olabilmektedir.
- Bu tür ailelerde eşler arasında dil yetersizliğinden dolayı iletişim problemleri yaşanabilmektedir. Yemek konusunda da kültürel farklılıkların olması, zaman zaman eşlerin bu konuda zorlanmasına neden olabilmektedir. Örf-adet konusundaki farklılıklar eşlerin adapte olmasında zorlanmalarına neden olmaktadır.
- Ailede çocukların yetiştirilmesinde bazı anne babalar, çocuğun Türkiye’de yaşamasından dolayı Türk kültürüne göre yetişmesini tercih etmektedirler. Bazı ailelerde çocuklar her iki tarafın kültürünü öğrenerek büyümektedirler. Bazı ailelerde

ise annenin çocuklarla evde sık zaman geçirmesinden dolayı Rus kültürü daha ağır basmaktadır. Bu bağlamda çocukların hangi kültüre göre yetiştiği konusu genel bir yargı içermemektedir. Aileler çocuklarına hem Rus kültüründen Hem Türk kültüründen isimler vermektedirler. Bunun dışında iki kültürün dışında da isimler tercih edilmektedir. İsmi kolay hitap edilmesi ve anne ve baba tarafından beğenilmesi, isim tercihi konusunda önemlidir.

- Özellikle Rus kadınlar için evlilik öncesi birlikte yaşamak eşlerin birbirlerini tanımaları açısından gerekli bir durumdur. Türk erkeklerin bu duruma yaklaşımı ise görecelidir. Daha muhafazakâr olanlar evlenmeden birlikte yaşamanın olmaması gerektiğini savunurken, bazı erkeler ise tanımak için birlikte yaşanabileceğini belirtirler. Evlilik dışı çocuk sahibi olma konusunda ise her iki kültürde de bu durum olumsuz karşılanır. Çocuk söz konusu olduğunda evliliğin mutlaka olması gerektiğini söylemek mümkündür.
- Eşlerin din değişimi konusu Türk erkekler açısından genel olarak sorun teşkil etmese dahi üst aile baskısı nedeniyle Rus kadınlara bu konuda baskı yaptıklarını söylemek mümkündür.
- Aileler arasında boş zamanlarında, çocukları varsa onların da eğlenebileceği mekanları tercih edenlerin yanı sıra, kendi zevklerine uygun olarak faaliyet gerçekleştiren aileler de bulunmaktadır. Bazı aileler kalabalıktan uzak sakin alanları tercih ederlerken, bazıları ise daha aktif alanlarda zaman geçirirler.

Sonuç olarak Rus/Türk karma aile yapıları, duygusal hissiyatın yanı sıra mantıkla kurulan ailelerdir. Eşlerin birbirleri arasındaki uyum aileyi sürekli kılmaktadır. Eşler farklı kültürlerle ait olsalar da kalıplaşmış önyargılarla hareket etmemektedirler. Eşler için farklı ülkeden biriyle evlenmek sorun teşkil etmemektedir. Her iki tarafta eşlerine ait kültürü öğrenmek için çaba sarf etmektedirler. Bu tür ailelerin sayısının artması, insanların farklı kültürden biriyle evlenmenin mümkün olabileceğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Abadan Unat, N. (2017). *Bitmeyen göç konuk işçilikten ulus ötesi yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adak, N. (2016). Evlilik veya evlilik dışı birlikte yaşama: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Sosyoloji Dergisi*.
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Adiller, S. (2016). *Ulus-ötesi göç ve evlilik bağlamında kadın göçü: Türkiye'nin Makedonyalı ve Kosovalı göçmen gelinleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2018). *Tek ebeveynli aileler*. Ankara.
- Akan, Y. ve Arslan, İ. (2008). *Göç ekonomisi*. Ankara: Ekin.
- Akça, B. ve Kıyanç, S. (2017). Malakanlar'ın Anadolu'daki izleri. *Sosyal ve Beşer Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18(39), 22-43.
- Akıncı, B. Gedik, E., Nergiz, A. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: göç ve toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-93.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 292-303.
- Akyıldız, İ. E. (2016). Göç teorilerinin karşılaştırmalı analizi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(2), 127-176.
- Altun, Z. (2018). Rus düğünlerindeki farklı uygulamalar üzerine bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 1-14.
- Araz, E. (2019). *Kamu politikası bağlamında Türkiye'nin uluslararası göç politikaları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Arslan, T. ve Taş, B. (2022). Türkiye'de uluslararası göç-suç ilişkileri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-28.
- Atasever, M. (2018). *Sibirya sahası Türk destanlarında aile*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atılgan, D. Günay, E. ve Serin, E. (2017). Dünyada ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 37-60.
- Atila Demir, S. (2010). *Türk göçmen ailelerinde boşanma Almanya örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Atila Demir, S. ve Genç Çelebi, Ş. (2017). Tek ebeveynli ailelerin sorunları: Nitel bir araştırma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(13), 111-128.
- Aydın, O. ve Özgür, M. (2010). Türkiye’de kadın evlilik göçü. *Nature Sciences* 5(1), 18-31.
- Aydiner Boylu, A. Ve Öztop, H. (2013). Tek ebeveynli aileler: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyoekonomi Dergisi*, 19(19), 207-220.
- Bartram, D., Monforte, P. ve Poros, M. V. (2019). *Göç meselesinde temel kavramlar*. (I. Ağabeyoğlu Tuncay, çev.). Ankara: Hece yayınları.
- Baş, M. (2020). *Yeniden yapılanma (perestroika) dönemi ve sonrasında Rusya’da reklam ve dergi reklamları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baş, M., Molu, B., Tuna, H.İ., Baş, İ. (2017). Göç eden ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik değişiminin kadın ve çocuk yaşamına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1680-1693.
- Baycar, A. (2013). *Türk-Alman evliliklerinde dini aidiyetin rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Binay, M. (2018). Türkiye’de boşanma nedenlerinin analizi ve alternatif uyuşmazlık yöntemleri. *Ombudsman Akademik Dergisi* 5(9), 237-267.
- Birvural, A. ve Tamer, M. (2019). Uluslararası göç kuramları üzerine bir analiz. 5. *Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi*. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Bodur Ün, M. ve Paydak, A. (2017). Küreselleşen dünyada düzensiz göç ve Türkiye: Adana ili yabancılar misafirhanesi çalışması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(3), 187-204.
- Bourdieu, P. (2015). *Pratik Nedenler Eylem Kuramı Üzerine* (2.Baskı) (Çev: H.U.Tanrıöver), Hil Yayınları: İstanbul.
- Bulak, A. (2015). *Göç olgusuna teorik bir bakış* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Burç, P. E. (2013). *Rusya’dan Türkiye’ye göç eden bir ailenin sosyo-kültürel tarihi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Canatan, K. (2009). Avrupa toplumlarında çokkültürcülük: sosyolojik bir yaklaşım. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 80-97.
- Canbey Özgüler, V. (2018). Göç ve uyum politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics* 1(1), 1-10.

- Casteles, S., Milner, M.J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. (B.U. Bal ve İ. Akbulut, çev). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ceylan, Y. (2021). *Göç ve Çok kültürlülük ilişkisi: Şişli İlçesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Ceylan, Y. (2021). *Göç ve çokkültürlülük ilişkisi Şişli örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Common patterns in contemporary marriage, parent and child relationship. (2022). Erişim adresi: <https://family.jrank.org/pages/1442/Russia-Common-Patterns-in-Contemporary-Marital>. (erişim tarihi: 08.01.2022).
- Coşkun, E. (2014). Türkiye’de göçmen kadınlar ve seks ticareti. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3(42), 185-206.
- Çağlak, E. (2017). *Göç olgusunun sosyo-ekonomik etkileri: Sivas ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Çakmak, U.R. (2017). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde evlenme hakkı. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2), 163-184.
- Çetiner, S. ve Günay, E. (2021). Uluslararası göçün sosyo-kültürel etkilerinin değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(47), 1-21.
- Çiçekli, A. (2019). *Boşanmalar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma Van Örneği 2001-2016*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Çiçekli, A. (2019). Evinin hanımı çocuklarının anası olan kadının kamusal alan mücadelesi. *Social Sciences Research Journal*, 8(1), 1-14.
- Çil, E. (2019). *Soğuk savaş sonrası dönemde uluslararası göç olgusu ve toplumsal güvenliğe etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Çobanoğlu, A. (2020). Türk aile yapısında ve kültüründe yakın gelecekte önem kazanacağı düşünülen değişimler. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 4(29), 68-80.
- Demircan, D. ve Güler, M. (2022). Zorunlu göç: bağımlılık açısından riskli bir süreç. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14(1), 1-14.
- Deniz, A. (2018). *Rusya’dan Türkiye’ye göç sistemi: İstanbul’da karma evlilikler ve uluslararası pratikler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Deniz, A. ve Özgür, E. M. (2010). Rusya'dan Türkiye'ye ulusaşırı göç: Antalya'daki Rus göçmenler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(1), 13-30.
- Deniz, A. ve Özgür, E. M. (2013). Antalya'daki Rus gelinler: Göçten evliliğe, evlilikten göçe. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(27), 151-175.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181 (181), 175-204.
- Dikeçligil, F. B. (2014). Aileye dair kabullerin ezber bozumu. M, Aydın (Ed.). *Aile sosyolojisi yazıları* (ss. 13-50). İstanbul: Açılım Kitap.
- Doğan, C. ve Keskinel, B. (2020). Göç, çokkültürlülük ve toplumsal uyum. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2).
- Doğan, N. (2022). *Türk-Kırgız karma evliliklerinde çiftlerin uyumu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bışkek.
- Doğan, N. (2022). *Türk-Kırgız karma evliliklerinde çiftlerin uyumu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bışkek.
- Duman, N. (2018). Boşanmanın psiko-sosyal sebepleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 246-255.
- Duran, S. (2022). Türkiye aile yapısının geleceğine yönelik çıkarımların değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 147-164.
- Ecevit, Y. (1993). Aile kadın ve devlet ilişkilerinin değerlendirilmesinde klasik ve yeni yaklaşımlar. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (1), 9-34.
- Egorychev, A. M., Mardakhaev, L. V., Akhtyan, A. G., Shimanovskaya, Y. V., Archakov, R. A., Bykovskaya, T.E. (2019). Tradational Russian family as a basis for sustainable development of the state and society. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 8(2), 168-175.
- Ekmen, E. ve Koçak, O. (2020). Göçün Suriyeli ve Yemenli göçmenlerin aile yapıları üzerine etkileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (79), 167-205.
- Engels, F. (2017). *Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* (Çev. K. SOMER), Sol Yayınları: Ankara.
- Ercan, M. ve Özer, Ö. (2020) Kültürlerarası iletişim: Eskişehir'de yaşayan alt kültür gruplarından bir olan Arnavutların, hakim kültürle iletişimi bağlamında incelenmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 169-201.
- Erdem, U. (2022). *Türkiye'de Uluslararası İşgücü Göçlerinin Genel ve Bölgesel Düzeyde Ekonomik Etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Erdoğan, H. (2022). Zorunlu göç bağlamında Suriyeli kadınların sorunları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 11(1), 609-623.
- Ergun, C. ve Tümtaş, M.S. (2016). Göçün toplumsal ve mekânsal yapı üzerindeki etkileri: Sivas ili örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi* 21(4), 1347-1359. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Türkiye-Aile-Yapisi-Arastirmasi-2021-45813> . (erişim tarihi: 13.12.2021)).
- Eröz, M. (1998). *Türk Ailesi*. Eröz, M., Güler, A. (Eds.). Türk Ailesi. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları: Ankara.
- Ersoy Çelik, H. (2020). *Kültürlerarası evliliklerde çatışma ve uyum: Alanya örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Eyce, B.(2000). Tarihten günümüze Türk aile yapısı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 223-244.
- F, Sırtkaya ve H, Songur. (2018). Türk hukuk tarihi ve tefekkürü bakımından Osmanlı'dan cumhuriyete göç olgusu. H. H, Aygül ve E, Eke (Eds.) 21. *Yüzyılda uluslararası göç ve mülteciler: Bir Türkiye perspektifi* (ss. 1-36). Ankara: Nobel.
- Filieva Erkeç, U. (2017). Evlilik yoluyla kadın göçü ve Türkiye'de Rus gelinlerin durumu. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(2), 21-43.
- Filiyeva Erkeç, U. (2018). *Türkiye'ye evlilik yolu ile göç Olgusu, Türk ve Rus basınında algılanışı ile Rus kadın göçü* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. (çev. H. Özel- C. Güzel), Ayraç Yayınları. Ankara:
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. (çev. H. Özel ve C. Güzel), Ayraç Yayınları, Ankara.
- Gök, A. ve Kodaman, T. (2022). Sovyetler Birliği'nde kadın hakları ve cinsiyet eşitliği. *Rusya Araştırmaları Dergisi* (7), 19-52.
- Gökbayrak, Ş. (2009). Refah devletinin dönüşümü ve bakım hizmetlerinin görünmez emekçileri göçmen kadınlar. *Çalışma ve Toplum Dergisi* 2(21), 55-82.
- Gökçe, B. (2011). Türk Toplumunda Aile Yapısı, A. Kasapoğlu ve N. Karkıner (Eds.). *Aile Sosyolojisi*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi (ss. 50-83). Eskişehir.
- Göksu, F. (2015). Kültürlerarası evliliklerde kimlik problemi: Katalan-Türk evlilikleri üzerine kalitatif bir çalışma. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 35-45.
- Gudkov, L., Zorkaya, N., Kochergina, E., Pipiya, K. ve Ryseva, A. (2019). Russias generationz attitudes and values. The Friedrich Ebert Stiftung.

- Güler, D. ve Ulutak, N. (1992). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile. *Kurgu Dergisi*, 11(1), 51-76.
- Han, T. (2010). *Göç eden ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretimde karşılaştıkları sorunlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ihlamur Öner, S.G. ve Şirin Öner, N.A. (2018). *Küreselleşme çağında göç kavramlar, tartışmalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İçli, G. (1997). Aile araştırmalarında yöntem ve yaklaşım. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 59-68.
- İOM Türkiye, Erişim Adresi: <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar> (erişim tarihi: 16.12.2022).
- İOM, (2022) Uluslararası Göç Bağlamında Kadın. Erişim adresi <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar> (erişim tarihi: 16.12.2022)).
- Kalender, S. (2021). *İzmir’de kültürlerarası evlilikler ve kimlik sorunu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Dış göç politikası*. Özel ihtisas komisyonu raporu. Ankara.
- Karaca, İ. (2010). *Aile içi iletişimin ortaöğretim öğrencilerinin madde bağımlılığına etkisi Elazığ ili örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Karaköse, G. (2022). *Uluslararası Göç ve Entegrasyon: Polonya’daki Türk Göçmenler Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Karşlı, E. (2019). Modernleşme sürecinde çözülen aile yapısı ve kadının yeniden inşası. *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-14.
- Kasapoğlu, A. (1990). Birey, Aile, Toplum. *I. Aile Şûrası*. Ankara: Aile Araştırma Kurumu.
- Koçak, M. (2017). *Türkiye-Rusya ilişkileri*. Ankara: Seta yayınları.
- Kolukırmık, S. (2014). Uluslararası göç ve Türkiye: yerel uygulamalar ve genel görünüm. *Türk Dünyası Dergisi* 6 (2).
- Kongar, E. (1970). Türkiye’de aile: yapısı, evrim ve bürokratik örgütlerle ilişkileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 3(2).
- Köse, B. (2016). Geçmişten günümüze aile. N. Adak (Ed.). *Değişen toplumda değişen aile* (ss. 15-37). Ankara: Siyasal Yayıncılık.
- Kurt, Hakan. (2021). The Times Gazetesinde Gorbacov’un glasnost v perestroyka politikalarını uygulaması. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 8(4), 1350-1381.

Kurttekin, F. (2017). *Karma evliliklerden doğan çocukların din eğitimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Mammadova, F. (2019). *Soğuk savaş sonrası Türkiye-Rusya ilişkilerinin gelişimine tarihsel bir bakış*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Marriage and divorce in russia. (2020). Erişim adresi:

<https://www.statista.com/statistics/1009719/russia-marriage-and-divorce-rate/> (erişim tarihi: 10.01.2022).

Murdock, G. P. (1949). *Social Structure*. New York: The Free Press.

Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar 2. Cilt*. (S. Özge, çev.) Ankara: Siyasal Yayıncılık.

Oğuz Gök, G. (2016). Kimin güvenliği? Uluslararası göç- güvenlik ilişkisi ve uluslararası örgütlerin rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 65-82.

Oktik, N. (2018). Aile ve toplum: Sosyolojik yaklaşımlar. N. Oktik ve H. Ünal Reşitoğlu (Eds.). *Aileyi anlamak, disiplinler arası yaklaşım* (ss. 1-26).

Oral, B. ve Çetinkaya, F. (2017). Sosyolojik bir olgu olarak göç tanımı, nedenleri ve sonuçları. *Türk Klinikleri Dergisi*, 3(1), 1-8.

Özbay, F. (2011). Soğuk savaş sonrası Türkiye-Rusya ilişkileri: 1992-2010. *Bilge Strateji Dergisi*, 3(4), 35-77.

Özbay, F. (2015). *Dünden bugüne aile, kent ve nüfus*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Özensel, E. (2012). Çokkültürlülük uygulaması olarak Kanada Çokkültürlülüğü. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(1), 55-70.

Özmüş, S. (2020). *Türk-Alman evlilikleri üzerine toplumsal algı ve deneyim biçimleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Parent-Child-Relationships.html. (erişim tarihi: 09.01.2022).

Parin, S. (2019). Toplumsal bellekte göç olgusu: Türkiye deneyimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65), 683-689.

Paşahoğlu, C. (2020). Rus ve Türk dil dünya görüşlerinde aile konsepti. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(25), 164-176.

Pekşen Akça, R. ve Baran, G. (2017). Göç ve çocuk. D. Köksal (Ed.), *ULEAD 2017- 7. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi*. (ss. 19-25). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

- Perruchoud, R. ve Redpath, J. (Ed.). *No 31 uluslararası göç hukuku- göç terimleri sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü.
- Polat, S. S. (2020). *Türkiye'nin Uyum Politikalarının Göç Yönetimi Bağlamında Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Polat, S.S. (2020). *Türkiye'nin yeni göç yönetiminin uyum politikaları bağlamında değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Poster, mark (1989), *Eleştirel Aile Kuramı*, (çev. Hüseyin Tapınç), Ayrıntı Yayınları. İstanbul.
- Reisli, T. (2018). *Rusya'dan Türkiye'ye göç eden Malakanlar'ın siyasal, sosyal ve kültürel durumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sinop.
- Russian culture and family. (2022). Erişim adresi: <https://culturalatlas.sbs.com.au/russian-culture/russian-culture-family>. (erişim tarihi: 09.01.2022).
- Sayın, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınevi no:57 izmir
- Sezal, İ. (2002). *Toplum ve Aile. Sosyolojiye Giriş*. İ. Sezal (Ed.). Martı Yayınları: Ankara.
- Sezen, L. (2005). Türkiye'de evlenme biçimleri. *Aü Türkiyat araştırmaları enstitüsü dergisi* Prof Dr. Şinasi tekin özel sayısı (27) Erzurum.
- Sili Kalem, A. (2017). Ayrı dünyaların insanıyız: Ulusaşırı göç ve karma evlilik. *Journal of Social and Humanities Sciences Research* 4(12), 1038-1046.
- Şemşit, S. (2018). Avrupa Birliği politikaları bağlamında uluslararası göç olgusu ve türleri: kavramsal bakış. *Yönetim ve ekonomi dergisi*, 25(1), 269-289.
- Şener, B. (2017). Soğuk savaş sonrası dönemde uluslararası göç olgusu ve ulusal güvenlik üzerindeki etkileri üzerine bir değerlendirme. *Güvenlik Bilimleri Dergisi* 6(1), 1-31.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Aile ve Toplum Dergisi* 4(14), 7-32.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(14), 7-32.
- Şimşek, T. (2020). "Türkiye'nin Uluslararası Göç Serüveni". S. Barışık (Ed.). Küreselleşen Dünyada Fırsat Eşitliği Arayışında Uluslararası Göç ve Türkiye'nin Suriye Deneyimi. Gazi Yayıncılık, Ankara, 261-283.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2021). Türk-Rus ilişkileri. Erişim adresi: <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-rusya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>. (erişim tarihi: 26.12.2021).

Taganova, S. (2020). *Türkiye ve Rusya arasındaki sosyal ve politik işler bağlamında karma evlilikler üzerine bir çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taysumov, D. (2010). *Türkiye-Rusya arasında tatil turizmi: Rus turistlerin Türkiye'yi tercih etme nedenlerine ilişkin bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.

Tekin, F. (2011). Kültürel travma olarak zorunlu göç. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (25), 91-100.

Terzi İlhan, S. ve Işık, Ş. (2019). Evliliğin ilk yıllarında evlilik yaşamı deneyimi ve evliliğe ilişkin algılar: Sorunlar, zorluklar ve ihtiyaçlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1430-1448.

The Russian Family and Marriage (2022). Erişim adresi:

http://masterrussian.com/russianculture/russian_family.htm. (erişim tarihi: 07.01.2022).

Topsakal, İ. (2016). Tarihi süreçte Rusya-Türkiye ilişkileri. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 33-53.

Tufan Emni, F. (2018). *Göç sonrası sorunların çözümünde sivil toplum stratejisi*. Bursa: Ekin Yayınları.

TÜİK. (2020). İstatistiklerle aile. Erişim adresi:

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Aile-2020-37251>. (erişim tarihi:

13.12.2021). Türk Dil Kurumu. (1998). *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Türkan Özcan, A. ve Paşaoğlu Yöndem, S. (2021). Kafkasya'dan Antalya'ya Çerkesler: Göç, müzik, kimlik. Kolukırık, S. ve Dinç, G.(Eds.). *Antalya göç kitabı* (ss. 93-108).

Türkiye Aile Yapısı Araştırması. (2021).

Uçan, G. ve Şeker, D. (2016). Göç sürecinde kadın. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* 14(1), 200-214.

Vereshchagina, A.V., Samyng, S. I., Stanislavsky, P. V. (2015). Family in the context of ensuring demographic security of Russian society Methodological research directions. *European Journal of Science and Theology*, 11(4), 53-63.

Yazıcı, B. ve Demirli, C. (2020). Evlilik kararı alan bireylerin evliliğe yükledikleri anlam ile evlilik öncesi ilişkilerin incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7), 295-326.

Yıldırım, A. (2018). Göç ve mülteciler ekseninde MEB'in politikalarının süreç yönetimi bağlamında değerlendirilmesi. H. H, Aygül ve E. Eke (Eds). *21.Yüzyılda uluslararası göç ve mülteciler: Bir Türkiye perspektifi* (ss.123-148). Ankara: Nobel.

- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2016). Aile ve evlilik türleri. K, Canatan ve E. Yıldırım (Eds.). *Aile sosyolojisi* (ss. 65-80).
- Yıldız, A. (2017). Göç ve entegrasyon politikalarında vatandaşlık. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 36-67.
- Yıldız, İ. (2018). *Türkiye 'ye uluslararası göçler ve Türkiye 'nin göç politikası*. Ankara: Kırmızı Çatı.
- Yılmaz, A.(2019). Göç ve kadın: “Göçün feminizasyonu” ve kadın göçmenlerin durumu. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17(1).
- Yılmaz, M. E. (2010). Soğuk savaş sonrası dönemde Türk-Rus ilişkileri. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(13), 27-42.
- Yiğittürk Ekiyor, E. (2020). “Kadın göçü ya da göçün kadınsallaşması”. A. Günindi Ersöz (Ed.). *Destandan Güncele Doğudan Batıya Kadın Üzerine Tartışmalar*. Nobel Yayıncılık, Ankara, 215-240.
- Yüksel, A. N. (2020). Nitel bir araştırma tekniği olarak görüşme. *International Social Sciences Studies Journal*, 6(56), 547-552.
- Zaitseva, A. I., Lavrishcheva, O. A. ve Ochoretko, E. A. (2021). Transformation of marriage and family values in modern Russian society. 258-271.
- Zengen, G.T. (2022). *Küresel Hareketlilik Etkisinde Göç: Avrupa 'ya Göçün sebepleri ve Uyum sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Zubkov, V. (2008). Russian families, marriage & family

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyadı, Adı	Etöz, Ali
Uyruğu	
E- posta	

EĞİTİM BİLGİLERİ

Eğitim Derecesi	Okul/ Program	Mezuniyet Yılı
Lise	Osmaniye 80. Yıl Cumhuriyet Anadolu Lisesi	2016
Lisans	Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü	2020
Yüksek Lisans	Akdeniz Üniversitesi / Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü Akdeniz Göç Araştırmaları	2023
Yabancı Dil	İngilizce	